

พหุวัฒนธรรมในจิตรกรรมสื่อประสม

นายณัฐนันท์ เลิศประดิษฐ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ ภาควิชาทัศนศิลป์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MULTICULTURALISM IN MIXED MEDIA PAINTING

Mr. Nattanan Lertpradit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Fine and Applied Arts in Visual Arts

Department of Visual Arts

FACULTY OF FINE AND APPLIED ARTS

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	พหุวัฒนธรรมในจิตรกรรมสื่อประสม
โดย	นายณัฐนันท์ เลิศประดิษฐ์
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์จรัสวัฒน์ พิตรปรีชา

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร ปิณฑสันต์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติรินทร์ กิตติสกล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์จรัสวัฒน์ พิตรปรีชา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์สุจินต์ วัฒนวงศ์ชัย)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การวิจัยเรื่อง “พหุวัฒนธรรมในจิตรกรรมสื่อประสม (Mixed Media)” เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ ทำขึ้นเพื่อศึกษาค้นคว้าวิธีการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสมที่ถ่ายทอดพหุวัฒนธรรมผ่านจินตนาการและวัตถุทางวัฒนธรรม

ประเทศไทยมีการแลกเปลี่ยนรับเอาอารยธรรม วัฒนธรรม ประเพณีมาจากหลายวัฒนธรรมตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันผสมกลมกลืนจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ผู้วิจัยเล็งเห็นสิ่งเหล่านี้ผ่านวัตถุต่างๆ หลากหลายประเภทซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างชาติ ผลงานวิจัยนี้นำเสนอพหุวัฒนธรรมที่ปรากฏให้เห็นและซ่อนอยู่ภายในรูปแบบลักษณะของวัตถุและศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย

กระบวนการวิจัยเริ่มจากการศึกษา ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมไทย และเนื้อหาสัญลักษณ์ในรูปแบบของวัตถุต่างๆ เมื่อศึกษาแล้ว ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความเชื่อมโยงกันของแง่มุมอันหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาผลงานจิตรกรรมสื่อประสมของศิลปินหลากหลายท่านทางด้านเทคนิควิธีการถ่ายทอดและสื่อความหมายผลงานจิตรกรรมสื่อประสม เพื่อนำมาต่อยอดความคิดอันได้รับแรงบันดาลใจมาจากพหุวัฒนธรรมในสังคมไทย และผู้วิจัยได้ถ่ายทอดความคิดดังกล่าวผ่านผลงานด้วยวัตถุทางวัฒนธรรมในรูปแบบจิตรกรรมสื่อประสม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา ทัศนศิลป์

ลายมือชื่อนิสิต .....

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6186709335 : MAJOR VISUAL ARTS

KEYWORD: Multiculturalism, Mixed media painting, Cultural material,
Combination, Connection

Nattanan Lertpradit : MULTICULTURALISM IN MIXED MEDIA PAINTING.

Advisor: Assoc. Prof. JIRAPAT PITPREECHA

The research entitled ‘multiculturalism in mixed media painting’ is a creative research. The purpose of this research was to study how to convey artist’s imagination and multi-cultural materials into art pieces.

Thailand has long exchanged its culture and tradition with many other countries. This exchange has created the harmonious combination of culture. The researcher has observed this phenomenon through various materials influenced by foreign culture, and aimed to illustrate the multiculturalism that appear and hide itself in contemporary art forms and objects in Thailand.

The research process started from studying the multi-cultural aspect in Thai society, and symbolic content in various objects. The researcher then became aware of the connection between different cultures. The researcher also studied the technic of expression and meaning presentation from many artists’ works to develop his own idea, inspired by Thai society’s multiculturalism. Thus, the researcher represents his pieces through the cultural materials with the mixed-media painting format.

Field of Study: Visual Arts

Student's Signature .....

Academic Year: 2020

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณ ความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์จิระพัฒน์ พิตรปรีชา ซึ่งคอยให้คำแนะนำตลอดการทำวิทยานิพนธ์และการสร้างสรรค์ผลงาน คอยตักเตือนและเป็นห่วงแก่ผู้ทำวิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติรินทร์ กิตติสกล ผู้ที่คอยให้คำปรึกษาชี้แนะ ติดตามประสานงาน ให้ความอนุเคราะห์ในการทำวิจัยครั้งนี้ตลอดมา ขอขอบพระคุณ อาจารย์สุจินต์ วัฒนวงศ์ชัย หนึ่งในคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่ให้คำแนะนำในการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ จิตรกรรมสื่อประสมแก่นิสิตจนสำเร็จลุล่วง

ขอบคุณ คุณป้า พี่แซน อุ้ม และพี่ๆ เพื่อนๆ ทุกคนสำหรับคำแนะนำ คำปรึกษา กำลังใจและความช่วยเหลือ ตลอดการจัดทำงานวิจัย

สุดท้ายนี้กราบขอบพระคุณครอบครัวเป็นอย่างสูง คุณแม่ คุณพ่อ คุณยาย ที่คอยเป็นกำลังใจและคอยให้การสนับสนุนทุนทรัพย์ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ณัฐนันท์ เลิศประดิษฐ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	2
1.4 วิธีการดำเนินการ	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	4
ส่วนที่ 1 พหุวัฒนธรรมในไทย.....	4
1.1 ความหมายของพหุวัฒนธรรม	4
1.2 พหุวัฒนธรรมในกระบวนการสนทนาทางปรัชญา	4
1.3 ความหลากหลายทางวัฒนธรรม.....	6
1.4 การปรากฏตัวของพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย.....	7
1.5 การเปลี่ยนแปลงและการแพร่กระจายของวัฒนธรรม	17
1.6 พหุวัฒนธรรมในสังคมปัจจุบัน	19
ส่วนที่ 2 วัฒนธรรมต่างชาติสู่ศิลปกรรมไทย	23
2.1 อิทธิพลต่อศิลปกรรมไทยในอดีต.....	23

2.2 อิทธิพลศิลปะตะวันตกต่อศิลปะสมัยใหม่ในไทย	26
ส่วนที่ 3 อิทธิพลจากลัทธิศิลปะที่เกี่ยวข้อง และอิทธิพลจากศิลปินที่มีผลต่อการสร้างสรรค์	35
3.1 ลัทธิศิลปะดาดาอิสซึม (Dadaism).....	35
3.2 ลัทธิศิลปะประชานิยม (POP ART).....	41
3.3 อิทธิพลจากศิลปินไทย	50
สรุปแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ค้นคว้ารวบรวมและนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงาน.....	59
บทที่ 3 การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม.....	61
1. ขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล.....	61
1.1 การเก็บข้อมูล	61
1.2 การเลือกใช้วัสดุ.....	65
2. ขั้นตอนปฏิบัติงาน	66
2.1 การทำภาพต้นแบบ.....	66
2.2 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม	68
สรุปขั้นตอนการสร้างสรรค์จิตรกรรมสื่อประสม.....	72
บทที่ 4 การพัฒนาผลงาน.....	74
1. การพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ ช่วงที่ 1	74
ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม (2561).....	74
2. การพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ ช่วงที่ 2.....	77
2.1 ความหลากหลายของวัตถุ (2562)	77
2.2 ความหลากหลายที่ซ่อนอยู่ (2562).....	78
2.3 Toy (2562).....	79
2.4 วัฒนธรรมอันหลากหลาย (2562).....	80
2.5 อัตลักษณ์วัฒนธรรมอันหลากหลาย (2562).....	82
3. การพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ ช่วงที่ 3.....	83

3.1 ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 1 (2563).....	83
3.2 ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 2 (2563).....	84
3.3 ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 3 (2563).....	85
3.4 ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 4 (2562).....	86
4. ผลงานศิลปนิพนธ์ “พหุวัฒนธรรมในจิตรกรรมสื่อประสม”	88
4.1 ผลงานศิลปนิพนธ์ หนุมาน (Hanuman, 2563)	88
4.2 ผลงานศิลปนิพนธ์ มัจฉานุ (Muchanu, 2563).....	89
4.3 ผลงานศิลปนิพนธ์ เสือ (Liger, 2563).....	90
4.4 ผลงานศิลปนิพนธ์ สิงห์ (Tigon, 2563).....	92
4.5 ผลงานศิลปนิพนธ์ นาค (Naga, 2563)	93
4.6 ผลงานศิลปนิพนธ์ ครุฑ (Garuda, 2564).....	94
4.7 ผลงานศิลปนิพนธ์ มารีย์ (Mary, 2564).....	95
4.8 ผลงานศิลปนิพนธ์ กินรี (Kinnaree, 2564)	97
4.9 ผลงานศิลปนิพนธ์ กิเลน (Kirin, 2564).....	98
5. การวิเคราะห์และอภิปรายผล	100
บทที่ 5 สรุป.....	102
บรรณานุกรม.....	104
ประวัติผู้เขียน.....	107

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 : แผนที่ ดินแดนสุวรรณภูมิ	9
ภาพที่ 2 : พระพุทธรูปแบบเชียงแสน.....	10
ภาพที่ 3 : เจดีย์ทรงยอดดอกบัวตูม วัดเจดีย์เจ็ดแถว.....	11
ภาพที่ 4 : เครื่องสังคโลก	11
ภาพที่ 5 : สมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระราชบิดาในกรมหลวงโยธาเทพ เสด็จฯออกท้องพระโรง พระราชวังที่ลพบุรี รับพระราชสาสน์ของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ซึ่งเชอวาเลีย เดอโชมองต์กับคณะทูต ฝรั่งเศสเสด็จกลับถวายเมื่อ 18 ตุลาคม พ.ศ.2228.....	13
ภาพที่ 6 : ขนมหองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง.....	13
ภาพที่ 7 : รัชกาลที่ 5 ทรงสวมฉลองพระองค์แบบราชปะแตน.....	15
ภาพที่ 8 : สถานีรถไฟกรุงเทพฯ (หัวลำโพง).....	16
ภาพที่ 9 : ชุมชนจีนในกรุงเทพมหานคร เขาวราช.....	21
ภาพที่ 10 : วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขก) ในเขตสีลม	21
ภาพที่ 11 : ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ที่วัดบรมนิวาส	27
ภาพที่ 12 : พระที่นั่งอนันตสมาคม	29
ภาพที่ 13 : พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท	29
ภาพที่ 14 : อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ สร้างโดยศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี.....	30
ภาพที่ 15 : จิตรกรรมฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	32
ภาพที่ 16 : ผลงาน หนึ่งใหญ่ โดย กมล ทัศนาญชลี.....	33
ภาพที่ 17 : ผลงาน ผัดไทย โดย ฤกษ์ฤทธิ์ ตีระวนิช.....	33
ภาพที่ 18 : ผลงาน House of Hope โดย มณเฑียร บุญมา.....	34
ภาพที่ 19 : Bicycle Wheel (1951)	37
ภาพที่ 20 : Fountain (1917).....	38

ภาพที่ 21 : Merz Picture 32 A. The Cherry Picture (1921).....	39
ภาพที่ 22 : Construction for Noble Ladies (1919).....	40
ภาพที่ 23 : Merzbau (1932)	40
ภาพที่ 24 : Dirt Shrine (1982).....	43
ภาพที่ 25 : Individual (1982).....	44
ภาพที่ 26 : Towards a definitive statement on the coming trends in men’s wear and accessories (d) (1963).....	46
ภาพที่ 27 : INTERIOR II. (1964).....	47
ภาพที่ 28 : Just what is it that makes today’s homes so different, so appealing? (1956)	47
ภาพที่ 29 : The 500 Arhats (2012).....	49
ภาพที่ 30 : Eye Love Superflat (2006).....	50
ภาพที่ 31 : Untitled 2 (2018).....	51
ภาพที่ 32 : Aftermath (2016).....	52
ภาพที่ 33 : ผนังใหญ่-อเมริกันอินเดียน (1991).....	54
ภาพที่ 34 : Buddha Footprint, Nang Yai Series II (1982)	54
ภาพที่ 35 : Hanuman vs Spiderman (2005).....	56
ภาพที่ 36 : Piss off (after Roy Lichtenstein) (2018).....	56
ภาพที่ 37 : A pair of water-buffaloes (1988).....	58
ภาพที่ 38 : Manual Acts in Red Handprints Construction (1990)	58
ภาพที่ 39 : ตัวอย่างสถานที่ที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาวิถีชีวิตค้นหาความเป็นพหุวัฒนธรรม	62
ภาพที่ 40 : ตัวอย่างหนังสือและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่ผู้วิจัยสืบค้นวัตถุและความเป็นพหุวัฒนธรรม	62
ภาพที่ 41 : ตัวอย่างพื้นที่ที่ผู้วิจัยออกไปค้นหาวัตถุที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในผลงาน 1	63
ภาพที่ 42 : พื้นที่ที่ผู้วิจัยออกไปค้นหาวัตถุที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในผลงาน 2.....	63

ภาพที่ 43 : พื้นที่ที่ผู้วิจัยออกไปค้นหาวัตถุที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในผลงาน 3.....	64
ภาพที่ 44 : พื้นที่ที่ผู้วิจัยออกไปค้นหาวัตถุที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในผลงาน 4.....	64
ภาพที่ 45 (ซ้าย) : ตัวอย่างเฟรมไม้อัด (2019).....	65
ภาพที่ 46 (ขวา) : ตัวอย่างวัตถุที่ใช้ในผลงาน (2019).....	65
ภาพที่ 47 : ภาพร่างผลงานสร้างสรรค์.....	66
ภาพที่ 48 : ภาพต้นแบบผลงานจิตรกรรมสื่อประสม.....	67
ภาพที่ 49 : ภาพอุปกรณ์การทำงาน.....	67
ภาพที่ 50 : ภาพขั้นตอนการลงสีรองพื้นสีขาว (2562).....	68
ภาพที่ 51 : ผู้วิจัยร่างภาพต้นแบบลงบนไม้กระดาน (2562).....	69
ภาพที่ 52 : ระบายสีด้วยสีสเปรย์ขั้นแรก.....	69
ภาพที่ 53 : ผู้วิจัยพ่นสีสเปรย์ขั้นสุดท้ายให้เป็นพื้นหลังที่ต้องการ.....	70
ภาพที่ 54 : จัดวางองค์ประกอบวัตถุ.....	70
ภาพที่ 55 : เชื่อมติดวัตถุด้วยอุปกรณ์ยึดติด.....	71
ภาพที่ 56 : พ่นสเปรย์และเพิ่มเติมรายละเอียด.....	71
ภาพที่ 57 : ติดตั้งผลงานตรวจสอบเก็บรายละเอียด.....	72
ภาพที่ 58 : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม 1 (2561).....	74
ภาพที่ 59 : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม 2 (2561).....	75
ภาพที่ 60 : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม 3 (2561).....	75
ภาพที่ 61 : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม 4 (2561).....	76
ภาพที่ 62 : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม 5 (2561).....	76
ภาพที่ 63 : ความหลากหลายของวัตถุ (2562).....	77
ภาพที่ 64 : ความหลากหลายที่ซ่อนอยู่ (2562).....	79
ภาพที่ 65 : Toy (2562).....	80
ภาพที่ 66 : วัฒนธรรมอันหลากหลาย (2562).....	81

ภาพที่ 67 : อัตลักษณ์วัฒนธรรมอันหลากหลาย (2562).....	82
ภาพที่ 68 : ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 1 (2563).....	83
ภาพที่ 69 : ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 2 (2563).....	85
ภาพที่ 70 : ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 3 (2563).....	86
ภาพที่ 71 : ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 4 (2563).....	87
ภาพที่ 72 : ผลงานศิลปนิพนธ์ หนุมาน (Hanuman, 2563).....	88
ภาพที่ 73 : ผลงานศิลปนิพนธ์ มัจฉานุ (Muchanu, 2563).....	90
ภาพที่ 74 : ผลงานศิลปนิพนธ์ เสือ (Liger, 2563).....	91
ภาพที่ 75 : ผลงานศิลปนิพนธ์ สิงห์ (Tigon, 2563).....	92
ภาพที่ 76 : ผลงานศิลปนิพนธ์ นาค (Naga, 2563).....	93
ภาพที่ 77 : ผลงานศิลปนิพนธ์ ครุฑ (Garuda, 2564).....	95
ภาพที่ 78 : ผลงานศิลปนิพนธ์ มารีย์ (Mary, 2564).....	96
ภาพที่ 79 : ผลงานศิลปนิพนธ์ กินรี (Kinnaree, 2564).....	97
ภาพที่ 80 : ผลงานศิลปนิพนธ์ กิเลน (Kirin, 2564).....	99

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

กรุงเทพฯ เป็นเมืองที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพหุวัฒนธรรม ซึ่งสังคมไทยเราประกอบขึ้นจากวัฒนธรรมและความเชื่ออันมีที่มาจากแหล่งวัฒนธรรมต่างๆ ในโลกมากมายหลายเชื้อชาติหลายภาษา กระจายไปตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วเมืองไทย จนบางครั้งวัฒนธรรมบางอย่างก็อาจถูกกลืนหรือถูกลอมรวมเข้ากับวัฒนธรรมดั้งเดิมทำให้เกิดความคลุมเครือจากการหลอมรวมกันเป็นเนื้อเดียวกันกลายเป็นวัฒนธรรมร่วมสมัย บางวัฒนธรรมก็ดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ ทำให้เห็นถึงการซึมซับวัฒนธรรมต่างแดนที่เข้ามาสู่สังคมไทยอย่างต่อเนื่อง ความเป็นพหุวัฒนธรรมดังกล่าวทำให้เกิดปรากฏการณ์หล่อหลอมกลมกลืนกันได้อย่างแนบแน่น ในขณะที่วัฒนธรรมบางอย่างก็ยังคงปรากฏรากเหง้าและที่มาค่อนข้างชัดเจน

วัฒนธรรมต่างชาติได้หลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยเป็นเวลายาวนาน ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันเราจะเห็นได้จากอารยธรรมยุคต่างๆ ของประเทศไทย เห็นถึงการรับอิทธิพลจากนานาชาติอย่างเช่นเรื่องอาหารการกิน ศาสนา กฎหมาย การเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และในด้านอื่นๆ อีกมากมาย ครั้งหนึ่งกรุงศรีอยุธยา เคยเป็นศูนย์กลางของนานาชาติ ด้วยเหตุนี้กรุงศรีอยุธยาจึงเป็นศูนย์กลางที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับ นานาชาติทั้งในภูมิภาคเอเชียและทางตะวันตก มีการติดต่อการค้าและเจริญทางพระราชไมตรี (दनัย ไซโยธา, 2550, น. 96-97) เห็นได้ว่าประเทศไทยตั้งแต่ในครั้งอดีตมีการติดต่อกับนานาชาติประมาทมากมาย จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะรับเอาบางส่วนของวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาหลอมรวมประยุกต์ผสมผสานกับวัฒนธรรมที่มีมาอยู่แล้ว

การหลอมรวมกันจนกลายเป็นพหุวัฒนธรรมเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของผู้วิจัย โดยรู้ตัวและไม่รู้ตัวซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และการพัฒนาสะสมสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน และในพื้นที่ที่ผู้วิจัยอาศัยและใช้ชีวิตอยู่ นั้นสามารถเห็นได้ถึงการอยู่ร่วมกันในลักษณะนานาชาติมาเป็นเวลายาวนานกว่าหลายร้อยปี ความต่างศาสนา ความเชื่อและวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีชาติพันธุ์ที่ต่างกันบรรดาเหล่าลูกหลานชนชาติต่างๆ ก็ได้สืบสานวัฒนธรรมของตนเอง หลอมรวมกันเข้ากับวัฒนธรรมไทยอย่างกลมกลืน แต่ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงแฝงอัตลักษณ์ของเชื้อชาติต่างๆ ปรากฏให้เห็นจากการสังเกตวัตถุสิ่งของ โบราณสถาน ศิลปะ วัตถุและสินค้าอุปโภคบริโภค

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานศิลปะที่สะท้อนจินตนาการและประสบการณ์ส่วนตนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความเป็นพหุวัฒนธรรมในสังคมไทยร่วมสมัย ตามทัศนะต่างๆ ที่มีต่อตำนานเทพปกรณัม รูปร่างรูปทรงของวัตถุซึ่งมีที่มาจากการพบเห็นใน

ชีวิตประจำวันในสังคมพหุวัฒนธรรม กระตุ้นจินตนาการเป็นทิศทางในการกำหนดรูปแบบของการเลือกใช้วัสดุสำเร็จรูป (Readymade) ผสมผสานกับเทคนิคในการสร้างสรรค์จิตรกรรมนำเสนอ โดยต้องการวิจัยผ่านการสร้างสรรค์ในหัวข้อ “พหุวัฒนธรรมในจิตรกรรมสื่อประสม” ผ่านรูปแบบงานทัศนศิลป์ในลักษณะของงานจิตรกรรมสื่อประสม จากการจัดองค์ประกอบทางทัศนธาตุ เชื่อมโยงวัตถุเข้ากับสัญลักษณ์ให้ย้อนกลับไปสู่ความเป็นพหุวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษา ถ่ายทอดรูปแบบ กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทางจิตรกรรมสื่อประสม และนำมาประยุกต์สร้างสรรค์ถ่ายทอดผลงานที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของผู้วิจัย

1.2.2 เพื่อให้เห็นถึงรูปแบบวิจัยสร้างสรรค์เรื่องพหุวัฒนธรรมในไทยของผู้วิจัย

1.2.3 เพื่อกระตุ้นให้ผู้รับชมผลงาน ได้เห็นถึงการผสมผสานของวัฒนธรรมเก่าและใหม่ที่ปรากฏอยู่ในสังคมปัจจุบัน

1.2.4 ศึกษาเรียนรู้การผสมผสานที่สอดแทรกอยู่ในตำนานความเชื่อ ลวดลาย รูปร่าง รูปทรง ด้วยการวิเคราะห์และตีความเพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม

1.2.5 สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสมตามแนวคิดของผู้วิจัย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ถ่ายทอดมุมมองของสังคมในอดีตปัจจุบันที่มีการผสมผสานของวัฒนธรรมให้เห็นถึงความเป็นจริงของสังคมเมือง ที่ข้าพเจ้าใช้ชีวิตอาศัยอยู่โดยใช้ทัศนธาตุผ่านกระบวนการทางจิตรกรรมสื่อประสม เป็นสื่อทางการแสดงออกสร้างสรรค์ถึงสิ่งที่เรียกว่าพหุวัฒนธรรม โดยวิธีการสร้างสรรค์รูปแบบและแนวทางการสร้างสรรค์แบบสื่อประสมที่แสดงออกถึงแนวคิดและจินตนาการ ที่มีต่อเอกลักษณ์ ที่มาของวัตถุ ความเป็นพหุวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกันในวิถีชีวิตของผู้วิจัย

1.4 วิธีการดำเนินการ

1.4.1 รวบรวมข้อมูลศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของวัฒนธรรมชุมชนพื้นที่ ที่มีความผสมผสานของวัฒนธรรม เป็นที่มาของแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานของตัวผู้วิจัย ศึกษาผ่านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติ

1.4.2 สืบค้นวัตถุที่ปรากฏในพื้นที่ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นพหุวัฒนธรรม

1.4.3 กลั่นกรองข้อมูลตามลำดับขั้นตอน เพื่อพัฒนาไปสู่แนวความคิดความเป็นวัฒนธรรมผสมผสานที่สะท้อนผ่านวัตถุ ตำนาน ความเชื่อที่เชื่อมโยงกันและมีความชัดเจนในการกำหนดกรอบความคิดและบริบทการนำเสนอการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ตอบสนองต่อแนวความคิดดังกล่าว

1.4.4 วิเคราะห์ข้อมูล ทั้งกระบวนการความคิดและกรรมวิธี นำมาใช้สำหรับการทดลองให้เกิดความสอดคล้องกับแนวความคิดตามประสบการณ์ของผู้วิจัย

1.4.5 สร้างภาพร่าง และปรับเปลี่ยนจนเกิดรูปแบบที่เหมาะสมและความลงตัวของชิ้นผลงาน

1.4.6 สร้างสรรค์ผลงานวิจัย ด้วยกระบวนการทางจิตกรรมสื่อประสมตามความเหมาะสมเพื่อคุณค่าทางทัศนศิลป์

1.4.7 บันทึกข้อมูลของการสร้างสรรค์ผลงานในแต่ละช่วง เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาผลงานในครั้งต่อไป

1.4.8 วิเคราะห์ผลสำเร็จเพื่อหาจุดเด่นและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์มากที่สุด ในชิ้นผลงาน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 สร้างสรรค์จิตรกรรมสื่อประสมที่มีความเฉพาะตัวของผู้วิจัย ให้เกิดการสร้างสรรค์วัตถุทางพหุวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพและความลงตัวในผลงานมากขึ้น

1.5.2 มีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราววัฒนธรรมชุมชนพื้นที่ ที่มีความผสมผสานของวัฒนธรรมอันหลากหลาย สู่การจินตนาการคิดวิเคราะห์เพื่อสร้างสรรค์จิตรกรรมสื่อประสมตามแนวคิดส่วนตัว

1.5.3 ได้ศึกษาและทำความเข้าใจรูปแบบการแสดงออกที่ปรากฏในรูปสัญลักษณ์ และในเชิงความหมายที่สามารถถ่ายทอดความเป็นพหุวัฒนธรรม ในภาษาของจิตรกรรมสื่อประสม

1.5.4 เกิดรูปแบบของงานทัศนศิลป์ ที่สื่อความสัมพันธ์ระหว่างพหุวัฒนธรรมในปัจจุบัน ที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยโดยกระบวนการสร้างจิตรกรรมสื่อประสม

บทที่ 2

ข้อมูลเกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาพยายามทำความเข้าใจแนวคิดและวิธีการ การเกิดขึ้นและที่มาที่ไป ของความเป็นพหุวัฒนธรรมที่ปรากฏขึ้นในสังคมไทย โดยสะท้อนออกมาในรูปแบบของวัตถุ ที่ปรากฏเอกลักษณ์ต่างๆ ความเป็นชาติและวัฒนธรรม ที่ได้รับอิทธิพลจากต่างชาติแต่มาปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมสังคมไทย โดยจะนำเสนอแหล่งข้อมูลและอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์โดยรวมออกมาเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 พหุวัฒนธรรมในไทย

ส่วนที่ 2 วัฒนธรรมต่างชาติสู่ศิลปกรรมไทย

ส่วนที่ 3 อิทธิพลจากลัทธิศิลปะที่เกี่ยวข้อง และอิทธิพลจากศิลปินที่มีผลต่อการสร้างสรรค์

ส่วนที่ 1 พหุวัฒนธรรมในไทย

1.1 ความหมายของพหุวัฒนธรรม

พหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) มีความหมายและความเป็นมาที่ค่อนข้างซับซ้อน คือการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ภาษา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของกลุ่มชนที่มีความหลากหลายในมิติของภาษา เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี (สิทธิโชค ปาณะศรี, พระปลัดสาคร สาคโร และพระครูอรุณโกศลกิจ, 2561, น.36)

1.2 พหุวัฒนธรรมในกระบวนทรรศน์ทางปรัชญา

นิยาม คำว่า กระบวนทรรศน์ (Paradigm) ในเชิงวิทยาศาสตร์ไว้ว่า หมายถึง “กรอบแนวคิด (Conceptual Framework) หรือโลกทรรศน์ (World view) ที่แตกต่างหลากหลายกันไปขึ้นอยู่กับแต่ละชุมชนทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Community)” (สิทธิโชค ปาณะศรี, พระปลัดสาคร สาคโร และพระครูอรุณโกศลกิจ, 2561, น.41) โดยมี โทมัส เอส. คูห์น (Thomas S. Kuhn) เป็นผู้เริ่มแนวคิดนี้

1.2.1 กระบวนทัศน์ทางปรัชญา (Philosophical Paradigm)

หมายถึง ความคิดร่วมในสังคมที่เกิดอิทธิพลกับความคิดและการตัดสินใจของมนุษย์ในกระบวนทัศน์นั้นๆ โดยแบ่งเป็น 5 กระบวนทัศน์ ดังนี้

1. กระบวนทัศน์ดึกดำบรรพ์ (Primitive Paradigm)

มนุษย์ในสมัยดึกดำบรรพ์มีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ เอาตัวรอดจากภัยอันตรายและภัยพิบัติ เพื่อความอยู่รอดมนุษย์จึงพยายามหาอำนาจลึกลับ หารูปแบบวิถีปฏิบัติที่หลากหลายจนทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามมา โดยกระบวนทัศน์ทางปรัชญาในยุคดึกดำบรรพ์นี้ มนุษย์จะเชื่อในเทพเจ้า โดยที่มนุษย์แต่ละเผ่าก็มีความเชื่อที่แตกต่างกันส่งผลให้มีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน

2. กระบวนทัศน์โบราณ (Ancient Paradigm)

กระบวนทัศน์นี้ยึดกฎของโลกเป็นเกณฑ์ เชื่อความสำเร็จตามกฎของโลก ผู้คนเรียนรู้ปฏิบัติและพยายามค้นหากฎเกณฑ์ของโลก เพื่อความสุขบนโลกใบนี้ มีการสร้างวังที่ยิ่งใหญ่ โรงละครที่ใหญ่โต สนามกีฬาแล้วลงอาบน้ำที่ใหญ่แบบชาวกรีกโรมัน กระบวนทัศน์นี้จะเห็นได้ถึง ความหลากหลายของรูปแบบการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรม โดยที่ล้วนเป็นวัฒนธรรมเพื่อการแสวงหาความสุข การเรียนรู้กฎของโลกทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมปฏิบัติ ที่แตกต่างและหลากหลาย

3. กระบวนทัศน์ยุคกลาง (Medieval Paradigm)

ยึดเอาความสุขในโลกหน้าเป็นหลัก เห็นถึงความไม่ยั่งยืน ไม่แน่นอนของโลก เข้าใจว่าต่อให้เข้าใจทุกกฎเกณฑ์ทุกอย่างบนโลกก็หาความสุขที่แท้จริงไม่ได้ เกิดการบำเพ็ญตนที่จะพบได้ในทุกศาสนา วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนในยุคนี้มีความเกี่ยวข้องกับศาสนา วัฒนธรรม และความเชื่อ ผู้คนแสวงหาความสุขที่แท้จริง (Real Happiness) มนุษย์มีรูปแบบการใช้ชีวิตตามบริบทของศาสนาของตน

4. กระบวนทัศน์ยุค (Modern Paradigm)

กระบวนทัศน์ในยุคนี้จะยึดวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก มนุษย์เชื่อว่าโลกมีกฎเกณฑ์และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นแบบแผนของโลก คิดว่าวิทยาศาสตร์ช่วยแก้ปัญหาทุกอย่างของมนุษย์ให้สังคมเกิดความสุข มีการค้นพบกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และพยายามสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ

แก้ไขปัญหาดังกล่าว มนุษย์ในยุคนี้มีความหลากหลายในการดำเนินชีวิต ดังนั้นวิทยาศาสตร์จึงมีความสำคัญและมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคนี้

5. กระบวนทรรศน์หลังนวยุค (Postmodern Paradigm)

กระบวนทรรศน์ล่าสุดที่มนุษย์ตั้งข้อสงสัยกับกระบวนทรรศน์ที่ผ่านมาช่วยให้เกิดความสุขแท้จริงได้หรือไม่ โดยเฉพาะวิธีการทางวิทยาศาสตร์จากการเกิดเทคโนโลยีที่ทันสมัยการคิดค้นสิ่งต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์จนบางครั้งมันขัดต่อศีลธรรม มนุษย์เสพติดสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่สร้างมาเพื่อตอบสนองความต้องการของตนจนไม่อาจจะแยกแยะสิ่งที่ถูกหรือสิ่งที่ผิดได้ ในยุคนี้ทุกคนปรารถนาให้มีการหาทางออกกับแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกิดจากกระบวนทรรศน์ที่ผ่านมาในอดีต

1.3 ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นศาสนา ความเชื่อ ภาษา การแต่งกาย ความเป็นอยู่ ขนบประเพณี วิถีชีวิต ที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมหรือชุมชนได้โดยไม่เบียดเบียนกัน มีการอาศัยพึ่งพิงกัน ไม่ละเมิดสิทธิ์ของกันและกัน สามารถประกอบความเชื่อพิธีกรรมได้ตามความศรัทธา และศาสนาของตนได้อย่างมีเสรีภาพไม่มีการกีดกัน ก่อแค้นกันและกัน หรือละเมิดสิทธิ์ ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสังคมซึ่งอาศัยกันและกันได้อย่างสงบสันติไม่มีปัญหาจนเกิดเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยสิ่งที่เกิดขึ้นในทุกสังคมซึ่งล้วนมีความหลากหลายมีความเกี่ยวเนื่องกับมนุษย์ทุกคนเชื่อมโยงกัน ทุกคนควรต้องเรียนรู้เพราะเมื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น มันจะส่งผลให้วิถีและรูปแบบการใช้ชีวิตมีความเปลี่ยนแปลง

ในโลกที่เป็นสังคมที่ประกอบด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีวัตถุหลากหลายที่ถูกผลิต ประดิษฐ์และคิดค้นขึ้นมา ที่เป็นรูปธรรมเช่น เครื่องแต่งกาย อาหาร สถาปัตยกรรม และสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้เช่น ความคิด ความเชื่อ ภาษา วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของ พหุวัฒนธรรมเกิดขึ้นในทุกสังคม ความหลากหลายเชื่อมโยงกับทุกคนจนกลายเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมในที่สุด

1.3.1 สังคมพหุวัฒนธรรม

หมายถึงสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา วิถีชีวิตความคิดและวิถีปฏิบัติของกลุ่มชนในสังคมนั้นๆ แสวงหาชีวิตที่ดีอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขสามัคคีและเป็นการเปิดรับการไหลมาทางวัฒนธรรม (พระมหามงคโลกานต์ ฐิติธัมโม, คงสุภษฎ์ แพงทรัพย์ และพูนศักดิ์ กมล, 2562, น.50)

สังคมมีหลากหลายมิติทั้ง เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี อยู่ร่วมกันอยากสงบสุข เคารพต่อกัน ยอมรับถึงความหลากหลายและวัฒนธรรมอื่นที่ไม่ใช่ของตัวเอง ที่อยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่จนเกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมนั่นเองและมันไม่ใช่สิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นเป็นสิ่งที่มีมานานแล้ว

1.4 การปรากฏตัวของพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย

ชนชาติของไทยนั้นมีวัฒนธรรมของตนเองมาอย่างมีมายาวนาน มีหลักฐานที่ปรากฏทางประวัติศาสตร์ทั้งในพื้นที่และหลักฐานทางวัตถุ เครื่องใช้ เครื่องมือ ศิลปะ ปรากฏอยู่ในหลากหลายพื้นที่ของประเทศไทย วัฒนธรรมของคนไทยนั้นเกิดจากการสืบทอดกันมา บรรพบุรุษเราได้รับอิทธิพลมาจากธรรมชาติและความเป็นอยู่ อีกส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากสัมพันธไมตรีกับชนชาติอื่นที่เข้ามายังประเทศไทยด้วยสาเหตุหลายประการเช่น ค้าขาย การทูต การศึกษา ศาสนา สิ่งเหล่านี้แผ่วัฒนธรรมเข้าไปด้วยและมีโอกาสที่ส่งผลต่อวิถีชีวิต อาจทำให้เกิดการผสมกลมกลืนของวัฒนธรรมและสืบทอดกันต่อๆ มา

การรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นสังคมอื่นมาปฏิบัติผสมผสานกับวัฒนธรรมเดิมของชาติพันธุ์อื่นกับวัฒนธรรมเดิมของตน เป็นสิ่งที่เกิดทั่วทั้งโลก หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช (2514) กล่าวว่า “ไม่มีชนชาติใดในโลกที่จะมีวัฒนธรรมเป็นของตน นั้นย่อมมีวัฒนธรรมของชาติอื่นแล้ว ถ้าเห็นว่าสิ่งใดดีสมควรรับไปใช้ ก็นำมาปรับปรุงดัดแปลงให้เหมาะสมกับนิสัย วิถีชีวิตและสังคมไทยให้ใช้ปฏิบัติสืบไป” (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561, น.22)

ชนชาติไทยเองก็เช่นเดียวกัน จึงหนีไม่พ้นการรับเอาวัฒนธรรมของชนชาติอื่น ซึ่งอาจรับมาทั้งวัฒนธรรมที่ปรากฏเป็น 2 ลักษณะคือลักษณะวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ **วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture)** เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่สามารถจับและมองเห็นได้ด้วยตาหรือเป็นสิ่งที่สามารถสัมผัสได้ทางกาย ส่วน **วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non - Material**

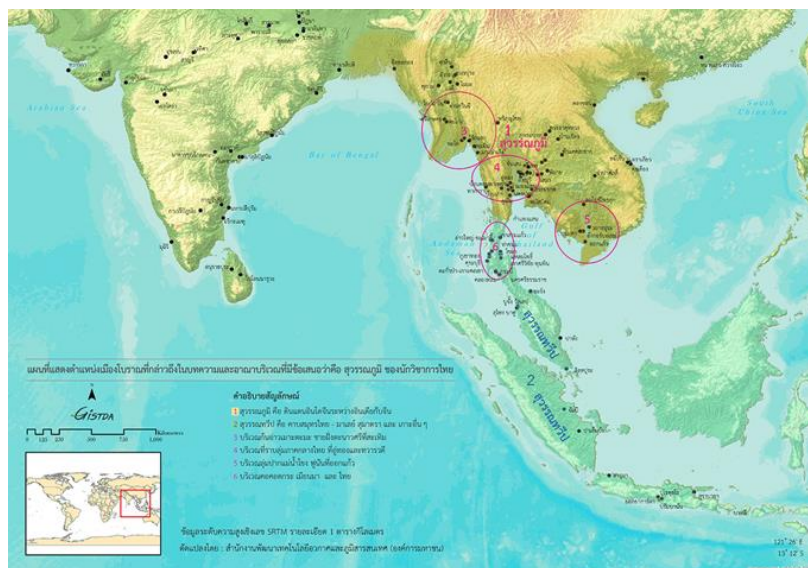
culture) (ณัฐา คุ่มแคว้น, 2554, น.11) อาจรับมาด้วยความเต็มใจหรือไม่เต็มใจ รับเอามาทั้งหมด หรือแค่บางส่วนมาผสมกับวัฒนธรรมเดิมของตนเกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่อาจมีลักษณะดีกว่าเดิม

การติดต่อกับชาวต่างชาติมีผลต่อสังคมไทยหลากหลายด้านมาตั้งแต่อดีต ซึ่งโดยทั่วไปการได้รับอิทธิพลจากการติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและอารยธรรมใกล้เคียง เช่น ประเทศจีน ที่มีการติดต่อมายาวนานจนได้รับเอาวัฒนธรรมต่างๆ เข้ามาอยู่ในวิถีชีวิต อีกทั้งการที่มีชาวตะวันตกเข้ามาทำให้เจ้านายและขุนนางมีการปรับตัวให้ทันสมัยเพื่อมิให้ถูกเหยียดหยามจากชาติตะวันตก มีการรับแบบแผนประเพณีและค่านิยมแบบตะวันตกมาปรับปรุงใช้ในการดำเนินชีวิต จนวัฒนธรรมตะวันตกได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย โดยวัฒนธรรมบางอย่างได้ถูกปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตและประเพณีดั้งเดิม ขณะที่วัฒนธรรมบางอย่างก็รับเอามาใช้โดยตรง จนเกิดสังคมพหุวัฒนธรรมขึ้นในไทยที่หลากหลายและขยายมากขึ้น อีกทั้งยังมีชนชาติอื่นเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละยุคสมัย

1.4.1 ประวัติศาสตร์การเข้ามาในสังคมไทยของวัฒนธรรมชาติต่างๆ และอิทธิพลที่ได้รับ

วัฒนธรรมไทยส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากอาณาจักรใกล้เคียงและชาติต่างๆ ที่มีอำนาจและอิทธิพล โดยเฉพาะด้านศิลปวัฒนธรรมไทยได้รับอิทธิพลจากอินเดีย ขอม และวัฒนธรรมเหล่านี้ถูกนำเอามาผสมผสาน ประยุกต์และปรับใช้กับวิถีชีวิตของคนไทย จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะตัวขึ้นมา การติดต่อกับชาวต่างชาติของคนไทยในยุคสมัยต่างๆ มีผลต่อสังคมไทยหลายด้านจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย โดยประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ จนได้รับขนานนามว่า “สุวรรณภูมิ” เป็นเส้นทางทางเดินเรือ ติดต่อกับค้าขายและยังเป็นตลาดสำคัญในเส้นทางผ่านจากอินเดียไปยังจีน นี่เองจึงเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่มีหลากหลายชนชาติเข้ามาในพื้นที่ของประเทศไทย ตั้งแต่ ครั้งอดีต

สังคมพหุวัฒนธรรมนั้นไม่ใช่สังคมที่เพิ่งเกิดขึ้นมาแต่เป็นสังคมที่เกิดขึ้นมานานแล้ว ความสัมพันธ์กับนานาประเทศ ไปมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศมายาวนานมีการติดต่อสัมพันธ์เกิดขึ้นในพื้นที่ประเทศไทย โดยได้แบ่ง ยุคสมัยเริ่มตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 19 ออกมาเป็น 5 ยุคสมัย ดังนี้ (สันติ เล็กสุขุม, 2554, น.92)

ภาพที่ 1 : แผนที่ ดินแดนสุวรรณภูมิ

ที่มา : <https://suvarnabhumi.gistda.or.th/story-telling/>

1. สมัยล้านนา

ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศต่างๆ มาใช้ปกครองบ้านเมืองและบำรุงวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของล้านนาให้เจริญรุ่งเรืองอย่างกฏหมาย การปกครองแผ่นดินที่เรียกว่าเม็งรายศาสตร์ ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา การศึกษาและการใช้ชีวิต ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท แบบลังกาวงศ์ จากสุโขทัย และยังได้มีการส่งพระสงฆ์ไปศึกษาพระพุทธศาสนายังเมืองมอญ ลังกา และอินเดีย ด้านศิลปกรรม ก็มักจะมี ความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งมีวิธีการสร้างสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทางศาสนาที่ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา อย่างพระพุทธรูปแบบเชียงแสน วรรณคดีทางพระพุทธศาสนาอย่างคัมภีร์อธิบายมงคล 38 ประการ มีการประมวลชาดกไว้ที่ 50 เรื่อง เช่น คาวี สังข์ทอง มโนราห์ ด้านสถาปัตยกรรมก็ได้รับอิทธิพลจากศิลปะจากหลากหลายอาณาจักร หลากหลายแห่งเช่น ทวารวดี มอญ

ภาพที่ 2 : พระพุทธรูปแบบเชียงแสน

ที่มา : <http://www.nasatta.com/th/attractions-sattapatita/chiangsaen/>

2. สมัยสุโขทัย

มีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับอาณาจักรข้างเคียงและห่างไกล อย่าง มอญ มลายู จีน ลังกา โดยเฉพาะสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีการเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก เกิดวัฒนธรรมมากมายโดยที่วัฒนธรรมบางอย่างก็ยั่งยืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากหลายด้านคือ ด้านการศึกษาได้รับอิทธิพลของขอมในอินเดีย สมัยนั้นมีการใช้ภาษาขอมเป็นหลัก ต่อมาในปี พ.ศ. 1826 ในยุคสมัยพ่อขุนรามคำแหง ทรงมีการคิดค้นอักษรภาษาไทยได้สำเร็จให้จึงมีอักษรใช้เป็นของตนเองส่วนภาษาบาลีและอินเดียก็ได้ถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งของภาษาไทย ด้านศาสนาไทยได้รับเอาพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทมาจากอินเดียเข้ามาเป็นศาสนาประจำชาติของตน

โดยมีการตั้งวัด เจดีย์ โบสถ์ วิหารและมีการสร้างพระพุทธรูปให้ปรากฏเห็นอยู่มากมายจนถึงปัจจุบัน ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ก็เป็นสถาปัตยกรรมทางศาสนา อย่างวัดและพระพุทธรูปที่กล่าวมาข้างต้น ด้านวรรณกรรมก็มีวรรณกรรมไตรภูมิพระร่วง นอกจากศาสนา ก็ยังมีเครื่องสังคโลก ซึ่งเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่ได้รับอิทธิพลมาจากจีน ด้านประเพณีก็มีประเพณีเผาเทียนเล่นไฟ ที่ต่อมากลายเป็น ประเพณีลอยกระทง และประเพณีทอดกฐิน เป็นต้น

ภาพที่ 3 : เจดีย์ทรงยอดดอกบัวตูม วัดเจดีย์เจ็ดแถว
อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ที่มา : <https://thailandtourismdirectory.go.th/th/info/attraction/detail/itemid/5425>

ภาพที่ 4 : เครื่องสังคโลก

ที่มา : <https://www.js100.com/en/site/news/view/81250>

3. สมัยของอาณาจักรอยุธยา

ราชอาณาจักรอยุธยาตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เป็นศูนย์กลางการค้าพื้นที่อุดมสมบูรณ์และความเจริญทางเศรษฐกิจ มีการติดต่อสัมพันธ์กับทั้งประเทศในโซนเอเชียและตะวันตก ศิลปะวัฒนธรรมได้รับการสืบทอดมาจากอาณาจักรทวารวดี ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากขอมและจีนในยุคแรก ได้มีความสัมพันธ์กับนานาประเทศและประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ พม่า เขมร ล้านช้าง ล้านนา มอญ มลายู

และญวน ประเทศในทวีปเอเชียที่ห่างไกลออกไปได้แก่ จีน ญี่ปุ่น อินเดีย อาหรับ และลังกา และประเทศในภูมิภาคตะวันตก ได้แก่ โปรตุเกส สเปน ฮอลันดา อังกฤษ เดนมาร์ก และฝรั่งเศส ประเทศที่มีความสัมพันธ์ไปในทางสงครามและมีผลให้ไทยต้องเตรียมพร้อมด้านกำลังพลและเสบียงอาหาร ได้แก่ พม่า เขมร และลาว สมัยอาณาจักรล้านช้างมีความสัมพันธ์กับไทยในลักษณะ บ้านพี่เมืองน้อง ความสัมพันธ์ส่วนใหญ่ระหว่างกรุงศรีอยุธยากับประเทศอื่น ในทวีปเอเชียเกิดขึ้นจากการติดต่อค้าขาย และการเจริญทางพระราชไมตรี โดยเฉพาะกับจีนและญี่ปุ่น การติดต่อกับลังกามีผลให้ไทยรับเอาพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทอย่างลังกาวงศ์เข้ามาและมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ก็ยังมีอิทธิพลของศาสนาฮินดูอยู่ ซึ่งเราจะเห็นได้จากพระนามของพระมหากษัตริย์เป็นต้น

ชนชาติต่างๆ ที่มาติดต่อกับไทยนั้นมีส่วนสำคัญหลายอย่างในการพัฒนาสิ่งต่างๆ ขึ้นมาในประเทศไทย หลายอย่างหลายประการอาทิเช่นผูกมิตรไมตรี ค้าขาย วิทยาการเทคโนโลยี องค์กรความรู้ สมัยใหม่ การแพทย์การศึกษา ศาสนา โดยที่ชาวต่างชาติเข้ามาจุดมุ่งหมายสำคัญหลายอย่างทั้งด้านค้าขาย การแลกเปลี่ยน ข่าวสาร การควบคุมเส้นทางการเดินเรือ การเผยแพร่ศาสนา จนถึงการจัดตั้งสถานีการค้าในอยุธยา นับเป็นการเริ่มต้นการทูตในราชอาณาจักรไทย โดยที่กล่าวว่ามีหลายชาติ ตั้งแต่ จีน มุสลิม อินเดีย อิหร่าน อาหรับเตอร์ก ไม่เพียงเท่านั้นยังมีชาวตะวันตกที่เดินทางเข้ามาค้าขายกับใครอีกหลายชาติด้วยกัน ซึ่งชาติแรกที่เข้ามาในสังคมไทยคือชาวโปรตุเกส ในปี พ.ศ. 2409 ในสมัยของพระสมเด็จพระเจ้าเอกทัศที่ 2 ต่อมาก็คือชาวฮอลันดาเข้ามาติดต่อกับไทย ในปี พ.ศ. 2140 ไทยมีความสัมพันธ์กับอังกฤษครั้งแรกในสมัยของ สมเด็จพระเอกาทศรถ (พ.ศ. 2148-2163) แล้วต่อมาก็คือชาวฝรั่งเศสที่ได้นำเรือสินค้าเข้ามาถึงอยุธยาในปี พ.ศ. 2223 (จิรวิชญ์ พรรณรัตน์, 2561, น.535)

ต่างชาติทั้งชนชาติตะวันออกและตะวันตกได้มีการตั้งรกรากสร้างสังคม อาศัยอยู่ในสังคมไทยเป็นชุมชนซึ่งปรากฏหลักฐานในสมัยของ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งมีหลากหลายชาติ อาทิ จีน เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ ญี่ปุ่นและโปรตุเกส อาณาจักรอยุธยาได้มีวัฒนธรรม ที่ได้รับจากอาณาจักรอื่น ส่งผลต่อตัวอาณาจักร ในหลากหลายด้านด้านการปกครองได้มีลักษณะการปกครองซึ่งได้รับอิทธิพลจากขอมและสุโขทัย ตัวอย่างอย่างกษัตริย์เป็นเทวราชา ด้านศิลปกรรม ที่ได้รับอิทธิพลทางพระพุทธศาสนา และขอม

ภาพที่ 5 : สมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระราชบิดาในกรมหลวงโยธาเทพ เสด็จฯออกท้องพระโรง พระราชวังที่ลพบุรี รับพระราชสาส์นของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ซึ่งเซอวาเลีย เดอโชมองต์กับคณะทูต ฝรั่งเศสทูลเกล้าถวายเมื่อ 18 ตุลาคม พ.ศ.2228

ที่มา : https://www.silpa-mag.com/history/article_41397

ภาพที่ 6 : ขนมทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง

ที่มา : <https://www.pinterest.com/pin/339810734356435100/?autologin=true>

อีกทั้งสมัยนั้นไทยเองก็ได้รับเอาวัฒนธรรมของชาติต่างๆ ที่อาศัยและตั้งชุมชนหรืออาศัยอยู่เป็นส่วนหนึ่งของอยุธยาเข้ามา ตัวอย่างขนมไทยตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง

ทองม้วน ขนมไข่ ขนมฝิง สังขยาและหม้อแกง มีต้นกำเนิดมาจากสตรีชาวญี่ปุ่นเชื้อสายโปรตุเกสที่มีชื่อว่า มารี กีมาร์ หรือ “ท้าวทองกีบม้า” เป็นผู้นำมาเผยแพร่ในสมัยพระนารายณ์มหาราช และมีต่างชาติเข้ามาอย่างมากมายในอารยธรรมสมัยอาณาจักรอยุธยา ซึ่งส่งผลต่อมาถึงรัตนโกสินทร์และมาจนถึงปัจจุบัน จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ประเทศต่างๆ จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและแพร่หลายวัฒนธรรม

4. สมัยธนบุรี

ได้มีการกู้เอกราชและรวบรวมบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นและเริ่มมีการฟื้นฟูวัฒนธรรมของชาติในด้านต่างๆ เช่นศาสนา ศิลปกรรม เศรษฐกิจ มีการสร้างและบูรณะวัดหลากหลายแห่ง มีการชำระพระไตรปิฎกที่วัดระฆังโฆสิตาราม โดยรวมลักษณะสภาพสังคมส่วนใหญ่ก็ยังคงมีลักษณะเหมือนในสมัยอยุธยา

5. สมัยรัตนโกสินทร์

ได้มีการสถาปนากรุงเทพมหานครขึ้นแทนราชธานีเดิมอย่างกรุงธนบุรี เกิดการพัฒนาฟื้นฟูสังคมและเศรษฐกิจโดยที่มีรากฐานจากวัฒนธรรมของกรุงศรีอยุธยา ได้ชาติยุโรปเข้ามาฟื้นฟูการค้ากับไทย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เริ่มมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการค้าและเริ่มติดต่อกับชาติตะวันตกมากขึ้น เริ่มมีการพัฒนาการศึกษาโดยส่งเสริมให้มีการศึกษาแบบตะวันตก มีการสนับสนุนให้มีชั้นนารีตั้งโรงเรียนและส่งข้าราชการไปศึกษาดูงานต่างประเทศ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เกิดการติดต่อเริ่มมีสัมพันธ์กับชาวตะวันตกมากยิ่งขึ้น ชาวสยามเริ่มมีการเปลี่ยนการดำเนินชีวิตยกตัวอย่างเช่น การใช้มือรับประทานอาหารเช้าเป็นการใช้ช้อนส้อมแทน การแต่งกายด้วยการใส่สูทผูกเนคไทตามแบบวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 มีการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเพื่อพัฒนาประเทศอยู่หลายด้าน เกิดการจ้างวานชาวต่างชาติในยุคนั้นเข้ามารับราชการในสยาม และมีการสนับสนุนราชโอรส พระบรมวงศานุวงศ์ บุตรหลานของข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถไปศึกษาต่อในประเทศตะวันตก ซึ่งนอกจากความรู้ความสามารถที่ได้รับกลับมาจากการศึกษาหรือเดินทางไปยังชาติตะวันตกแล้ว ก็คงไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะรับเอาวัฒนธรรมของชาติต่างๆ ที่ได้เดินทางไป กลับมายังสยามประเทศ

จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่การรับเอาวัฒนธรรมชาติตะวันตกเข้ามาจะทำให้ส่งผลต่อวัฒนธรรม ประเพณี การใช้ชีวิตบางอย่างที่ผสมอยู่กับความเป็นไทยมาตั้งแต่อดีตเริ่มเห็นถึงเปลี่ยนไป อีกทั้งการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างไทยกับตะวันตกเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด มีการเปลี่ยนแปลงรับเอาวัฒนธรรมตะวันตก มาปรับปรุง ในหลากหลายด้าน อย่างเช่น การเลิกทาส เลิกระบบไพร่ มีการปรับปรุงประเพณี วัฒนธรรมข้าราชการ ยืนเฝ้าแทนการหมอบคลานในอดีตของไทยตามแบบประเพณีของชาวตะวันตก มีการปรับปรุงเครื่องแต่งกายโดยใส่เครื่องราชปะแตน ไว้ทรงผมแบบชาติตะวันตก มีการสร้าง สถาปัตยกรรมแบบตะวันตกและแบบยุโรป อย่างเช่น สถานีรถไฟกรุงเทพฯ (หัวลำโพง)

โดยที่ปรากฏเป็นหลักฐานถึงการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างไทยตะวันตกที่เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะ หลังสนธิสัญญาทางไมตรีและการค้าที่ไทยกับประเทศต่างๆ มีสาระสำคัญคล้ายกับสนธิสัญญาเบาว์ริง ที่ไทยทำกับอังกฤษใน พ.ศ.2398 คือสนธิสัญญาได้รับบุสิทธิแก่พ่อค้าชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามา ค้าขายตามท่าเรือของเมืองต่างๆ ในไปได้โดยเสรี ยกเว้นการค้าฝิ่นที่จะต้องขายให้กับเจ้าภาษีเท่านั้น นอกจากนี้ในสมัยรัชกาลที่ 4 ยังมีการเปิดโอกาสกว้างเพิ่มขึ้นให้แก่ชาวตะวันตก การเปิดประเทศหลัง สมัยรัชกาลที่ 4 มีผลทำให้ชาวตะวันตกเข้ามาตั้งกงสุลที่นอกเหนือจากโปรตุเกสและยังมีชาติอื่นๆ เข้า มาตั้งกงสุลในประเทศไทย อาทิเช่น อังกฤษ อเมริกาและฝรั่งเศส สวีเดน เดนมาร์ก นอร์เวย์ (จิรวิชญ์ พรณรัตน์, 2561, น.535)

ภาพที่ 7 : รัชกาลที่ 5 ทรงสวมฉลองพระองค์แบบราชปะแตน

ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/ราชปะแตน>

ภาพที่ 8: สถานีรถไฟกรุงเทพฯ (หัวลำโพง)

ที่มา : <https://www.prachachat.net/property/news-412302>

ในสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงตระหนักถึงภัยแห่งการถูกกีดกันทางวัฒนธรรม ได้ทรงพระราชดำริว่า อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติกำลังรุกคืบเข้ามาอย่างรวดเร็วจึงทรงปรับปรุงและส่งเสริมปลูกฝัง วัฒนธรรมไทย (ณัฐา คุ้มแคว้น, 2554, น.13) มีการให้ทหารนุ่งกางเกงแบบยุโรป

ช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยมีความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างมากแทบจะในทุกๆ ด้าน จนคนไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน เพื่อจะได้มีการฟื้นฟูวัฒนธรรม ของชาติ ให้ทัดเทียมนานาประเทศตะวันตก ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 จะเห็นได้ชัดเจนจาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีสมัยแรก พ.ศ. 2481 ที่ได้มีการรับเอา วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาจะให้ความสำคัญมากกว่าวัฒนธรรมตะวันออก ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของ รัฐบาล ในช่วงสมัยนี้จะเห็นได้ว่านอกจากวัฒนธรรมตะวันออกจะไม่ได้ได้รับการให้ความใส่ใจแล้วยังถูก กีดกันอีกด้วย

จะเห็นได้ว่ามีชาวตะวันตกและตะวันออกหลั่งไหลเข้ามาประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ และมาเผยแพร่ศาสนา โดยชาวต่างชาติที่เข้ามาในไทยในยุคนั้นก็ต่างมีเหตุผลที่แตกต่างกัน ตัวอย่าง การแสวงหาอำนาจในดินแดนอื่น ความต้องการวัตถุดิบ กระจายสินค้าในยุคหลังการปฏิวัติ อุตสาหกรรม และเหตุผลทางด้านศาสนา มีการสร้างความสัมพันธ์ทางการทูต ค้าขายกับต่างประเทศ มากขึ้น อีกทั้งยังมีความต้องการปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย ความรู้และวิวัฒนาการเทคโนโลยีจาก

ต่างประเทศซึ่งเราจะเห็นได้จากสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเราในสังคม การเข้ามาของนานาประเทศมากมาย มีผู้คนที่มาจากหลากหลายพื้นที่อารยธรรมและวัฒนธรรมเข้ามาหรือเคยเป็นส่วนหนึ่งในประเทศไทยมาตั้งแต่ในอดีตแล้ว

1.5 การเปลี่ยนแปลงและการแพร่กระจายของวัฒนธรรม

ในโลกตะวันออกและตะวันตกมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอยู่เป็นเรื่องธรรมดาปกติ มันเป็นความไม่เที่ยงแท้และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ นักปราชญ์ร่วมสมัยชาวอังกฤษ ไวท์เฮด (Alfred North Whitehead 1861-1974) ได้กล่าวไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมชาติของทุกอย่าง การเปลี่ยนแปลงมีทั้งในส่วนที่เป็นโลกแห่งกายภาพ คือพื้นดิน พื้นน้ำ ร่างกายของสิ่งมีชีวิต และโลกแห่งนามธรรมอันได้แก่ ความคิด ความเชื่อต่างๆ รวมทั้งส่วนที่เป็นสังคมและวัฒนธรรมแนวคิดเห็นการเปลี่ยนแปลงมีต่างๆ กัน (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561, น.90)

ภาพยนตร์เรื่อง “หนุมานพบ 7 ยอดมนุษย์” ที่ออกฉายในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2517 โดยมีเรื่องราวภายในภาพยนตร์เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับการต่อสู้ของยอดมนุษย์อุลตร้าแมน ซูเปอร์ฮีโร่ในวัฒนธรรมร่วมสมัยของญี่ปุ่นปะทะกับหนุมานที่เป็นตัวละครที่มีชื่อเสียงในวรรณคดีของไทย โดยเป็นการสร้างสรรค์ต่อยอดจากรูปแบบวัฒนธรรมคลาสสิกของเนื้อหาดั้งเดิม ให้เกิดการสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่แล้วสื่อออกมาด้วยภาพลักษณ์ที่เป็นการเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรม

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยบางอย่างจะแปรเปลี่ยนไปเนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างจึงได้รับอิทธิพลง่ายซึ่งมีผลดีในแง่การช่วยให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างท้องถิ่นและความเป็นสากลได้อย่างดี ที่ผ่านมาจากอดีตถึงปัจจุบันวัฒนธรรมต่างชาติได้แพร่กระจายเข้ามามากมาย ซึ่งวัฒนธรรมต่างๆ ทั้งวัฒนธรรมตะวันออกและวัฒนธรรมตะวันตกเหล่านี้ได้แพร่กระจายเข้ามา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไทยในรูปแบบต่างๆ การเกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะเกิดขึ้น อาทิ วัฒนธรรมอิหร่าน ลังกา เขมร พม่า มอญอีกทั้งยังมีประเทศมหาอำนาจอย่าง จีน ที่มีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่แสดงถึงความเจริญ หลากอย่างทั้งที่เป็นวัตถุอย่างเครื่องเคลือบถ้วยชาม เครื่องปั้นดินเผา ประติมากรรมจิตรกรรม ซึ่งเราพบได้ทั้งรูปคน รูปสัตว์ รูปเทวดา รูปซุ้มประตู ภาพเขียนบนฝาผนังตามวัด ปฏิทินและไม่เป็นวัตถุอย่างวัฒนธรรมประเพณี วันสำคัญอย่างตรุษจีน ความเชื่อดั้งเดิมแนวคิด ปรัชญา การปกครอง แผลภาษา ก็มีคำในภาษาจีนที่ใช้ภาษาไทยอย่างปาห่องโก๋ เกาเหลา โอเลี้ยง เป็นต้น

วรรณกรรมจากนวนิยายไซ่อันเองก็มีอิทธิพลต่อเค้าโครงเรื่องของพระอภัยมณี และอีกหลายอย่างที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมไทย อีกทั้งหลากหลายชาติมหาอำนาจจากทางตะวันตก

วัฒนธรรมตะวันตกเป็นวัฒนธรรมที่มีความเจริญทางวัตถุที่สูง และเมื่อประเทศต่างๆ ในยุโรปมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมสังคมจึงมุ่งผลิตวัตถุที่มีความเจริญทางเทคโนโลยีสูงอย่างก้าวกระโดดและรวดเร็วจนกลายเป็นความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งศิลปะสมัยใหม่ของตะวันตก ปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตกได้แพร่หลายไปทั่วโลก การเผยแพร่และถ่ายทอดของวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว นั้นเกิดจากปัจจัยต่างๆ อย่างความเจริญทางการคมนาคมขนส่ง อิทธิพลจากสื่อมวลชนต่างๆ ทำให้เกิดการเผยแพร่ไปทั่วโลก รวมถึงการเผยแพร่เข้ามาสู่ประเทศตะวันออกและมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ต่อผู้คนในสังคม วัฒนธรรมที่ส่งผลต่อไทยมาตั้งแต่ในอดีตก็คงหนีไม่พ้นวัฒนธรรมอินเดีย อินเดียเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย มีวัฒนธรรมแยกย่อยไปตามกลุ่ม ที่แยกย่อยไปตาม เผ่าพันธุ์ภาษา และความเชื่อ วัฒนธรรมอินเดียมีอิทธิพลครอบคลุมและเป็นแม่แบบของวัฒนธรรมชาติต่างๆ อินเดียมีรากฐานของวัฒนธรรมที่ส่วนใหญ่เกิดจากความเชื่อทางศาสนา อีกทั้งยังมีวัฒนธรรมการบริโภคที่แพร่หลายไปยังหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศไทยที่ปรากฏอิทธิพลในด้านศาสนา การปกครอง ขนบประเพณี วรรณคดี ศิลปะอย่างกว้างขวาง

ภายหลังไทยได้รับอิทธิพลจากจีน และอารยธรรมตะวันตกมากขึ้นอย่างชัดเจนและมีการแพร่กระจายในสังคมอย่างชัดเจน การแพร่กระจายที่เกิดขึ้นในสังคมไทยก็เหมือนกับวัฒนธรรมต่างๆ ในโลกที่เกิดขึ้น วัฒนธรรมไทยและมีการแพร่กระจายอยู่ในสังคมของตัวเองมีการรับเอาวัฒนธรรมของสังคมอื่น ตามกระแสของโลกโดยไม่หยุดนิ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเรื่อยมา โดยที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

สาเหตุเนื่องด้วยมนุษย์มีความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป ภาชนะทำเองก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงด้วยประสงค์ของผู้มีอำนาจในสังคมในด้านต่างๆ ทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อปรับปรุงวัฒนธรรมของตนให้เจริญงอกงามอย่างชาติอารยะ อย่างเช่นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเครื่องแต่งกายและ ด้านอื่นๆ ในสมัยจอมพลป.พิบูลสงคราม อดีตนายกรัฐมนตรีของไทย ที่ได้จากการพัฒนาความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ๆ การที่ผู้คนเริ่มมีความรู้มากขึ้นอาจส่งผลให้ทัศนคติเดิมหรือความเชื่อดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน การเรียนรู้วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตมาทำให้มนุษย์ในสังคมต่างๆ ที่มีการติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ที่มีการคมนาคมติดต่อที่สะดวกรวดเร็วจึงได้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเป็นวงกว้างมีการดัดแปลงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย

1.6 พหุวัฒนธรรมในสังคมปัจจุบัน

วัฒนธรรมคือวิถีชีวิตของคนในสังคมซึ่งมีการสืบทอดมาจากอดีตถึงปัจจุบันและยังมีการพัฒนาต่อๆ ไปในอนาคต อย่างไม่มีสิ้นสุดตราบเท่าที่ยังมีมนุษย์อยู่บนโลก ดังนั้นการรับช่วงต่อและการประสานทางวัฒนธรรมของสังคมย่อมเกิดขึ้น (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561, น.37)

สังคมพหุวัฒนธรรมในยุคปัจจุบันจะมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นมีการสร้างพื้นที่ทางสังคม พื้นที่ทางภาษา พื้นที่ทางความรู้ พื้นที่ในลักษณะต่างๆ มากขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้สร้างความเข้าใจสร้างความสัมพันธ์ และการได้มีโอกาสรับรู้วัฒนธรรมต่างๆ เข้ามาอย่างกว้างขวาง วัฒนธรรมของสังคมปัจจุบันวัฒนธรรมทางวัตถุเจริญขึ้น ค่านิยมของคนไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม เกิดสังคมซึ่งนิยมวัตถุเหล่านี้ทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ปัจจัยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีช่วยย่อโลกนี้ให้เล็กลง เกิดโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการถ่ายเทแลกเปลี่ยนความรู้วิถีชีวิตระหว่างการของมนุษยชาติตั้งการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดผลทางวัฒนธรรม 3 ประการดังนี้ (พัชรพร ติวงษ์, 2556, น.91)

1. วัฒนธรรมรวมตัว (Cultural Homogenization) เนื่องจากโลกาภิวัตน์ การยอมรับในระดับสากลเกิดเป็นการบีบบังคับให้เปลี่ยนตามหรือลอกเลียนด้วยความเต็มใจ วัฒนธรรมท้องถิ่นจึงสูญเสียคุณค่าที่เคยมีทำให้เกิดการแปรสภาพเปลี่ยนไปตามกระแสความนิยมของโลก ทำให้วัฒนธรรมย่อยค่อยๆ เลือนหายไป

2. วัฒนธรรมแตกตัว (Cultural Heterogenization) การแปลกแยกระหว่างวัฒนธรรมจนยากเกินกว่าจะรวมกันได้ ต่างฝ่ายต่างรักษาสິงที่คิดว่าเป็นความบริสุทธิ์ของวัฒนธรรม ที่แท้จริงของตนจนเกิดผลที่ตามมาคือการปะทะที่รุนแรงอาจถึงขั้นแตกหัก

3. วัฒนธรรมลูกผสม (Cultural Hybridization) การผสมผสานจนยากเกินกว่าจะแยกส่วนใดส่วนหนึ่งออกจากกันได้ วัฒนธรรมการเกิดขึ้นเสมอ หากมีการไปมาหาสู่รวมกันอีกครั้งเมื่อมีการติดต่อสื่อสาร วัฒนธรรมของชาติในโลกนี้ ล้วนก่อกำเนิดขึ้นด้วยกันหยาบย้อมแลกเปลี่ยนไปมาทั้งหมดทั้งสิ้น วัฒนธรรมผสมผสานจึงเป็นผลลัพธ์ที่เหมาะสมตามธรรมชาติมากที่สุด

วัฒนธรรมไทยในอดีตเองก็มีที่มาจากแหล่งอารยธรรมหลากหลายมากมายมาตั้งแต่ครั้งอดีตโบราณ ทำให้เกิดการเรียนรู้ รับและแลกเปลี่ยนกับวัฒนธรรมอื่นมาตลอด เมื่อเวลาผ่านไปนานสิ่งที

เคยแปลกปลอมก็ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ดังเช่นที่เราเห็นอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมในปัจจุบันเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ใช้งานง่ายด้วยสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย วัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่งจึงเกิดขึ้นได้ง่ายและไร้ข้อจำกัดด้านเวลาและพื้นที่ ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการผสมผสานทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน สังคมไทยจึงต้องตระหนักถึงการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมไทยไว้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีไทย และควรหยุดมองว่าการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาเป็นเรื่องที่ผิดกฎ ทุกสังคมบนโลกเกิดขึ้นโดยไม่มีวัฒนธรรมใดสมบูรณ์ด้วยตัวเอง แต่ล้วนเป็นลูกผสมทั้งสิ้น

มีการแพร่กระจายของวัฒนธรรมต่างๆ ในโลก การเปิดกว้างของข้อมูลข่าวสาร การลงทุนและการค้า การคมนาคม การสื่อสารที่โตขึ้นอย่างมากในพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ส่งผลต่อวัฒนธรรมในสังคมมีการแพร่กระจายวัฒนธรรมข้ามพรมแดนซึ่งเกิดขึ้นโดยสะดวกและรวดเร็ว พูดได้ว่าสังคมไทยถูกเชื่อมต่อกับโครงสร้างของระบบโลกแล้ว จึงไม่อาจสกัดกั้นหลีกเลี่ยงจากการกระจายของวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยบางอย่างมีการแปรเปลี่ยนไป อีกทั้งการแพร่กระจายของวัฒนธรรมตะวันตก ส่งอิทธิพลให้มีผลกับรูปแบบของวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตกับวิถีชีวิตของคนไทย สร้างสรรค์สืบต่อกันนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมจนกลายเป็นสิ่งที่ทุกคนถือว่าเป็นวัฒนธรรมไทย

โดยผู้วิจัยที่อยู่อาศัยและเติบโตมาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมสูงมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ เป็นศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่สำคัญมาตั้งแต่ในอดีต จะเห็นถึงแต่ละพื้นที่แสดงถึงเอกลักษณ์ และวิถีชีวิตของคนในชนชาตินั้นๆ ออกมาอย่างชัดเจนอย่าง เยวราช ซึ่งถือเป็นหนึ่งในชุมชนจีนที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครและยังมี สีสลม ซึ่งสามารถพบเห็นชาวต่างชาติได้หลากหลาย จะสังเกตได้ว่าย่านสีลมเป็นสถานที่แสดงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมอยู่มาก เช่น สถานทูตของประเทศต่างๆ สถานที่สำคัญทางศาสนาอย่าง โบสถ์ ศาลเจ้าจีน วัดแขก สถาปัตยกรรมต่างๆ ที่ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่นั้น ทำให้เกิดเป็นพื้นที่ ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและยังมีวัดคู่และพื้นที่อีกมากมายที่เติบโตเข้ามาอย่างไม่หยุดนิ่ง

ภาพที่ 9 : ชุมชนจีนในกรุงเทพมหานคร เขาวราช
ที่มา : <https://travel.trueid.net/detail/7ZyNXr2AK7g9>

ภาพที่ 10 : วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขก) ในเขตสีลม
ที่มา : <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/866065>

ปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมไทยดำเนินขับเคลื่อนในทุกมิติพร้อมเชื่อมโยงถึงกันภายในไม่กี่วินาที ซึ่งส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมก็ไม่อาจนิยามได้เพียงอัตลักษณ์เดียวอีกต่อไป วัฒนธรรมถูกฝังลึกอยู่ในรูปแบบวิถีชีวิตของทุกคน อีกทั้งบริบทแห่งสังคมอุตสาหกรรมในยุคปัจจุบันเป็นสัญลักษณ์แห่งการหลอมรวมมรดกทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานความหลากหลายของรูปแบบการดำเนินชีวิตผสมรวมเข้า

กับผลิตภัณฑ์ต่างๆ วัฒนธรรมนั้นปรับตัวเองเข้ากับสิ่งใหม่ที่ได้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้อยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายนี้ได้ การเปิดรับวัฒนธรรมในปัจจุบัน ค่านิยมต่างๆ ของต่างประเทศถูกนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้นผนวกกับการแพร่กระจายทางสื่อต่างๆ โดยเฉพาะในอินเทอร์เน็ตที่มีอิทธิพลและอำนาจต่อการรับรู้ สิ่งที่มาคือเกิดภาพอุปถัมภ์ที่ได้กลายมาเป็นต้นแบบในการลอกเลียนและเลือกใช้รูปแบบในการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมที่ตนเองชื่นชอบกลายเป็นการสร้างกระแสวัฒนธรรมต่อผู้บริโภคในหลากหลายด้าน

อีกทั้งวิถีชีวิตไทยในชนบทเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ค่านิยมทั้งความคิดและความรู้สมัยใหม่มีส่วนให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด การรับช่วงต่อทางวัฒนธรรมย่อมมีขึ้นในสังคมซึ่งทำให้เกิดการปรับปรุงประยุกต์เพื่อเกิดการนำวัฒนธรรมมาใช้ให้เหมาะสม

ประเทศไทยมีทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ซึ่งมีอยู่มากมายทุกพื้นที่ทั่วประเทศไทยทั้งที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี มีวัฒนธรรมที่ดึงดูดเพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาสังคม ทั้งนี้เพื่อการคงอยู่ของวัฒนธรรมและสร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับคนในสังคม ทำให้เราอยู่ร่วมกันเป็นชาติได้นานแสนนานและวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง ยังมีวัฒนธรรมอื่นเข้ามาปะปนและเมื่อได้มีการกลั่นกรอง จึงจะมีการส่งต่อไปยังคนรุ่นต่อไปเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม การพัฒนาทางวัฒนธรรมนั้นควรจะมีการพอกพูนและเพิ่มจากของเดิมเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความต่อเนื่องไม่ใช่ทำลายวัฒนธรรมเก่า ซึ่งเราจะเห็นได้จากวัตถุต่างๆ และประเพณีที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย โดยที่หลากหลายวัฒนธรรมมีความไม่ชัดเจนแต่ส่งอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยไม่น้อย จนกลายมาเป็นวัฒนธรรมไทยในที่สุด

วัฒนธรรมประเพณีไทยและวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยมีอยู่ไม่น้อย สิ่งเหล่านี้เป็นสมบัติของท้องถิ่นและสังคมไทยที่ควรจะช่วยกันรักษา สงวน และพัฒนาไม่ให้อ่อนหายไปจากสังคม บางสิ่งบางอย่างของไทย เป็นสิ่งที่แปลกและหาดูได้ยาก สิ่งที่มีค่าเหล่านี้กำลังจะสูญหายไปเหลือเพียงไว้แค่ในหนังสือหรือการเข้าไปชมในพิพิธภัณฑ์เท่านั้น เพื่อรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันดีให้อยู่นานแสนนานจึงควรตระหนักถึงการขัดเกลาทางสังคมและถ่ายทอดวัฒนธรรมใหม่ๆ ให้ไหลผ่านเข้าสู่สังคมไทยอยู่ตลอดเวลาและตั้งค่านิยมที่ผสมผสานวัฒนธรรมจนเกิดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้วยการสร้างความเข้าใจคุณค่าของการเชื่อมโยงกันในความหลากหลายของวัฒนธรรมในวิถีชีวิตไทย

ส่วนที่ 2 วัฒนธรรมต่างชาติสู่ศิลปกรรมไทย

2.1 อิทธิพลต่อศิลปกรรมไทยในอดีต

ศิลปกรรมในไทยก็เช่นเดียวกับวัฒนธรรมไทยที่การรับอิทธิพลจากต่างชาติ โดยที่ได้อิทธิพลทางศิลปกรรมจากทั้งชาติตะวันออกและตะวันตก ในประวัติศาสตร์ศิลปกรรมไทยได้อิทธิพลจากพระพุทธศาสนาและศิลปะตะวันออกอย่างมาก แต่ในระยะหลังได้รับอิทธิพลจากศิลปะตะวันตกเพิ่มมากขึ้น ศิลปะนั้นแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์และสะท้อนถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าน่าเชื่อถือ เป็นมรดกที่ สืบทอดกันมาในสังคม แสดงออกถึงวิถีชีวิตความเป็นไทยเราจะพบศิลปะที่แสดงเอกลักษณ์ถึงความเป็นไทย ได้มากมายไม่ว่าจะเป็น การแต่งกาย เครื่องประดับ ลวดลายไทย บ้าน โบสถ์ วิหาร เจดีย์ จิตรกรรม รูปปั้น และวัตถุทางวัฒนธรรม อีกหลายอย่างที่แสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ทั้งยังแสดงความเป็นไทยได้อย่างวิจิตรงดงามจนบางที เราอาจจะไม่รู้เลยว่าความเป็นไทยเรานั้นได้รับอิทธิพลมาจากชาติอื่นๆ แทบทั้งสิ้นประวัติของศิลปกรรมในไทยก็มีมาอย่างยาวนาน โดยแบ่งออกเป็น 8 ยุคสมัยดังนี้

2.1.1 ทวารวดี

วัฒนธรรมทวารวดีอยู่ในช่วงราวพุทธศตวรรษที่ 12-16 เป็นเหมือนกับยุคสมัยแรกที่เริ่มวัฒนธรรม บนแผ่นดินไทย ศิลปกรรมในยุคสมัยนี้รับศาสนาจากอินเดีย อารยธรรมอินเดียจึงมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่และวิถีชีวิตคนบริเวณนี้อย่างชัดเจนและรวดเร็ว มีหลักฐานที่พบเกี่ยวกับศิลปกรรมมากมาย เช่น ธรรมจักร เหรียญเงิน รูปเคารพอย่างพระพุทธรูปที่มีลักษณะเฉพาะอย่างพระพุทธรูปประทับนั่งห้อยบาท ที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอินเดียสมัยคุปตะ ซึ่งคาดการณ์ว่าน่าจะได้รับอิทธิพลส่งต่อมาจากศิลปะกรีกและอิหร่าน

2.1.2 ศรีวิชัย

ศรีวิชัยเป็นศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจากหลากหลายกลุ่มคน แบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลาดังนี้ ช่วงสมัยที่ 1 ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอมราวดี-คุปตะ(อินเดีย) ราวพุทธศตวรรษที่ 11-13 ช่วงสมัยที่ 2 ได้รับอิทธิพลจากศิลปะปาละ-ชวา (อินเดียและอินโดนีเซีย) พุทธศตวรรษที่ 13-15 ช่วงสมัยที่ 3 ช่วงสมัยนี้ได้รับอิทธิพลจากศิลปะขอม (กัมพูชา) ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-18 ตัวอย่างศิลปกรรมรูปแบบศรีวิชัย อาทิเช่น พระบรมธาตุไชยา ประติมากรรมพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร พระพุทธรูปปางนาคปรก

2.1.3 ศิลปะลพบุรี (ขอมในดินแดนไทย)

ศิลปกรรมขอม (กัมพูชา) ได้รับอิทธิพลจากศาสนาหลักที่สำคัญของอาณาจักร อย่างศาสนาฮินดู และพระพุทธศาสนา ศิลปะขอมในไทยสืบทอดยาวนานในพื้นที่ภาคอีสานก่อนจะมาแพร่หลายและครอบงำวัฒนธรรมทวารวดีในพื้นที่บริเวณภาคกลางจนถึงปีพุทธศตวรรษที่ 18 จึงเสื่อมถอยลง ศิลปกรรมของในช่วงสมัยนี้ อาทิเช่น พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรเปล่งรัศมี ปราสาทสด๊กก๊อกธม

2.1.4 สุโขทัย

เกิดขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 18 บริเวณที่เป็นพื้นที่ของสุโขทัยนั้นมีคนอาศัยอยู่มาก่อนและมี การพัฒนาที่ต่อเนื่องตั้งแต่สมัยก่อนอารยธรรมทวารวดี จนทำให้อิทธิพลวัฒนธรรมศิลปะของคน ที่อาศัยอยู่ก่อนเข้ามาสู่ในสมัยของสุโขทัย จึงทำให้ศิลปกรรมเป็นไปในทางลักษณะของอิทธิพลของ ชุมชนดั้งเดิมที่มีศิลปะตามแบบขอม และพระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ ศิลปกรรมที่พบเห็นได้ใน รูปแบบของสุโขทัยคือ เจดีย์ทรงข้าวบิณฑ์ทรงดอกบัว เครื่องเคลือบดินเผา ที่รู้จักกันในนาม สังคโลก ซึ่งมีพื้นฐานอิทธิพลศิลปะมาจากวัฒนธรรมขอมและจีน โดยที่ส่วนมากจะได้รับอิทธิพลมาจากจีนจน พัฒนามาเป็นลักษณะแบบของตนเอง

2.1.5 ล้านนา

ศิลปะในพื้นที่นี้ได้รับอิทธิพลจากการติดต่อจากโลกภายนอกโดยเฉพาะการนับถือศาสนา พุทธ ทำให้เกิดศิลปกรรมที่สร้างจากการนับถือด้วยความศรัทธา เกิดรูปแบบศิลปะหรือภูมูชัย ในช่วง พุทธศตวรรษที่ 13 ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปแบบศิลปะในสมัยทวารวดีและอีกส่วนหนึ่งจากพุกาม กับขอม ตัวอย่างสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา เช่น เจดีย์ โบสถ์ วิหาร พระธาตุดอยสุเทพ เป็นต้น

2.1.6 อยุธยา

เป็นยุคสมัยที่มีความเจริญทางด้านวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ปรากฏศิลปะจากอารยธรรม ต่างๆ ที่เจริญรุ่งเรืองในอดีต มีศิลปกรรมที่หลากหลายและส่งอิทธิพลต่อมาจากอารยธรรมในอดีต ตัว ศิลปกรรมส่วนใหญ่จะได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในอารยธรรมต่างๆ อย่างศิลปะ ทวารวดี และศิลปะลพบุรี สุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียงทั้งศิลปะในอดีต รูปแบบศิลปกรรมมีความ หลากหลายทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ประณีตศิลป์ โดยส่วนมากมีลักษณะของการ สะท้อนความศรัทธาและคติความเชื่อทางพุทธศาสนา ตัวอย่างศิลปกรรมในยุคสมัยอยุธยา เจดีย์ทรง

ปรากฏวัดราชบูรณะ เจดีย์ทรงระฆังวัดพระศรีสรรเพชญ์ พระพุทธรูปประธานในวัดพระอุโบสถวัดหน้าพระเมรุ จิตรกรรมภาพเทพชุมนุมในพระอุโบสถ วัดใหญ่สุวรรณาราม เป็นต้น

2.1.7 ธนบุรี

เป็นช่วงเวลาที่อยู่อาศัยกรุงครั้งที่ 2 เกิดความเสียหายกับบ้านเมืองเป็นเหตุให้เกิดการก่อตั้งราชธานีกรุงธนบุรี เป็นช่วงที่บ้านเมืองเริ่มฟื้นจากสภาวะสงคราม จึงไม่ได้มีการเกิดหรือสร้างสรรค์งานศิลปกรรมให้เป็นเอกลักษณ์ได้เหมือนกับศิลปะสมัยอื่นๆ หลักฐานทางศิลปกรรมที่ปรากฏสภาพสมบูรณ์และศึกษาได้ ของศิลปะในยุคสมัยนี้คือ สมุดภาพไตรภูมิโบราณสมัยธนบุรีและตู้พระธรรมลายรดน้ำอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งปรากฏปีที่สร้างตรงกับสมัยธนบุรี

2.1.8 รัตนโกสินทร์

มีรูปแบบศิลปกรรมและประเพณีที่สืบสานมาจากอารยธรรมเดิม มีการก่อสร้างวัดวาอาราม และพระราชวังขึ้นมากมาย เกิดวัดสำคัญอย่างวัดพระศรีรัตนศาสดารามที่ถูกสร้างขึ้นในรัชกาลที่ 1 ต่อมาในรัชกาลที่ 3 ถือว่าเป็นยุคหนึ่งที่มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญทางพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี มีการทำนุบำรุงวัดและสถาปัตยกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ อีกครั้งพระองค์ทรงมีพระราชานิยมในศิลปะจีนและตะวันตกอยู่ด้วย วัดบวรนิเวศวิหารจึงมีลักษณะของตะวันตกเพิ่มเติมผสมผสานลักษณะงานช่างของจีนและไทยผสมกัน อีกทั้งยังมีความนิยมศิลปะอยู่มากมีการสร้างวัดตามแบบประเพณีควบคู่กับวัดที่สร้างขึ้นในลักษณะของศิลปะจีนอย่างวัดราชโอรส จนถึงสมัยรัชกาลที่ 4 มีกระแสของวัฒนธรรมตะวันตกที่ไหลเข้ามาอย่างมากมาย ส่งผลให้เห็นถึงการพัฒนาประเทศไทยเปิดรับสิ่งใหม่ๆ เข้ามา เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ทำให้ศิลปะไทยมีการปรับตัว จะเห็นได้จากงานจิตรกรรมที่เกิดการผสมผสานทั้งวิถีคิดและรูปแบบ จนถึงสมัยที่มีการสร้างพระราชวังด้วยกลืนอายุสไตล์ยุโรป และมีการสร้างศิลปะต่างๆ ขึ้นมาอย่างจิตรกรรมฝาผนังของอุโบสถ วัดราชประดิษฐ์ เขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 เรื่องหลักของจิตรกรรมฝาผนังแห่งนี้คือ พระราชพิธีสิบสองเดือน และมีเรื่องที่น่าสนใจคือฝั่งผนังตรงข้ามพระประธานมีภาพพระมหากษัตริย์ ประทับยืนที่มุขหน้าพระที่นั่งดุสิตดารารัถย์ ในพระบรมมหาราชวัง ทรงส่องกล้องทอดพระเนตรสุริยุปราคา โดยช่างเขียนวาดภาพโดยใช้แบบจากสถานที่ที่มีอยู่จริงด้วยลักษณะสมจริง (สันติ เล็กสุขุม, 2554, น.197)

จนมาถึงรัชกาลที่ 6 จากวัดวาอารามในรูปแบบประเพณีสร้างไว้มากพอแล้ว จึงสร้างวัดและโรงเรียนที่มีการนำวิทยาการสมัยใหม่มาปรับใช้กับประเทศไทย ศิลปกรรมระยะนี้สื่อสารออกมาในลักษณะที่ทำให้นานาชาติได้รับรู้ว่าประเทศไทยไม่ใช่ประเทศไร้การพัฒนา มีการผสมผสานระหว่างรูปแบบความเป็นไทยและตะวันตกเข้ากันอย่างลงตัว และได้มีการจ้างศาสตราจารย์ โคราโด เฟโรจี (ศิลปิน พีระศรี) เข้ารับราชการสอนศิลปกรรม และสร้างสรรค์พระบรมรูป มีการตั้งโรงเรียนสอนศิลปะจนต่อมาถูกตั้งเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากรและสร้างหลักสูตรการศึกษาในรูปแบบของตะวันตกจนเกิดเป็นศิลปะไทยสมัยใหม่ขึ้น

2.2 อิทธิพลศิลปะตะวันตกต่อศิลปะสมัยใหม่ในไทย

สมัยรัตนโกสินทร์ เริ่มได้มีการผสมผสานวัฒนธรรมตะวันตกอย่างชัดเจนรับเอาเทคโนโลยีและความเจริญก้าวหน้าของนานาชาติอารยะ เข้ามาปรับปรุงความเป็นอยู่ของคนไทยให้ทัดเทียมเพื่อให้ชนชาติอื่นไม่มองว่าประเทศไทยเป็นประเทศไร้การพัฒนา จึงมีการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม

ปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณสืบสานมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรสุโขทัยและอาณาจักรอยุธยา มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วถ้าเทียบกับยุคสมัยก่อนหน้านี้ ศิลปกรรมไทยก็เช่นเดียวกันมีการรับเอารูปแบบของสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และสิ่งต่างๆ จากชาตินานาชาติอารยะ ทางตะวันตกและตะวันออกโดยเฉพาะชาติตะวันตกที่มีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก เกิดจิตรกรที่เปลี่ยนรูปแบบผสมผสานศิลปะตะวันตกและศิลปะไทย ก้าวข้ามความเป็นศิลปะไทยประเพณีแบบดั้งเดิมกล่าวได้ว่าตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบัน เรารับเอาความสมัยใหม่จากตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในหลายระดับ และหลายส่วนก็ปรับเข้ากับวัฒนธรรมสังคมไทยได้อย่างดี โดยศิลปะไทยสมัยใหม่แบ่งออกเป็น 2 ตามช่วงเวลาคือ

กลุ่มที่ 1 Early Modern Art in Thailand

สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงพุทธศักราช 2480

อิทธิพลของศิลปะตะวันตกในไทยเริ่มปรากฏชัดเจนมากขึ้นในสมัยของ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ศิลปะเริ่มมีบทบาทในการเป็นของตกแต่งพระราชวังและรับใช้พระพุทธศาสนา เกิดศิลปะแนวใหม่ของไทยเป็นศิลปะที่แตกต่างไปจากแนวทางเดิมของศิลปะไทยประเพณี เริ่มเป็นลักษณะศิลปะแบบเหมือนจริง แนวธรรมชาตินิยม (เรียลิสติก อาร์ต realistic art

หรือ เนเชอรัลลิสม์ naturalism) และศิลปะตามหลักวิชาการคือ ศิลปะไทยแบบสมัยใหม่ที่มีรูปแบบแตกต่างจากของเก่าแนวไทยประเพณีอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นการเขียนภาพ ปั้นรูป ที่เน้นความเหมือนของวัตถุ ความเหมือนจริงทางกายภาพ แสงเงาที่สมเหตุสมผลและความถูกต้องตามหลักทัศนียวิทยา (สุธีคุณาวิชยานนท์, 2561, น.48-49)

อย่างผลงานของ “ขรรค์อินโข่ง” ที่ฝึกฝนและได้รับอิทธิพลจากศิลปะยุคก่อนแบบประเพณี ช่วงเวลาที่ขรรค์อินโข่ง มีชีวิตอยู่ก็เริ่มมีวิทยาการหลังไหลเข้ามาทางยุโรป มีลัทธิล่าอาณานิคม เกิดการพัฒนาประเทศชาติเพื่อมิให้ชาติตะวันตกมองสยามประเทศเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน วิทยาการและศิลปะซึ่งเกิดการพัฒนาโดย ขรรค์อินโข่ง เองก็ได้รับเทคนิควิธีการของศิลปะตะวันตกมาใช้กับจิตรกรรมฝาผนังไทย ในรูปแบบที่ไม่เคยปรากฏศิลปินจิตรกรคนไหนในประเทศเคยทำมาก่อน โดยมีลักษณะของภาพเป็น 3 มิติ มีระยะใกล้ไกล ไม่เน้นการตัดเส้นเน้นการใช้แสงเงา สิ่งที่ปรากฏอยู่บนรูปอย่างคน สัตว์ สิ่งของ มีอัตราส่วนที่เป็นไปตามธรรมชาติ

ภาพที่ 11 : ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ที่วัดบรมนิวาส

ที่มา : https://anowl.co/anowlrod/หลงรูป /long_roob01/

โดยหลายผลงานมีการวาดฉากหลังและตัวละครเป็นแบบตะวันตก แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจิตรกรรมฝาผนังตามโบสถ์วิหารในลักษณะที่มีการเขียนรูปแบบตามชาติตะวันตกทั้งการแต่งกาย สิ่งของ สถาปัตยกรรมในภาพการเขียนรูปโดยใช้แสงเงาสีสร้างภาพให้เกิดความรู้สึก 3 มิติ ซึ่งแตกต่างจากจิตรกรรมไทยในยุคก่อนที่ไม่แสดงถึงระยะความใกล้ไกลในภาพ มีลักษณะการเขียนจิตรกรรมฝาผนังไทยเป็น 2 มิติ แบบราบเป็นกราฟฟิกที่มีมาก่อนหน้านี้

ในสมัยของพระเจ้าอู่ท้าว รัชกาลที่ 5 เป็นช่วงเวลาที่มีการปรับเปลี่ยนประเทศอย่างจริงจังตามแบบตะวันตกและศิลปะตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลกับประเทศไทยเป็นอย่างมาก มีการปรากฏให้เห็นถึงการผสมผสานศิลปะวัฒนธรรมไทยและต่างชาติเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นอัตลักษณ์ที่น่าสนใจขึ้นมา ตั้งแต่กลางปีคริสต์ศตวรรษที่ 19 ประเทศไทยเกิดความเปลี่ยนแปลงมากมาย

โดยยุคสมัยของรัชกาลที่ 5 กล่าวได้ว่าเป็นยุคที่มีการปฏิรูปในทุกด้าน มีการเปลี่ยนแปลงทางศิลปะและงานวัฒนธรรมปรากฏศิลปะสมัยใหม่ในไทย ความสมัยใหม่ของไทยมีความน่าสนใจในลักษณะที่มีการปรับความสมัยใหม่ของชาติตะวันตกให้เข้ากับลักษณะดั้งเดิมของไทย หลังจากรัชกาลที่ 5 ทรงเสด็จประพาสยุโรปถึง 2 ครั้ง ซึ่งการประพาสยุโรปนี้เองส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงทางศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก ทรงนำแบบอย่างศิลปวัฒนธรรมและสิ่งต่างๆ ที่เคยพบเห็นในยุโรปกลับมายังประเทศไทย มีการจ้างสถาปนิก จิตรกร ประติมากร ชาวยุโรปหลายคนเข้ามาทำงานในประเทศ และมีการสร้างผลงานศิลปะแบบตะวันตกไว้เป็นจำนวนมากอย่าง พระที่นั่งอนันตสมาคม ที่เป็นลักษณะศิลปะตะวันตกสไตล์ยุโรปที่ก่อสร้างด้วยหินอ่อนจากประเทศอิตาลี ซึ่งได้รับการออกแบบจากสถาปนิกชาวอิตาลีภายในตกแต่งด้วยศิลปะเฟรสโก และพระที่นั่งในพระบรมมหาราชวัง ดีไซน์โดยสถาปนิกชาวอังกฤษ John Clunish ที่รู้จักกันในนาม พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท (Chakri Throne Hall) เป็นตึกแบบตะวันตกแต่สร้างอัตลักษณ์ของความเป็นไทย มีการผสมผสานความเป็นตะวันตกกับความเป็นไทยโดยเน้นหลังคาทรงจั่วซึ่งมักจะเป็นที่รู้จักในนาม “ฝรั่งใส่ชฎา” (นางกฤติยา กาววิงศ์และนางสาวมนุพร เหลืองอร่าม, 2558, น.87) นอกจากนี้ช่างและศิลปินชาวตะวันตกเข้ามาสร้างอิทธิพลแก่ศิลปินไทยทำให้เกิดศิลปะที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างศิลปะตะวันตกและศิลปะไทย ทำให้เกิดศิลปะที่มีลักษณะการผสมผสานระหว่างศิลปะตะวันตกและศิลปะไทย การมีศิลปะตะวันตกเข้ามาสู่พระราชสำนักเป็นเหตุทำให้มีช่างและศิลปินชาวไทยเริ่มศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะของการผสมผสานศิลปะไทยเข้ากับตะวันตก โดยช่างไทยคนสำคัญในยุคสมัยนี้ ได้แก่ สมเด็จเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ นายช่างใหญ่แห่งกรุงสยาม โดยมีผลงานทั้ง

จิตรกรรมฝาผนังแบบปูนเปียกหรือเฟรสโก (Fresco) ที่ผนังพระอุโบสถวัดราชาธิวาส กรุงเทพฯ ซึ่ง
การประพาสยุโรปครั้งที่ 2 มีจิตรกรไทยที่สำคัญตามไปด้วยคือ พระสรลักษณ์ลิขิต ซึ่งต่อมาก็ได้นำ
แบบอย่างการเขียนภาคตะวันตกเข้ามาสอนในโรงเรียนเพาะช่าง

ภาพที่ 12 : พระที่นั่งอนันตสมาคม

ที่มา : https://www.silpa-mag.com/history/article_11626

ภาพที่ 13 : พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

ที่มา : <http://www.painaidii.com/business/116377/the-chakri-maha-prasat-throne-hall-10200/lang/th/?mode=desktop>

โรงเรียนเพาะช่างเป็นโรงเรียนทางด้านช่างศิลป์ ตั้งขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ในปี พ.ศ. 2456 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนด้านหัตถกรรม แต่เดิมการเรียนวิชาช่างจำกัดอยู่ในครอบครัวหรือสกุลช่างหรือว่าเรียนรู้กับพระช่างในวัดไม่มีการสอนในสถานศึกษาเช่นนี้

โดยปีก่อนหน้าก็มีการตั้งหน่วยงานสาขาศิลปะวัฒนธรรมดูแลด้านศิลปะวัฒนธรรมของชาติ ตั้งเป็นกรมศิลปากรในปี พ.ศ. 2454 อยู่ในกระทรวงวังและต่อมาก็มีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้งจนปัจจุบันสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม และในปี พ.ศ. 2466 มีประสงค์ที่จะดำเนินการสร้างอนุสาวรีย์ จึงได้รับนายช่างอิตาลี อย่างศาสตราจารย์ โคราโด เฟโรจี (ศิลป์ พีระศรี) โดยเข้ามาช่วยราชการในตำแหน่งช่างปั้นกรมศิลปากร รับราชการและทำหน้าที่ช่างสอนศิลปะของกรมศิลปากร โดยมีผลงานเป็นอนุสาวรีย์ และประติมากรรมที่สำคัญในไทยหลากหลายอย่าง ทั้งอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ พระพุทธรูปพระประธานที่พุทธมณฑล และพระบรมอนุสาวรีย์ของกษัตริย์ไทยอีกหลายพระองค์

ภาพที่ 14 : อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ สร้างโดยศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี

ที่มา : <https://www.posttoday.com/social/general/563735>

ต่อมาศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ร่วมจัดตั้งโรงเรียนประณีตศิลปกรรม ตัวศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสอนในช่วงระยะแรก และมีข้าราชการกรมศิลปากรเป็นครูสอน โดยปี พ.ศ. 2480 เปลี่ยนชื่อมาเป็นโรงเรียนศิลปากร และปี พ.ศ. 2486 ได้ถูกยกระดับให้เป็น

มหาวิทยาลัย เปิดสอน 2 สาขา คือ จิตรกรรมและประติมากรรม มีศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีดำรงตำแหน่งคณบดีคนแรก (พ.ศ. 2486-2505) การเรียนการสอนเน้นการปูพื้นฐานในการปฏิบัติงานศิลปะ ศึกษาให้เกิดความเข้าใจธรรมชาติการถ่ายทอดแสดงออกในลักษณะเหมือนจริงตะวันตก เกิดศิลปินรุ่นใหม่ที่มีแนวทางการทำงานศิลปะที่ต้องการสร้างสรรค์งานที่แตกต่างจากกรอบเดิมๆ ขึ้นมาอีกมากมาย นำพาศิลปะไทยไปสู่ยุคสมัยใหม่

กลุ่มที่ 2 High Modern Art in Thailand

พุทธศักราช 2490 ถึงต้นพุทธศักราช 2520

ศิลปะของไทยนำเสนอเรื่องราวของคนธรรมดามากขึ้น ศิลปะบางส่วนเริ่มหลุดออกจากการสร้างอนุสาวรีย์ปฏิมากรรมหรือจิตรกรรมที่เป็นคำสั่งทางราชการ อีกทั้งยังมีศิลปินที่นำเสนอศิลปะมีการสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่างออกไปจากกรอบเดิมๆ ที่มีอยู่และได้รับอิทธิพลจากโลกศิลปะตะวันตก ที่กำลังเติบโตและเปลี่ยนแปลง เริ่มมีศิลปินไทยเขียนภาพวิวิธทัศน์ในแบบตะวันตกสมัยใหม่มากขึ้น รัฐบาลมีการอุปถัมภ์ศิลปะแบบเป็นทางการ เกณฑ์การจัดประกวดการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติที่จัดตั้งขึ้นโดยกรมศิลปากร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 โดยแนวทางศิลปะที่ได้รับการส่งเสริมมักจะเป็นแนวประเพณีและแนวที่มีการผสมผสานระหว่างประเพณีกับสมัยใหม่

ศิลปะเริ่มตอบสนองต่อนักสะสมที่เป็นชนชั้นกลางและชั้นนำสมัยใหม่ในไทย แกลลอรี่เอกชนเปิดการแสดงผลงานและขายให้เห็นกันมากขึ้น เริ่มมีรูปแบบงานศิลปะที่หลากหลาย ศิลปะแนวนามธรรมยังประสบความสำเร็จมากในเวทีประกวดผลงานและเผยแพร่สู่สังคมภายนอก แต่โดยรวมของสังคมไทยก็ยังไม่มีความคุ้นชินกับศิลปะสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปะนามธรรม (Abstraction) ที่แสดงความงามทางอุดมคติของ “ภาพ” ทัศนศิลป์ โดยไม่มีเรื่อง ปฏิเสธการเล่าเรื่อง ศิลปินสร้างโลกขึ้นมาโดยไม่จำเป็นต้องอ้างอิงกับโลกตามที่ตาเห็นหรือโลกที่เรารู้จัก

ศิลปะสมัยใหม่ของไทยปรากฏอย่างชัดเจนและสำคัญตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2500-2520 เป็นยุคที่ศิลปะนามธรรมไทยได้รับความนิยมในวงการศิลปะสูงสุด แม้แต่พระมหากษัตริย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ก็ทรงงานศิลปะสาขาทัศนศิลป์ในรูปแบบที่หลากหลายในช่วงปี พ.ศ. 2502 ถึง 2510 พระองค์ทรงงานจิตรกรรมแบบเอ็กซ์เพรสเพรสชันนิสม์ นามธรรมและกึ่งนามธรรมไว้หลายชิ้น และในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ศิลปะนามธรรมก็ไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่ในโลกศิลปะอีกต่อไป ศิลปะนามธรรมกลายเป็นภาษาทางศิลปะและได้เลื่อนสถานะกลายเป็นศิลปะ

สมัยใหม่ขั้นสูง ได้รับความนิยมในกลุ่มชนชั้นกลางและสูงบางกลุ่ม ความเจริญก้าวหน้าในศิลปะสมัยใหม่พัฒนาปรับตัวอย่างรวดเร็ว

ภาพที่ 15 : จิตรกรรมฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ที่มา : <https://atkitchenmag.com/king-bhumibol-adulyadej-painting-end/>

ศิลปะไทยแสดงให้เห็นถึงความร่วมสมัยมีการเปิดขอบเขตของศิลปะให้กว้างมากขึ้น กลุ่มศิลปินที่ทำงานศิลปะผ่านสื่อที่หลากหลาย จากศิลปะสมัยใหม่ไปสู่ศิลปะร่วมสมัย กลายมาเป็นศิลปะที่เราเห็นกันอยู่ทั่วไปในยุคสมัยปัจจุบัน ศิลปินที่โดดเด่นในแนวทางยุคศิลปะร่วมสมัยในช่วงพุทธศตวรรษ 2520 ก็คือ กมล ทัศนาญชลี ที่ทำงานสื่อประสมและศิลปะจัดวาง ถาวร โกอุดมวิทย์ กับทับทิมผสมกับสื่อ 3 มิติ กมลเผ่าสวัสดิ์กับงานประติมากรรมสื่อประสมและต่อมาทำศิลปะจัดวางและศิลปะสื่อแสดงสด วิโชค มุกดามณี ทวน ธีระพิจิตร และรสนิน กาสต์ กับผลงานสื่อประสมสามมิติ วิโรจน์ น้อยบุตร และชลุด นิยมเสมอ กับงานสื่อประสมและศิลปะสื่อแสดงสด อำนวยฤทธิ์ ชูสุวรรณ, ธรรมศักดิ์ บุญเจิด, อภินันท์ โปษยานนท์, ประวีติ เล้าเจริญ, จุมพล อภิสุข และวสันต์ สิทธิเขตต์ กับงานสื่อประสมศิลปะจัดวาง และศิลปะสื่อแสดงสด (สุธี คุณาวิชยานนท์, 2561, น.155)

ในยุคโลกาภิวัตน์ศิลปะและศิลปินไทยก็สามารถก้าวขึ้นสู่เวทีโลกได้อย่างรวดเร็ว มีความคิดและการทำงานที่ทันสมัยไม่น้อยหน้าใคร ทำให้มีศิลปินร่วมสมัยไทยและผลงานศิลปะไทยได้ออกไปสู่สายตาคนทั้งโลก มีศิลปินไทยที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในระดับนานาชาติอย่าง ฤกษ์ฤทธิ์ ตีระว

นิช เป็นคนหนึ่งที่ได้รับความชื่นชมจากนิทรรศการใหญ่ระดับโลกให้ร่วมแสดงผลงานด้วย และมณฑิเยร บุญมา ที่เรียกได้ว่าเป็นศิลปินร่วมสมัยไทยยุคแรกๆ ที่ได้รับเชิญไปแสดงงานในพิพิธภัณฑ์ศิลปะชั้นนำของโลก

ภาพที่ 16 : ผลงาน หนึ่งใหญ่ โดย กมล ทัศนัญชลี

ที่มา : <http://art2.culture.go.th/index.php?case=galleryPrintingDetail>

ภาพที่ 17 : ผลงาน ผัดไทย โดย ฤกษ์ฤทธิ์ ตีระวนิช

ที่มา : <https://thematter.co/thinkers/art-you-can-eat/37406>

ภาพที่ 18 : ผลงาน House of Hope โดย มณเฑียร บุญมา

ที่มา : <http://www.caareviews.org/reviews/698#.YKQZkrczZdg>

ประเทศไทยเปิดรับอารยธรรมตะวันตกช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบัน เป็นช่วงเวลาที่ได้เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงและแรงกระแทกจากการเปลี่ยนแปลงของโลก ทำให้เกิดการพัฒนาทางวัตถุและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ทั่วโลก ซึ่งประเทศไทยเองก็หนีไม่พ้นการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงสังคมนั้นส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางศิลปะเช่นกัน ศิลปินเริ่มสร้างผลงานและการทำงานที่เป็นอิสระมากขึ้น ศิลปะสมัยใหม่ สะท้อนสังคม เกิดเรื่องราวและแรงบันดาลใจจากสิ่งต่างๆ มากมาย เกิดการตีความจากมุมมองปัจเจก ผ่านการแสดงออกรูปแบบเฉพาะตัวแต่งเติมด้วยจินตนาการความคิดของศิลปิน และความเป็นไทยแสดงให้เห็นถึงการพัฒนางานศิลปะจากประเพณี-ความเป็นไทย ไปสู่ สมัยใหม่-ร่วมสมัยกลายเป็นศิลปะร่วมสมัยไทยที่มีเอกลักษณ์ในแบบไทยสมัยใหม่

กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับโลกภายนอกนานาประเทศ ไม่ใช่เรื่องใหม่เลยสำหรับประเทศไทย เพราะศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีของไทยก็ล้วนเกิดโตขึ้นมาจากการเข้ามาและรับจากนานาประเทศ เข้ามาประยุกต์ ดัดแปลง จนกลายเป็นไทยทั้งสิ้น เหมือนกับศิลปะไทยสมัยใหม่ ที่จุดเริ่มต้นก็อาศัยอิทธิพลของศิลปะตะวันตกมาประยุกต์ดัดแปลง ทำให้ขอบเขตของศิลปะร่วมสมัยในไทยกว้างมากขึ้น

กระแสของศิลปะตะวันตกมีอิทธิพลต่อแนวคิดและพัฒนารูปแบบศิลปะคนไทยสู่การสร้างภาพที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มากกว่าการลอกเลียนแบบ เกิดศิลปินร่วมสมัยจำนวนมากที่เป็นตัวแทนคนไทย นำผลงานไปปรากฏในเวทีศิลปะโลกได้อย่างน่าภาคภูมิใจ จนนำไปสู่ศิลปะโดยศิลปินไทยที่เราพบเห็นอยู่ในปัจจุบันนี้เอง ทำให้เกิดการพัฒนาความเป็นไทยจากศิลปะอยู่ตลอดเวลา มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศและวงการศิลปะร่วมสมัยไทยต่อไปให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปอีก

ส่วนที่ 3 อิทธิพลจากลัทธิศิลปะที่เกี่ยวข้อง และอิทธิพลจากศิลปินที่มีผลต่อการสร้างสรรค์

ผู้วิจัยสร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดยศึกษาและทำความเข้าใจในรูปแบบการสร้างสรรค์ จากลัทธิศิลปะและได้รับอิทธิพลจากศิลปินดังนี้

3.1 ลัทธิศิลปะดาดาอิสซึม (Dadaism)

เป็นลัทธิศิลปะที่เคลื่อนไหวในฝรั่งเศส ถือกำเนิดจากกลุ่มนักประพันธ์ กวีและศิลปินหัวก้าวหน้าในยุโรป โดยมีจุดเริ่มต้นในเมืองซูริก ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในช่วงปี ค.ศ. 1916 ลัทธินี้เกิดขึ้นโดยมีพื้นฐานจากเจตจำนงที่ต่อต้านความคิดของคตินิยมแบบเก่าให้หมดไปเพื่อสร้างค่านิยมที่เป็นศิลปะรูปแบบใหม่ที่มีวิธีการและแนวความคิดต่อการสร้างสรรค์ศิลปะแตกต่างจากรูปแบบเดิมที่เคยมีมา

คำว่า “ดาดา” ที่ใช้เรียกชื่อกลุ่ม ได้รับการคัดเลือกชื่อโดยวิธีพิเศษด้วยการใช้มีดพับเล็กๆ สอดเข้าไปในหนังสือพจนานุกรมภาษาเยอรมัน-ฝรั่งเศสแล้วเปิดขึ้น คำว่าดาดาได้ปรากฏเป็นคำแรกในหน้านั้นเป็นภาษาฝรั่งเศส หมายถึงคำแสลงที่พวกเด็กๆ ฝรั่งเศสเรียก “ม้าโยกของตน” หรือ “ม้าเด็กเล่น” (Hobby-horse) สมาชิกของกลุ่มลงมติเลือกเอาคำนี้เป็นชื่อเรียกขบวนการเคลื่อนไหวทางศิลปกรรมของพวกเขาอย่างเป็นเอกฉันท์ (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2558, น.324)

ทริสตัน ซารา กวีชาวโรมาเนีย ผู้บุกเบิกคนสำคัญของดาดาได้กล่าวไว้ว่า “ดาดา เป็นจุดประสงค์ดังจูลินทรีย์ที่บริสุทธิ์ กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในอากาศ มันเจาะทะลุชอกซอนอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง ด้วยเหตุนี้ จึงไม่สามารถอธิบายให้ชัดเจนว่าคืออะไรกันแน่ด้วยเพียงวาจา หรือเพียงแต่การกล่าวถึงรูปแบบของมัน” (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2547, น.204)

หลักการสร้างสรรค์ผลงานของดาดา จะมีการนำแนวคิดความคิดของลัทธิต่างๆ ผสมกัน นำเรื่องราวต่างๆ เข้ามาอยู่ในภาพเดียวเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นมา มีอุดมคติในทางการปฏิวัติศิลปกรรม

ในอดีตปฏิเสธรจาริตทางศิลปะ มีการประชดประชัน ตำหนดิเตียน ต่อดำนในควมงมทง สุนทรียภพในอดีต ควมเสื่อมโทรมทงเศรษฐภภการก่อดัวของระบบเผด็จการ แสดงออกโดย เื่อนไขควมเสื่อมโทรมทงสังคคและคิลปวิทยา สืบเนื่องมจกสงครมโลกครั้งที่ 1 มีการทดลองนำ ลือคิลปะนอกเหนือจกที่ปรกฏในยุคก่อนมำใช้ในลักษณะต่งๆ อย่งวัตถุและวัสดุสำเร็จรูป นำ คิลปะไปสู่โลกคิลปะแห่งควมคิด ให้ควมสำคัญกับควมคิดมกกว่ดัวผลลัษณ์ของงนคิลปะ สร้ง สุนทรียศสตร์รูปแบบใหม่ขึ้นมำในโลกคิลปะ ไม่มีรูปแบบตยดัวหรือเป็นลักษณะเฉพาะร่วมกันอย่ง ชัดเจนโดยดัวผลงานถูกสร้งขึ้นจกวัสดุรูปแบบต่งๆ และวิธีคิดที่หลกหลย ไม่จำก้ดอยู่ในแบบ แพนเดิมๆ

ดาดำใกล้เคียงกับคิลบิสม์ อิทธิพลของคิลบิสม์ได้พัฒนาและคลี่คลยมำสู่ดาดำ ทั้งในส่วนของรูปลักษณะ เทคนิคและแนวคิคบางประการเป็นอิทธิพลจกคิลบิสม์โดยตรง สุนทรียศสตร์ที่เกิดจกเทคนิคการ ปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อวิพกษถึงจาริตและแบบแผน รวมถึงควมหมยและเนื้อแท้ของคิลปะซึ่งได้ นำไปสู่พัฒนาการ ที่สุดโต่งในลักษณะสิ่งสำเร็จรูปของมาร์เซล ดูชองป์ เมื่อกล่ำถึงดาดำ มาร์เซล ดูชองป์ (Marcel Duchamp 1887-1968.) ถือเป็นบุคคลที่โดดเด่นที่แสดงให้เห็นถึงควมเชื่อมโยงของ สุนทรียศสตร์

แนวคิคแบบคิลบิสม์มำสู่ดาดำและคิลปะหลังสมัยใหม่ (สรรเสริญ สันติธัญวงค์, 2560, น.158) ที่ สร้งสรรค์ผลงานที่มีแนวคิคเกี่ยวข้องกับการวิพกษวิจจรณคิลปะและแนวคิคทงสังคค และยังเป็น บุคคลสำคัญที่สร้งอิทธิพลของดาดำในนิวยอร์ก จุดประกายให้กับแนวคิคและการสร้งสรรค์ ทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงและวิพกษวิจจรณต่อแนวคิคกับหัวก้ำวหน้า คิลปะสมัยใหม่และสิ่งสำเร็จรูป ส่งผลต่อลักษณะทงสุนทรียศสตร์ของคิลปะในช่วงครึ่งหลังศตวรรษที่ 20 เช่น Pop Art เป็นต้น

3.1.1 มาร์เซล ดูชองป์ (Marcel Duchamp, 1887-1968)

ถือได้ว่ำเป็นคิลปินที่มีความสำคัญที่สุดคนหนึ่งของดาดำ ครอบครัวของมาร์เซล ดูชองป์ เป็น ตระกูลคิลปิน ซึ่งพี่น้องของเขออย่ง ดูชองป์ วิลยอง (R.Duchamp-Villon) และ ฉาค วิลยอง (Jacques Villon) ก็ต่งเป็นจิตรกรที่มีชื่อเสียง ก่อนที่ดูชองป์จะมำทงนในลัทธิดาดำ เคยทงน ตามแนวคิคของลัทธิ ฟิวเจอริสม์ มีผลงานที่ทำตามแนวควมคิดของลัทธินี้อย่งภพ “คนเปลือย ขึ้น บันได” (Nude Descending a Staircase) เขเป็นคนที่สังเกตสิ่งแวดล้อมปรกฏการณ์ของโลก รอบดัว ผันแปรสร้งสรรค์เป็นผลงานคิลปะอย่งฉับไว มีมุมมองที่ทันสมัยและสร้งสรรค์ผลงานผ่าน

แนวฟิวเจอริสม์ ซึ่งในช่วงที่โลกเข้าสู่สงคราม ได้สร้างผลงานแนวเสียดสีสังคม ตัวอย่างผลงานมักจะเป็นผลงานในแบบปฏิวัติงานศิลปะคลาสสิก

มาร์เซล ดูชองป์ เป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการที่รับแนวคิดแบบลัทธิดาลามาสู่นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยที่นี่เองเขาเลิกให้ความสำคัญกับความเป็นต้นแบบของศิลปะ แสดงงานศิลปะจากสิ่งสำเร็จ (Readymade) ผลงานของเขาที่มาจากวัสดุสำเร็จรูปที่ถูกสร้างโดยระบบอุตสาหกรรม

แสดงให้เห็นถึงท่าทีที่จิตใจต่อต้านศิลปะ และเจาะจงถึงการตั้งคำถามอย่างจริงจังวิพากษ์วิจารณ์ต่อคุณค่าและมาตรฐานของศิลปะที่ถูกสร้างขึ้นมาในยุคก่อนหน้านี้ ตัวเขาแสดงให้เห็นผ่านผลงาน “ล้อจักรยาน” (Bicycle wheel) โดยจัดการคลิ๊กล้อจักรยานและกลับหัวกลับหางและปักลงบนเก้าอี้ แสดงให้เห็นถึงแนวคิดในการนำเสนอวัตถุเชิงพาณิชย์ที่ผ่านการผลิตจากระบบอุตสาหกรรมสามารถกลายเป็นงานศิลปะได้ ผ่านการคัดสรรของศิลปิน ซึ่งการสร้างวัตถุสำเร็จรูปเช่นนี้ได้ทำการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานคุณค่าต่อศิลปะขึ้นมาใหม่ทั้งหมด

ภาพที่ 19 : Bicycle Wheel (1951)

ที่มา : https://www.moma.org/learn/moma_learning/marcel-duchamp-bicycle-wheel-new-york-1951-third-version-after-lost-original-of-1913/

กล่าวได้ว่าคูของปัสสาวะสร้างผลงานศิลปะในรูปแบบของดาดาเอาไว้เป็นจำนวนมาก โดยงานที่สร้างชื่อเสียงที่สุดของเขา และมีชื่อเสียงที่สุดของศิลปะในลัทธิดาดาก็คือผลงาน “น้ำพุ” (The Fountain) โดยลักษณะตัวงานเป็นโถปัสสาวะสีขาว ที่เรามักในตามห้องน้ำทั่วไป ผลงานชิ้นนี้จึงเป็นผลงานที่แสดงความมุ่งมั่นตั้งใจของกลุ่มดาดา ว่าพวกเขาต้องการหยิบสิ่งธรรมดาสามัญที่ใช้กันทั่วไปแล้วมาทำให้ความหมายของมันเปลี่ยนไปจากเดิม

ภาพที่ 20 : Fountain (1917)

ที่มา : <https://www.sfmoma.org/artwork/98-291/>

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

อีกหนึ่งผลงานที่น่าสนใจก็คือภาพโมนาลิซามีหนวด ที่ตัวศิลปินต้องการถากถางกับสิ่งที่โลกให้คำนิยามว่าเป็นศิลปะชั้นสูง และยังเป็นการแสดงออกของกลุ่มดาดาที่คัดค้านสิ่งที่ศิลปะยอมรับกันมาแต่เดิม (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2547, น.208)

ตัวผลงานของเขาได้พลิกโฉมวิถีคิดและการทำงานศิลปะในศตวรรษที่ 20 ทำให้ศิลปะหลุดออกไปจากความงามและงานฝีมือ นำศิลปะไปสู่ความคิด การใช้วัสดุสำเร็จรูปมาสร้างสรรค์แทนสิ่งที่สร้างงานศิลปะแบบเดิมๆ แนวคิดและทฤษฎีการทำงานของเขา วางรากฐานให้ศิลปินและศิลปะร่วมสมัยมากมายรวมถึงตัวผู้วิจัยด้วย ในทุกวันนี้การใช้วัสดุสำเร็จรูป การที่นำสิ่งที่คนอื่นทำไว้แล้วมานำเสนอ ในบริบทใหม่กลายเป็นเรื่องปกติในการทำงานศิลปะ

3.1.2 เคิร์ต ชวิตเตอร์ส (Kurt Schwitters, 1887-1948)

จิตรกรชาวเยอรมันและเป็นบุคคลสำคัญท่านหนึ่งของศิลปะลัทธิดาดา เป็นผู้เป็นหนึ่งในผู้บุกเบิกศิลปะการจัดวาง ผสมผสานภาพตัดปะรูปแบบนามธรรมและยังคิดค้นวิธีการเฉพาะตัวของเขาที่เรียกว่า “แมร์ซ” (Merz)

ผลงานเด่นของศิลปินผู้นี้อยู่ที่การนำเศษวัสดุต่างๆ มารวมในภาพ อย่างเช่น ตะปู ปอຍผม ตั๋วรถไฟ ฯลฯ มาตกแต่งเป็นองค์ประกอบ แรงจูงใจจากการทำเช่นนี้กล่าวกันว่า เขาได้มาจากงานของปิกัสโซ ซึ่งนำ เศษวัสดุมาผสมปนเปกัน และใช้วิธีการของดาดาในเรื่องวิธีคอลลาจ (กัจจ สุนพงษ์ศรี, 2558, น.335) ตัวอย่างผลงานของเขาเช่น Construction for Noble Ladies (1919), Merz Picture 32 A. The Cherry Picture (1921) จะเห็นได้ถึงลักษณะของการปะติด (Collage) วัสดุและวัตถุสำเร็จรูป โดยคัดสรรมาทั้งวัสดุที่เป็น 2 มิติ และ 3 มิติ ปะติดแล้วจัดองค์ประกอบของการสร้างสรรค์โดยศิลปิน สิ่งที่มีนำมาปะติดจะเป็นวัตถุและวัสดุ ที่ถูกทิ้งเป็นขยะ เศษวัสดุ จากยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้น วิวัฒนาการทันสมัยขึ้นทำให้เกิดผลิตภัณฑ์มากมาย กลายมาเป็นวัสดุและวัตถุสำเร็จรูปเหล่านี้ มีการปะติดลงบนระนาบแล้วทาสีเพิ่มเติม บางส่วนก็มีการปะติดล้วนๆ โดยต้องการก่อให้เกิดความงามโดยมีจุดมุ่งหมายในการแสดงออกทางสุนทรียภาพของศิลปะสมัยใหม่

ภาพที่ 21 : Merz Picture 32 A. The Cherry Picture (1921)

ที่มา : https://www.moma.org/learn/moma_learning/kurt-schwitters-merz-picture-32-a-the-cherry-picture-1921/

ภาพที่ 22 : Construction for Noble Ladies (1919)

ที่มา : <https://www.thoughtco.com/kurt-schwitters-4628289>

ภาพที่ 23 : Merzbau (1932)

ที่มา : <https://merzbarnlangdale.wordpress.com/the-merzbarn/influence-of-the-merzbarn/>

อีกทั้งยังมีการนำเศษวัสดุมาตกแต่งภายในบ้านของเขาที่แฮนโนเวอร์ ในปี ค.ศ. 1924 อย่าง “แมร์ชเบา” (Merzbau) ภายในห้องสี่เหลี่ยมปรากฏให้เห็นถึงเศษวัสดุต่างๆจำนวนมาก ที่ถูกปะติดเข้ากับตัวห้อง ชวิตเตอร์ได้กล่าวว่า “จุดมุ่งหมายสูงสุดของข้าพเจ้าคือการรวมกันระหว่าง สิ่งที่เป็นศิลปะและไม่ใช่ศิลปะ” (Sylvester, op. cit., p.117)

ตัวผู้วิจัยได้สนใจการที่ศิลปินนำวัตถุที่มีความต่างทางพื้นผิว ขนาด รูปแบบมาปะติด การฉีก การตัด ส่งผลให้อารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไปทำให้เกิดความน่าสนใจและมีอัตลักษณ์สร้างเอกลักษณ์ในตัวงาน ใช้สิ่งรอบตัวที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันมาสื่อสารแสดงออกทางความคิดของศิลปิน มีการหยิบเอาวัสดุสำเร็จรูปมาใช้ในฐานะวัตถุดิบ เพื่อนำไปแปรสภาพหรือเป็นส่วนประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ไม่ต่างกับการที่จิตรกรนั้นระบายสีให้เกิดผลงานจิตรกรรม

3.2 ลัทธิศิลปะประชานิยม (POP ART)

ป๊อปอาร์ต (POP ART) เป็นกระแสทางศิลปะที่ถือกำเนิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ในลอนดอน ประเทศ สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ช่วง ค.ศ. 1950 อัลลัน คัลโลวีย์ นักวิจารณ์ศิลปะร่วมสมัยคนสำคัญ ชาวอังกฤษ ได้กล่าวเกี่ยวกับแนวความคิด pop art ได้ว่า “ในวัฒนธรรมที่เป็นธรรมดาสามัญเหล่านั้น เราได้ค้นพบเจอบางสิ่งบางอย่าง ถึงแม้ว่ามันจะดูธรรมดาไม่มีความโดดเด่นน่าสนใจในทางความงาม ตามสุนทรียศาสตร์ของศิลปะ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของ สถาปัตยกรรม การออกแบบ แต่สิ่งเหล่านี้ได้แผ่ขยายไปถึงพวกเราทุกคน โดยเราจะเห็นได้จากสิ่งต่างๆ วิธีสร้างวัฒนธรรมสามัญธรรมดามากมาย อาทิเช่น โฆษณา ภาพยนตร์และนวนิยาย เป็นต้น เราารู้สึกว่ามีบางสิ่งบางอย่างอยู่ในวัฒนธรรมเหล่านี้ มีทั้งที่เกี่ยวกับทางด้านการค้าและทางสุนทรียะ (พุทธิปัญญา) ควบคู่กัน เรายอมรับความสำคัญของมัน” (กัจจกร สุนพงษ์ศรี, 2558, น.484)

จากนั้นไม่นานก็เผยแพร่เป็นวงกว้างอย่างแพร่หลายเป็นอย่างมาก ที่นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นจะต้องกล่าวควบคู่ไปกับสิ่งที่เรียกว่าวัสดุสำเร็จรูปซึ่งมี ดุของบีเป็นผู้นำเข้ามาเผยแพร่ในนิวยอร์ก เมื่อกลางทศวรรษที่ 1960 ผลงานศิลปะหลายชิ้นจากแนวความคิดและมีมือการสร้างสรรคโดยดุของบี กลายเป็นที่รู้จักในวงการศิลปะของอเมริกา ซึ่งล้วนแต่แสดงให้เห็นว่าศิลปะไม่ใช่แค่เพียงเรื่องของการแสดงออกถึงความรู้สึกภายในจิตใจเท่านั้น ศิลปะสามารถขึ้นอยู่กับการตัดสินใจเพียงอย่างเดียวของตัวศิลปินที่สร้างสรรค์เองก็ได้ (จิระพัฒน์ พิตรปรีชา, 2552, น.232) ด้วยความที่เป็นลัทธิศิลปะที่เกิดขึ้นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงที่เข้าสู่ยุคทุนนิยม กระแสบริโภคนิยม สภาวะการณ์ การเติบโตของธุรกิจ การตลาดทั่วโลก วัตถุนิยม สินค้าต่างๆ ที่เกิดการแข่งขันกัน การผลิตสินค้าด้วย

ระบบอุตสาหกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ การโฆษณา กระแสการคลังโคลด์ดารา สินค้าที่ได้รับความนิยมจากสื่อต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ศิลปินในยุคนี้จึงได้เล็งเห็นถึงการนำเสนองานศิลปะที่เล่นกับความบันเทิง บุคคลที่มีชื่อเสียง สิ่งต่างๆ ที่ได้รับความนิยมในยุคสมัยนั้น บริบท ความนิยมต่างๆ โฆษณา สื่อที่น่าสนใจหลากหลายทำให้ศิลปินหิบบมาสามารถพูดถึงเปลี่ยนบริบท ผสมผสานรูปแบบแนวคิด ลักษณะหรือสิ่งที่โดดเด่นต่างๆ มาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ จนเกิดมาเป็น pop art โดยที่มาของคำว่า ป๊อป (pop) ที่มาจากพื้นฐานของคำว่า ป๊อปูลาร์ (popular) ซึ่งหมายถึง ความนิยม โดยที่ศิลปะในรูปแบบนี้ เป็นเรื่องราวที่เข้าใจได้ง่ายโดยภาพที่คุ้นเคยกับคนส่วนใหญ่ เหตุการณ์ วัตถุ บุคคล ที่สำคัญ เป็นที่นิยม รู้จักของคนหมู่มากอยู่แล้ว การเล่นกับภาพลักษณ์แบบนี้ทำให้ศิลปะในรูปแบบนี้เป็นที่ชื่นชอบและเข้าใจได้ง่ายสำหรับบุคคล ประชาชนโดยทั่วไป

ศิลปะป๊อปมุ่งการก้าวข้ามขอบเขตระหว่าง ศิลปะและวัฒนธรรมชั้นสูงในยุคก่อนๆ ก้าวข้ามขอบเขตการมองความสูงส่งในสถานะของศิลปะ แนวความคิดว่าไม่มีลำดับชั้นของวัฒนธรรม และกล่าวได้ว่า ศิลปะการหิบบมีได้รับลักษณะทรงอิทธิพลที่สุดของศิลปะป๊อปอย่างหนึ่ง โดยที่ตัวศิลปินจะท่อนชีวิตในสังคม เป็นเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผู้คนและสังคมในปัจจุบัน ศิลปะประชานิยมเป็นการแสดงออกที่สะท้อนสังคมใน ช่วงเวลาที่เจริญรุ่งเรือง ผู้คนเกิดความเชื่อมั่นสูง มีอารมณ์ขัน และมีความก้าวหน้าทางเทคนิคต่างๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน (จิระพัฒน์ พิตรปรีชา, 2552, น.265)

3.2.1 โรเบิร์ต แร้าเซนเบิร์ก (Robert Rauschenberg, 1925-2008)

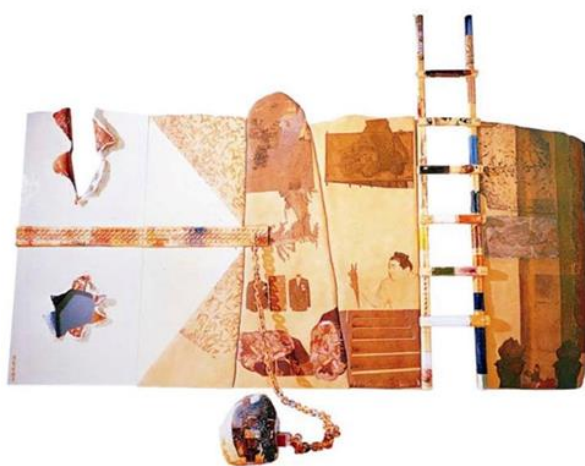
ศิลปินชาวอเมริกันที่ทำงานในลักษณะ Abstract Expressionism แล้วเปลี่ยนแปลงผลงานของตน จนกลายเป็นผู้บุกเบิก Pop Art คนสำคัญที่สุดคนหนึ่งในระยะแรกเริ่ม ตัวเขาได้รับอิทธิพลจากศิลปิน ลัทธิดาดา ทั้งแนวคิดลักษณะทางรูปแบบทางสุนทรียะ ในปี ค.ศ. 1964 เขาเป็นชาวอเมริกันคนแรกที่ได้รับรางวัลแกรนด์ไพร์ซ์ (Grand Prize) ในงานเวนิซ บิennale (Venice biennale) (วุฒิ วัฒนสิน, 2552, น.135)

เขามีความสนใจในสื่อวัสดุที่หลากหลายทั้งสินค้า อุปโภค บริโภค รวมถึงวัสดุธรรมชาติทั่วไป โดยส่วนมากที่พบเห็นจะมีทั้งวัสดุ 2 มิติและ 3 มิติผสมรวมเข้ากับการพิมพ์ โดยใช้เทคนิคที่เรียกว่า “Combine Painting” โดยมีลักษณะผสมผสานจิตรกรรม การปะติด ประติมากรรม โดยใช้วัสดุที่หาได้ง่ายทั่วไปในชีวิตประจำวันมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะ จะเห็นได้จากการนำวัสดุจริงๆ ขนาดใหญ่ มาประกอบเข้ากับวิธี collage ดังเช่นภาพชื่อ “ตัวอักษรย่อ” (Mono gram, ค.ศ.1955-1959) เขา

ใช้หัวแพะสตัฟฟ์ ยางรถยนต์ แสงไฟฟ้า และนกสตัฟฟ์ นำมาปะติดสร้างเป็นงานศิลปะชิ้นนี้ นอกจากนี้
เร้าเชนเบิร์กยังนำพวกวัสดุจริงประเภท หีบใส่ขวดน้ำอัดลมโคคาโคล่า พัดลม ฯลฯ มาใช้ในผลงานอีก
ด้วย (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2547, น.218) โดยที่เนื้อหาเรื่องราวของผลงานชิ้นนี้เป็นเรื่องราวในอดีต
เกี่ยวกับความผูกพันที่มีต่อแพะ ที่เขาเคยเลี้ยงในตอนสมัยยังเป็นเด็ก

ช่วงทศวรรษที่ 1980 เขาได้กำหนดโครงการ ROCI หรือ Rau-schenberg Oversea Culture Interchange เร้าเชนเบิร์กมีโอกาสได้เดินทางไปยังประเทศต่างๆ ซึ่งรวมทั้งประเทศญี่ปุ่น
และประเทศไทย เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีโดยใช้ศิลปินเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์กับนานาชาติ อีกทั้ง
ทั้งเพื่อค้นหาสื่อวัสดุและสิ่งใหม่ๆ ที่ตัวศิลปินไม่เคยพบเจอ วัฒนธรรม สถานที่และผู้คน จึงได้ถูกเก็บ
บันทึกผ่านภาพถ่ายตลอดการเดินทาง เพื่อเก็บไว้ใช้ในการทำงานศิลปะชิ้นต่างๆ (จิระพัฒน์ พิตร
ปรีชา, 2552, น.268)

โรเบิร์ต เร้าเชนเบิร์ก ได้มีผลงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชาติต่างๆ อย่าง Dirt Shrine (1982) ที่เป็นผลงานศิลปะที่เขาได้ทำงานร่วมกับศิลปินและนักเคมีชาวญี่ปุ่น ซึ่งเขามีแนวความคิดที่
ต้องการผสมผสานเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของความเป็นญี่ปุ่น

ภาพที่ 24 : Dirt Shrine (1982)

ที่มา : [https://heiup.uni-](https://heiup.uni-heidelberg.de/journals/index.php/transcultural/article/download/24249/17988?inline)

[heidelberg.de/journals/index.php/transcultural/article/download/24249/17988?inline](https://heiup.uni-heidelberg.de/journals/index.php/transcultural/article/download/24249/17988?inline)

เนื้อหาของผลงานกล่าวถึงขนบธรรมเนียมการเฉลิมฉลองประเพณีของญี่ปุ่นกับเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 20 สภาพแวดล้อมความรู้สึกประทับใจจากการที่เขาไปพบเจอ เขาถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ผ่านรูปแบบการใช้ เซรามิคเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของญี่ปุ่นที่เป็นภูมิปัญญาเก่าแก่ของชาวญี่ปุ่น และวัสดุอื่นๆ อย่าง ไม้ไผ่ ไซ่ เป็นต้น ผสมผสานกับการ ปะติดและระบายสีบนผลงาน

Individual (1982) เป็นผลงานที่เกิดขึ้นตอนรั้าเซนเบิร์กได้เดินทางไปในประเทศจีน จากการสนับสนุนของโครงการ ROCI โดยหลังจากที่มาถึงเขาได้มีโอกาสเข้าไปดูในกระบวนการผลิต กระดาษแบบดั้งเดิมและเกิดความสนใจ และถ่ายภาพสถานที่ต่างๆ และรวบรวมวัสดุต่างๆ มาใช้ในการสร้างสรรค์ที่โรงงานกระดาษ โดยผลงานชิ้นนี้เป็นผลงานที่ใช้เทคนิคการปะติด แนวคิดการสร้างสรรคมาจากกระดาษของชาวจีนและแสดงออกสื่อถึงเรื่องราวของวัฒนธรรม ความคิดประเพณี โดยที่มีอักษรจีนที่มีความหมายว่า “ปัจเจกชน” ปะติดลงไปบนชิ้นผลงานด้วย

ภาพที่ 25 : Individual (1982)

ที่มา : <https://www.rauschenbergfoundation.org/art/artwork/individual-7-characters>

เราจะได้เห็นในด้านของการนำไปสู่แนวความคิดใหม่ๆ และอิทธิพลที่ส่งผลไปถึงการพัฒนาของศิลปะร่วมสมัย ศิลปะของเขาเป็นผลงานที่นำเอาเทคนิคต่างๆ รวบรวมเข้าด้วยกันแล้วแสดงออก เกิดเป็นผลงาน ศิลปะแนวสื่อประสม ใช้วัสดุมาเป็นสื่อสัญลักษณ์แสดงความหมายและนำมาจัดองค์ประกอบ ทำให้เกิดความงามทางสุนทรียศาสตร์ของศิลปะสมัยใหม่ การสร้างสรรค์จากแรงบันดาลใจที่มีต่อวัฒนธรรม สังคมและเทคโนโลยี การใช้วัสดุสามัญทั่วไปที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน (every day life) นำมาวิเคราะห์ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานในรูปแบบเฉพาะของตัวเอง สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดแรงบันดาลใจให้กับศิลปินรุ่นหลังมากมายรวมถึงตัวผู้วิจัย

3.2.2 ริชาร์ด แฮมิลตัน (Richard Hamilton, 1922-2011)

จิตรกรและนักออกแบบชาวอังกฤษ เป็นผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้บุกเบิกแนวทาง Pop Art ในประเทศอังกฤษ ผลงานส่วนใหญ่ของเขามีลักษณะเป็นรูปแบบสื่อประสม (mixed media) ที่เขาจะใช้ภาพถ่ายลักษณะสื่อพาณิชย์และใช้เทคนิคการปะติด (Collage) ในการสร้างสรรค์ ผลงานของเขาคือได้ว่าเป็นงานป๊อปอาร์ตชิ้นแรกที่ปรากฏสู่สาธารณชน โดยแนวคิดของแฮมิลตันจะครอบคลุมพื้นฐานความทันสมัยในระบบการสื่อสาร ที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคม ผ่านทางงานพิมพ์ งานโฆษณา โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ ภาพถ่าย งานสำเนาเอกสาร นับเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลกับความคิดและการเป็นอยู่ของเราแทบทั้งสิ้น (จิระศักดิ์ ทองหยวก, 2548, น.20)

แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานของเขาจะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมร่วมสมัย ภาพยนตร์ โทรทัศน์ นิตยสารและโฆษณา ผลงานของเขาไม่ต้องการวิพากษ์วิจารณ์หรือเสียดสีสังคม แต่ถ่ายทอดสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ เรื่องราวในวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับยุคสมัยของเขา แฮมิลตันมีความศรัทธาต่ออนาคตว่า “ชีวิตของมนุษย์ต้องดีขึ้น” ทำให้เขาได้ชื่อว่าเป็นป๊อปคนเดียวที่มีทัศนคติต่อชีวิตในแง่ดี ผิดไปจากศิลปินป๊อปคนอื่น ที่ส่วนมากชอบมองโลกในแง่ร้าย แต่อย่างไรก็ตามศิลปินอเมริกันเองก็ให้การยกย่องต่อแฮมิลตัน ว่าเป็นบุคคลสำคัญต่อการบุกเบิกลัทธิป๊อปอาร์ตร่วมสมัยทั้งของอังกฤษและของโลกให้มีวิวัฒนาการ (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2547, น.219)

ผลงานการทำงานที่โดดเด่นของเขา จะเป็นการปะติดภาพ (Collage) โดยจะเป็นสิ่งต่างๆ ที่เขาเก็บสะสมไว้จากการพบเจอในชีวิตประจำวันเช่น นิตยสาร ใบปลิวภาพยนตร์ โฆษณา หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งมีผลงานใน ลักษณะนี้ให้เห็นอย่าง Towards a definitive statement on the coming trends in men's wear and accessories (d) (1963) ชื่อผลงานเป็นคำที่เป็นประโยคพาดหัวของคอลัมน์แฟชั่นผู้ชายในนิตยสาร Playboy

ซึ่งตัวแฮมิลตันพบเจอมาจนได้เกิดแรงบันดาลใจในการคิดวิเคราะห์เจาะลึกไปในเรื่องของผู้ชาย ตัวอย่างผลงานชิ้นนี้สะท้อนสังคมในเรื่องของความคิดความเชื่อผู้ชายในยุคสมัยนั้น โดยนำเสนอผ่านใบหน้า นักบินอวกาศสหรัฐที่มีส่วนหมวกนักบินอวกาศตัดแปลงภาพมาจากอเมริกันฟุตบอล และใช้รูป Display ของตู้เพลงมาปะติดให้ความรู้สึกเหมือนกับท่อนส่งข้อมูลจากนิตยสารไปสู่นักบินอวกาศ

ภาพที่ 26 : Towards a definitive statement on the coming trends in men's wear and accessories (d) (1963)

ที่มา : <https://newleftreview.org/issues/1119/articles/hal-foster-on-the-first-pop-age>

INTERIOR II. (1964) เขาเสนอนำเรื่องราวของสิ่งแวดล้อมของที่อยู่อาศัย สิ่งที่ตั้งดูและมีอำนาจในทางจิตวิทยา ผลงานชิ้นนี้เป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของพิพิธภัณฑสถานศิลปะในยุคสมัยนั้น มันอาจดูธรรมดาหรือวันนี้สวยงามมีชีวิตชีวาที่ได้จากความรู้สึกและมุมมองของผู้ชม เขาได้มีการใช้มุมมองกว้าง สัดส่วนและ perspective ภายในห้องที่ผิดเพี้ยน ตำแหน่งการวางวัตถุต่างๆ เป็นตัวกำหนดและสร้างอารมณ์ของเขาขึ้นมา

ภาพที่ 27 : INTERIOR II. (1964)

ที่มา : <http://promenadeculturelle.blogspot.com/2012/05/richard-hamilton-interior-ii-1964.html>

ภาพที่ 28 : Just what is it that makes today's homes so different, so appealing? (1956)

ที่มา : <https://newleftreview.org/issues/II19/articles/hal-foster-on-the-first-pop-age>

ผลงานชิ้นหนึ่งที่มีชื่อเสียงที่สุดของเขาใช้เทคนิคการปะติดภาพ (Collage) อย่าง Just what is it that makes today's homes so different, so appealing? (1956) ผลงานชิ้นนี้ถือได้ว่าเป็นผลงาน Pop Art ชิ้นแรกที่ปรากฏสู่สาธารณชน ตัวภาพผลงานแสดงให้เห็นถึงชีวิตประจำวันในสังคมสมัยใหม่ สิ่งต่างๆ ที่เป็นเหมือนวัฒนธรรมในยุคสมัยนั้น กระแสวัฒนธรรมของโลกตะวันตก ที่ถ่ายทอดผ่านวัตถุต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในภาพที่เกิดจากการนำสิ่งพิมพ์ต่างๆ ในยุคสมัยนั้นเช่น นิตยสาร โฆษณา ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ มาทำงานปะติดจนเกิดเป็นผลงาน

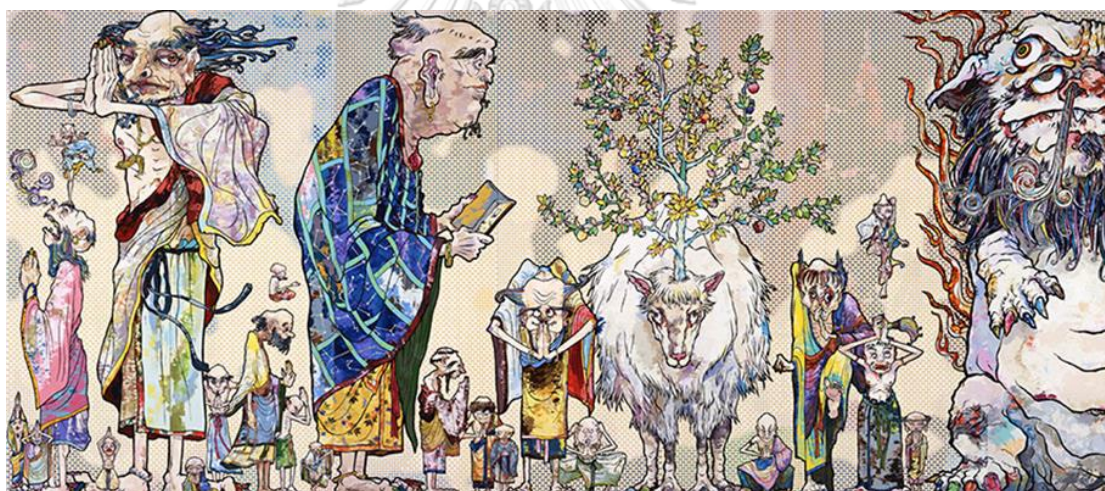
การสร้างสรรคผลงานของแฮมิลตัน มีแนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์มาจากวัฒนธรรมมวลชน สังคมและสภาพแวดล้อม สื่อมวลชนที่มีบทบาทและอิทธิพลครอบงำกระแสความคิดของ คนสมัยนั้น ที่ถูกส่งผ่านสื่อเช่น โฆษณา ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ ภาพถ่าย โปสเตอร์ และใบปลิวต่างๆ โดยเขาได้นำ สิ่งที่เป็นภาพจำความคิดและการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับสังคมในขณะนั้น มาวิเคราะห์ผสมผสานกับความคิดจนเกิดเป็นผลงานตามจินตนาการที่ตัวเองสร้างสรรค์ ตัวผู้วิจัยเองก็ได้รับแรงบันดาลใจจากการนำวัฒนธรรม ที่พบเห็นในปัจจุบันมาใช้เป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ผลงานเหมือนกับตัวของศิลปินท่านนี้เช่นเดียวกัน

3.2.3 ทาคาชิ มุราคามิ (Takachi musakami, b. 1962)

ศิลปินชาวญี่ปุ่น จบการศึกษา ระดับปริญญาตรี โท และเอกในปี 1993 จาก Tokyo National University of Fine Arts and Music และได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษสอนที่ University of California, Los Angeles (UCLA) ในปี 1998 อีกทั้งยังเป็นศิลปินป๊อปอาร์ต เพียงน้อยนิดที่ได้รับเกียรติให้แสดง ผลงานศิลปะภายในพระราชวังแวร์ซายส์ (Versailles Palace) ผลงานของ ทาคาชิ มุราคามิ มีหลากหลายสื่อ โดยที่ผลงานโดดเด่นจากคาแรกเตอร์ตัวการ์ตูนที่ถูกออกแบบดีไซน์ขึ้นมา จากตัวศิลปิน ที่ได้รับอิทธิพลจากการประยุกต์ศิลปะภาพพิมพ์ ภาพวาดโบราณญี่ปุ่น และมังงะ (การ์ตูน) ของประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะแรงบันดาลใจจากการ์ตูนมังงะและอนิเมะที่ตัวศิลปินได้รับเป็นส่วนสำคัญในการออกแบบดีไซน์คาแรกเตอร์ โดยแสดงออกมาอย่างชัดเจน ทั้งตัวรูปร่างและรูปทรงของคาแรกเตอร์ ที่มีสีสันสดใส รูปทรงที่ดูสนุกสนาน มีความเป็นการ์ตูนในรูปแบบของประเทศญี่ปุ่นอย่างชัดเจน ภาพวาด และประติมากรรมของมุราคามิ โดยรวมจะมีลักษณะเป็นตัวการ์ตูนที่ดูสดใส มีสีสัน ดวงตาขนาดใหญ่และสัดส่วนของร่างกายที่มีโครงสร้างเหนือจริง เป็นผลงานที่มีการสร้างสรรค์ ล้อกับศิลปะแบบดั้งเดิมของญี่ปุ่น แสดงออกให้ผู้ชมเห็นถึงเส้นแบ่งระหว่างสิ่งที่เรียกว่าศิลปะสูงที่พบได้ตามพิพิธภัณฑ์และในหอศิลป์กับผลงานศิลปะที่ถูกมองว่าชั้นต่ำอย่างที่เห็นในการ์ตูนหรือโฆษณา

หนึ่งในผลงานของเขาชุด The 500 Arhats เป็นหนึ่งในผลงานขนาดใหญ่ที่สุดที่ตัวศิลปินเคยสร้างมา งานนี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนคำขอบคุณต่อประเทศกาตาร์ ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศแรกๆ ที่ให้ความช่วยเหลือหลังเกิดแผ่นดินไหวและสึนามิครั้งใหญ่ในภาคตะวันออกของญี่ปุ่นในปี 2011 โดยเนื้อหาในผลงานกล่าวถึงสาวกที่เป็นอรหันต์ทั้ง 500 องค์ในพระพุทธศาสนา โดยมีความเชื่อว่า เป็นสาวกของพระพุทธเจ้าที่แพร่กระจายคำสอนให้คนธรรมดารอดหลุดพ้นทางโลก

งานแบ่งออกเป็นเฟรมประกอบกัน 4 ส่วนโดยอ้างอิงจากความเชื่อผู้พิทักษ์จีนในตำนานของทิศทาง ท้องฟ้าทั้งสี่ (มังกรฟ้า - ตะวันออก เสือขาว - ตะวันตก นกสีแดง - ใต้ และเต่าดำ - เหนือ) ศิลปินหยิบยืมตำนานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในวัฒนธรรมชั้นสูงอย่างศาสนา ออกมาเล่าในรูปแบบใหม่ อย่างการตูนมังงะร่วมสมัยผ่านผลงานจิตรกรรมขนาดใหญ่ยักษ์

ภาพที่ 29 : The 500 Arhats (2012)

ที่มา : <https://www.widewalls.ch/takashi-murakami-500-arhats-mori-art-museum-japan/>

อีกทั้งมูราคามิยังเป็นหนึ่งในแรงผลักดันให้กับศิลปะป๊อปอาร์ตและศิลปะร่วมสมัยในปัจจุบัน ผลงานศิลปะของเขากลายเป็นไอคอนสำคัญในยุคปัจจุบันอยู่ในหลากหลายรูปแบบและเป็นที่ยอมรับอย่างมหาศาลกับประชาชนทั่วไป โดยมูราคามิ ได้รับการขนานนามว่าเป็น เจ้าพ่อป๊อปอาร์ตญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. 2007 พิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัย Los Angeles ได้นำหูลุยส์ วิตตอง (LOUIS VUITTON) มาเป็นส่วนหนึ่งในนิทรรศการ สร้างให้เห็นถึงให้เห็นถึงความสำเร็จของการร่วมมือกับหูลุยส์วิตตอง (Takashi

murakami, 2017, p. 29) ที่ได้หยิบยกรูปแบบของงานร่วมสมัยญี่ปุ่นมาร่วมกับผลิตภัณฑ์ของแบรนด์ชั้นนำระดับโลก

ศิลปินมีแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานส่วนใหญ่มาจากวัฒนธรรมในสังคมที่นิยมจากแหล่งต่างๆ เช่น การ์ตูน ป้ายโฆษณา และสินค้าอุปโภคบริโภค สร้างรูปแบบใหม่ขึ้นมาโดยอ้างอิงจากวัฒนธรรมแบบเก่า ทำให้เกิดมุมมองความคิดและความรู้สึกที่มีต่อวัตถุที่เปลี่ยนไป ผู้วิจัยเองก็ได้รับแรงบันดาลใจจากวัฒนธรรมในสังคมและการเล่าเรื่องเก่าผ่านรูปแบบใหม่ในผลงานการสร้างสรรค์ เช่นเดียวกับตัวศิลปิน

ภาพที่ 30 : Eye Love Superflat (2006)

ที่มา : <https://www.widewalls.ch/auction-artwork/takashi-murakami-eye-love-superflat->

3.3 อิทธิพลจากศิลปินไทย

3.3.1 Pannaphan Yodmanee (ปานพรรณ ยอดมณี)

จบศิลปบัณฑิต (ศิลป์ไทย) และ ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับรางวัลศิลปกรรม มากมาย ได้รับรางวัล Benesse Prize ใน

เทศกาลศิลปะร่วมสมัย Singapore Biennale 2016 (คนไทยคนที่ 2 ถัดจาก ฤกษ์ฤทธิ ธีระวนิช ที่ได้รับรางวัลนี้)

ผลงานของปานพรรณ ยอดมณี ได้รับอิทธิพลในการสร้างสรรค์ จากทัศนคติของศิลปินและความเชื่อในพระพุทธศาสนา และทัศนคติความเชื่อด้านวิทยาศาสตร์ที่พิสูจน์ได้จริง แนวความคิดมาจากจุดจบและการกำเนิดของโลก ความเชื่อในไตรภูมินำมาเป็นที่มาในการสร้างสรรค์ผลงานผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ โดยใช้เทคนิคและวัสดุสื่อประสมที่เฉพาะตัวโดยการใช้วัสดุมาสื่อความหมายแทนค่าการก่อเกิด สูญสลาย ผสานทางเทคนิควัสดุให้เกิดการทับซ้อนกันจนเกิดจินตนาการต่อความหมายความรู้สึกรักของศิลปินแสดงออกและต้องการนำเสนอ แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานเกิดจากการตั้งคำถาม เรื่องการเปลี่ยนผ่านวัฒนธรรมในเอเชีย

การทำลายและการเกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา ตั้งคำถามกับตัวตนของตัวศิลปินเอง ถึงเกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของเรา ว่าทำไมเป็นแบบนี้ เพราะอะไร ผลงานจึงเหมือนกับเครื่องมือในการถ่ายทอดการสร้าง และการทำลาย เป็นงานที่ได้แรงบันดาลใจมาจากภาพไตรภูมิ นำมาเปรียบเทียบผสมผสานกับเทคนิคความ เป็นไทยเป็นรูปแบบจิตรกรรมฝาผนังนำมาประกอบกับลักษณะร่วมสมัยหรือรูปแบบร่วมสมัย เช่นผลงาน Untitled 2 (2018), Aftermath (2016)

จุฬา
CHULA

ภาพที่ 31 : Untitled 2 (2018)

ที่มา : <https://www.artsy.net/artwork/pannaphan-yodmanee-untitled-2>

โดยที่ตัวศิลปินเริ่มเปลี่ยนความสนใจจากสองมิติ มาเป็นเรื่องวัสดุจึงนำหิน อิฐก้อน คอนกรีต มาทำงาน มองหาแล้วสื่อค้นหาเกี่ยวกับวัดเก่า ทำให้ตัวผลงานไม่ใช่แค่ดูสวยงามแต่ให้ความรู้สึกปะทะกับผู้ชมถึงความเป็ผลงาน มาจากฝาผนัง ความเชื่อของพลังพิเศษ กับความเชื่อตามหลักศาสนาพุทธ มีความขัดแย้งในขณะเดียวกันก็อยู่ร่วมกันได้โดยที่ตัวศิลปินได้มีการนำวัสดุธรรมชาติ เช่นหินแร่ ก้อนหิน ที่บูชาตามความเชื่อ นำมาสื่อความหมายในงานศิลปะร่วมกับอิฐ ซากปูน มาสร้างคุณค่าและทำให้เกิดความหมายใหม่

ภาพที่ 32 : Aftermath (2016)

ที่มา : ผู้วิจัยถ่าย

ผสมผสานกับผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่จำลองภาพไตรภูมิ ตามความเชื่อในพุทธศาสนา เรียงร้อยรวมกับประวัติศาสตร์ ประเพณีร่วมสมัยกลายเป็นผลงานศิลปะที่ตั้งคำถามกับผู้รับชมในเรื่องของความเชื่อที่แตกต่าง ความเก่าและความใหม่ ความเสื่อมสลาย การเกิดใหม่ ให้ตีความตามประสบการณ์ของผู้รับชมผลงานแต่ละคน จากแนวคิดของศิลปินท่านนี้ ก็มีสิ่งที่ตรงกับความต้องการของผู้วิจัย นั่นคือต้องการจะถ่ายทอดผลงานออกมาที่สื่อถึงเรื่องวัฒนธรรมประเพณีของไทยเรา

3.3.2 กมล ทศนาญชลี (Kamol Tassananchalee)

ศิลปินแห่งชาติปี พ.ศ. 2540 สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรมและสื่อประสม) เป็นศิลปินที่โดดเด่นในด้านจิตรกรรมสื่อประสมร่วมสมัย ได้รับการยกย่องทั้งในไทยและต่างประเทศ ศาสตราจารย์กมล ทศนาญชลี ยังเป็นคนไทยและคนเอเชียเพียงคนเดียว ที่ผลงานศิลปะถูกบันทึกไว้ใน Gardner's Art Through The Ages หรือ หนังสือประวัติศาสตร์ศิลป์โลก ซึ่งเป็นหนังสือรวบรวมผลงานศิลปะทั่วโลก ครั้งก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบันโดยทั่วโลกมีศิลปินที่ได้รับการบันทึกเพียง 30,000 คน ส่วนใหญ่นั้นจะเป็นชาวยุโรปและอเมริกัน (โลธริง พฤทธิโกมล, สมเกียรติ โพรทิพย์ และเฉลิมชัย สุวรรณวัฒนา, 2560, น.141)

ศิลปินถ่ายทอดถึงการผสมผสานเรื่องราวแนวคิดตะวันตกและตะวันออก วิถีชีวิตไทย โดยมีลักษณะงานเป็นงานนามธรรมและกึ่งนามธรรมที่ใช้กระบวนการผสมผสานกัน แสดงออกอย่างอิสระ โดยกระบวนการแสดงออกของเขาไม่ได้มีเพียงแค่มุมมองการแสดงออกทางทัศนธาตุในศิลปะเท่านั้น แต่ยังมีเรื่องของพลังงานชีวิตธรรมชาติแฝงอยู่ด้วย ผ่านวัสดุที่บ่งบอกถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ปะปนผสมเข้าไปอยู่ในตัวผลงาน

เช่นผลงาน หนึ่งใหญ่-อเมริกันอินเดีย (1991) ที่ได้แรงบันดาลใจจากวิถีชีวิตชาวอินเดียแดงในหลายพื้นที่ ที่แสดงออกมาผ่านสีเส้นสัญลักษณ์และวัตถุของชาวอินเดียแดงที่ผสมผสานลงไป ในผลงาน เพื่อต้องการแสดงออกถึงจิตวิญญาณและธรรมชาติ ผ่านทัศนธาตุทางศิลปะด้วยรูปทรง เส้น สี และวัสดุ ในรูปแบบของศิลปะนามธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะสมัยใหม่แบบอเมริกัน

ผลงาน Buddha Footprint, Nang Yai Series II (1982) หนึ่งในผลงานชุดหนึ่งใหญ่ผลงานที่ตัวศิลปินได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของหนึ่งใหญ่ (แผ่นหนึ่งหนึ่งวัณลู) ตัวเค้าโครงของผลงานเป็นรอยพระพุทธรูป โดยใช้กระดาษทำมือร่วมกับสื่อประสมอื่นๆ และสอดแทรกสัญลักษณ์ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยลงไป เช่น ไม้ ด้าย ทองคำเปลว แสดงออกมาผ่านกระบวนการและวิธีที่หลากหลายในการผสมผสานกัน ใช้ภาพลักษณ์ที่เข้าใจได้ง่ายแต่ไม่แสดงออกสัญลักษณ์ความหมายให้เห็นเด่นชัด โดยแสดงออกถึงความคิดและการกระทำ ที่นำไปสู่อิสระทางจิตวิญญาณ ผสมผสานในการสร้างสรรค์ของตัวศิลปินที่ปรากฏลงบนผลงาน ผลงานชิ้นนี้ยังปรากฏในหนังสือ “2000 Gardener's Art Through the Ages 11th Edition” ผลงานของศิลปินระดับโลกมากมายและได้สร้างชื่อเสียงให้กับตัวศิลปินและประเทศอีกด้วย

ภาพที่ 33 : หนังสี่ใหญ่-อเมริกันอินเดีย (1991)

ที่มา : https://www.wikiwand.com/th/กมล_ทัศน์านัญชลี

ภาพที่ 34 : Buddha Footprint, Nang Yai Series II (1982)

ที่มา : <https://www.facebook.com/artist.hall/photos>

ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปินท่านนี้จากรูปแบบการแสดงออกถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรม มาถ่ายทอดและนำเสนอตัวผลงาน ผสมผสานกับทัศนธาตุทางศิลปะที่แสดงความงามด้วยสีสัน รูปทรง และลักษณะของวัสดุในรูปแบบศิลปะนามธรรมร่วมสมัย เป็นภาพแทนในการสร้างสรรค์ที่ผลต่อแนวความคิดและอิทธิพลที่ได้รับมา

3.3.3 จิรภัทร ทศนสมบุรณ์ (Jirapat Tatsanasomboon)

ศิลปินไทยที่ได้รับรางวัลในประเทศหลายรายการ เช่น ศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 44 รางวัลดีเด่น ประกวดจิตรกรรมร่วมสมัย พานาโซนิกครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4

ศิลปินนำเสนอผลงานโดยมีแนวคิดถึงโลกปัจจุบันที่ตัวศิลปินได้อาศัยอยู่เป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่ไร้พรมแดน ข่าวสารและวัฒนธรรมที่สามารถเข้าถึงกันได้ทั่วไป การรับเอาอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาใช้ ซึ่งคนส่วนใหญ่ในสังคมก็มองว่า มีความศิวิไลซ์ มีความทันสมัยเป็นของดีจนทำให้ วัฒนธรรมดั้งเดิมของตัวเองมีคุณค่าลดน้อยลง การเข้ามาของอารยธรรมตะวันตกมีผลมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อสังคมไทย วัฒนธรรมเมืองไทยที่โดนกระแสทุนนิยมและบริโภคนิยมเป็นตัวกำหนดทิศทางการดำรงชีวิตให้เดินไปในทิศทางเดียวกันอย่างไม่รู้ตัวเพราะได้หลอมรวมกัน สิ่งเหล่านี้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งบ่งบอกถึงเรื่องราวการรุกรานทางวัฒนธรรมอันส่งผลกระทบต่อสังคมไทยดั้งเดิม โดยสร้างสรรค์จากเรื่องราวต่างๆ รอบตัว เพื่อกระตุ้นความรู้สึกให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างเพื่อให้ผู้ชมได้ตระหนักถึงสถานภาพของวัฒนธรรมไทยที่กำลังสั่นคลอนและถูกบั่นทอนด้วยค่านิยมของแบบตะวันตก

เช่น แสมเบอร์เกอร์ ร้านแมคโดนัลด์ ซึ่งตรงนั้นเราไม่รู้ตัวเองว่าเรากินแสมเบอร์เกอร์หรือว่าเรากำลังไปลิ้มรสวัฒนธรรมวิถีชีวิตแบบอเมริกันชน การบริโภคนิยมเชิงสัญลักษณ์ไม่ได้บริโภคเพื่อความจำเป็นหรือนิยมที่ถูกสร้างขึ้นจนกระทั่งกลายเป็นส่วนหนึ่งในสังคมวัฒนธรรมอันเป็นรากเหง้าของความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับคนในสังคมเป็นหลักโดยเฉพาะวัฒนธรรมการบริโภคนิยมที่มีผลกระทบจากเศรษฐกิจการเข้ามาอย่างไม่มีหยุดยั้งของอารยธรรมตะวันตก ได้เข้าครอบงำวิถีชีวิตค่านิยมตลอดจนจิตใจของผู้คนทั้งสังคมชนบทและสังคมเมืองได้อย่างแนบเนียนจนไม่รู้ตัวซึ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่เกิดจากกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่องของระบบทุนนิยมที่มียุทธศาสตร์ที่จะมุ่งสลายเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดั้งเดิมและแทนที่ด้วยความศิวิไลซ์ทางวัตถุ (จิรภัทร ทศนสมบุรณ์, 2545, น.1) ส่งผลกระทบต่อตรงกับสังคมไทยโดยเฉพาะวัฒนธรรมในเมืองไทยด้วยแล้ว กระแสทุนนิยมและบริโภคนิยมเป็นตัวกำหนดทิศทางการดำรงชีวิตให้เดินไปในทิศทางเดียวกันอย่างไม่รู้ตัว เรื่องราวการรุกรานทางวัฒนธรรมอันส่งผลกระทบต่อสังคมไทยดั้งเดิมโดยรวบรวมเรื่องราวต่างๆ รอบตัวเป็น สิ่งกระตุ้นตัวอย่างผลงาน Hanuman vs Spiderman (2005), Piss off (after Roy Lichtenstein) (2017)

ภาพที่ 35 : Hanuman vs Spiderman (2005)

ที่มา : <https://www.pinterest.com/pin/635218722413542460/>

ภาพที่ 36 : Piss off (after Roy Lichtenstein) (2018)

ที่มา : <https://theartling.com/en/artwork/jirapat-tatsanasomboon-piss-off-after-roy-lichtenstein/>

ผลงานถ่ายทอดจินตนาการความรู้สึกให้เห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติบางอย่างที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมไทย นำเสนอผลงานผ่านตัวละครที่เป็นที่รู้จัก ตัวอย่างเช่น มารีลิน มอนโร หรือ เหล่าตัวการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่ เช่น สไปเดอร์แมน นำมาเขียนร่วมกับตัวละครในวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินเดีย หรือตัวละครจากภาพยนตร์กรรมฝาผนัง โดยเขียนด้วยสีอะคริลิคบนผ้าใบ ด้วยรูปแบบของงานศิลปะแบบ ป๊อปอาร์ต ตัวศิลปินนำเสนอให้เห็นถึง เนื้อหาเรื่องราวการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่แสดงออกถึงความรู้สึกการรุกรานทางวัฒนธรรมโดยหยิบยกรูปแบบบางอย่างของจิตรกรรมฝาผนังไทยผสมผสานกับตัวการ์ตูนเหล่าซูเปอร์ฮีโร่ โดยสื่อที่หยิบยกมาสร้างสรรค์ล้วนมีเนื้อหาและเรื่องราวที่ขัดแย้งกันอย่างชัดเจนแสดงออกมาในรูปแบบการต่อสู้เพื่อกระตุ้นอารมณ์ไปยังเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ

จนเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ของผู้วิจัยและส่งผลต่อการสร้างสรรค์ เกี่ยวกับวัฒนธรรมชาติอื่นที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมประจำชาติในเชิงแนวคิด และรูปแบบวัฒนธรรมที่ขัดแย้งกันที่ตัวผลงานของศิลปินถ่ายทอด ก็ส่งผลต่อการเลือกวัสดุที่ขัดแย้งกันของสิ่งใหม่และสิ่งเก่าในผลงานของผู้วิจัย

3.3.4 มณฑิร บุญมา (Montien Boonma)

ศิลปินชาวไทยเป็นสมาชิกศิลปินและผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มศิลปิน “กลุ่มไวท์” และเป็นอาจารย์ประจำสาขาประติมากรรม คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสอนในมหาวิทยาลัยอีกหลายแห่ง เป็นศิลปินที่ ถูกเชิญไปแสดงผลงานทั้งแบบเดี่ยวและกลุ่มในระดับนานาชาติร่วมกับศิลปินที่มีชื่อเสียงอันดับต้นๆ ของโลก

ตัวศิลปินมีแนวความคิดที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกรดำเนินชีวิต วิธีชีวิตการดำเนินชีวิตของไทย หยาดเหงื่อแรงกายของผู้คนในชนบทไทย และใช้เทคนิคการสร้างสรรคผลงานจากสื่อวัสดุและเครื่องมือ ซึ่งใช้ในท้องถิ่น ตัวศิลปินถ่ายทอดผลงานผ่านวัสดุที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในชนบทท้องถิ่นไทยอย่างเช่น ไม้กวาดข้าว จอบ เสียม ฟางข้าว ข้าว กระสอบป่าน เป็นสื่อแทนสัญลักษณ์การใช้หยาดเหงื่อแรงกายการทำงานหนัก ในวิถีชีวิตของคนชนบท ตัวศิลปินแสดงออกถึงความรู้สึกภาคภูมิใจประทับใจในอาชีพที่สืบต่อกันมาของบรรพบุรุษ คือการทำไร่ไถนาวิถีชีวิตของชาวนา ศิลปินมีแนวคิดและความปรารถนาในการถ่ายทอดวิถีชีวิต สะท้อนผ่านการสร้างสรรค์ผลงาน โดยผลงานช่วงหนึ่งซึ่งแสดงนัยเหล่านี้ในชีวิตของศิลปินถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น A pair of water-buffaloes (1988), Manual Acts in Red Handprints Construction (1990)

ภาพที่ 37 : A pair of water-buffaloes (1988)
ที่มา : <https://themomentum.co/arte-povera/>

ภาพที่ 38 : Manual Acts in Red Handprints Construction (1990)
ที่มา : <http://www.rama9art.org/montien/>

ที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพของชีวิตเกษตรกรรมความเป็นชนบท การทำงานหนักในท้องทุ่งไร่นา จะเห็นได้ว่าศิลปินมีการใช้รูปสัญลักษณ์สื่อสารแทนวิถีชีวิตและกิจกรรมของผู้คนในชุมชน จินตนาการที่

แสดงออกมาผ่านวัสดุและเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำไร้ถ่ณา ประเพณีและวัฒนธรรม ในท้องถิ่นที่ เขาอาศัยอยู่ ถ่ายทอดออกมาให้เห็นถึงประสบการณ์ในอดีต ความทรงจำ ความประทับใจ คุณค่าของ การดำรงชีวิตแบบชนบท ซึ่งตัวผู้วิจัยก็ได้รับแรงบันดาลใจในการหยิบวัตถุและวัสดุ ที่เกี่ยวข้องกับวิถี ชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมไทยเช่นเดียวกับตัวศิลปิน

สรุปแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ค้นคว้ารวบรวมและนำไปสู่การสร้างสรรคผลงาน

โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนสำคัญ เนื้อหาอิทธิพลจากพหุวัฒนธรรม อิทธิพลศิลปกรรมในไทย ศิลปินลัทธิศิลปะที่เกี่ยวข้อง

1 อิทธิพลจากพหุวัฒนธรรม

จากการหาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในประเทศไทย ทำให้เห็นได้ ถึงที่มาของวัตถุที่ส่งผลต่อความรู้สึกและความคิดของตัวผู้วิจัย ความหมายและความหลากหลายของ วัตถุทางวัฒนธรรม การผสมผสานเอกลักษณ์ วัฒนธรรมไทยเกิดจากการที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาติ ต่างๆ มาตั้งแต่อดีตเป็นเวลายาวนานจนเกิดอัตลักษณ์ความเป็นไทย ที่ส่งต่อกันมาและสะท้อนมาสู่ตัว วัตถุที่ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไปในสังคมกรุงเทพฯ อาทิเช่น พระพุทธรูป ชุดไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 และ ผัดไทย เป็นต้น และผู้วิจัยได้ประสบพบเห็นจนเกิดเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดความรู้สึกในด้าน จินตนาการต่อจากวัตถุมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตัวผู้วิจัยเอง

2 อิทธิพลศิลปกรรมในไทย

ไทยได้มีการรับอิทธิพลศิลปะจากชาติต่างๆ เข้ามาตั้งแต่อดีต นำมาประยุกต์เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัวจากการติดต่อกับชาติอื่นๆ มาตั้งแต่ในอดีต โดยที่มีการดัดแปลงและประยุกต์เปลี่ยนไปตาม บริบทของยุคสมัย อีกทั้งยุคสมัยที่เปลี่ยนไปก็ทำให้ขอบเขตของศิลปกรรมไทยกว้างมากขึ้นและ เจริญก้าวหน้าพัฒนาจนมีรูปแบบที่หลากหลาย ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นว่าศิลปกรรมไทยนั้นเกิดจากการรับ วัฒนธรรมจากชนชาติอื่นมาประยุกต์ผสมผสานเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนเช่นเดียวกับวัฒนธรรมไทย และยังคงเติบโตและมีการเปลี่ยนแปลง ประยุกต์และพัฒนาแต่ยังคงไว้ซึ่งความงามและรูปแบบ เอกลักษณ์คุณค่าที่น่าสนใจ

3 ศิลปินลัทธิศิลปะที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้เห็นถึงแนวความคิดการนำวัตถุและวัสดุ (Ready-made) อาทิเช่น ลวดลายผ้า กรอบรูป หน้ากากและไม้ มาเชื่อมโยงให้เห็นถึงเนื้อหาความหมายของตัวผลงานสร้างสรรค์ จะแสดงออกให้เห็นถึงเรื่องราวของวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นเอกลักษณ์และแสดงออกถึงสุนทรียภาพความงดงามทางศิลปะสมัยใหม่ อิทธิพลสังคมที่ศิลปินนำมาต่อยอดและจินตนาการจนส่งผลเกิดเป็นผลงานสร้างสรรค์สื่อถึงแนวคิดความต้องการของตัวศิลปิน ผ่านสิ่งของและเครื่องหมายต่างๆ ทัวไปที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน แล้วถ่ายทอดเป็นผลงานศิลปะที่มีรูปแบบเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งผู้วิจัยได้เห็นถึงสิ่งเหล่านี้และได้นำแนวคิดและเทคนิควิธีการสร้างสรรค์มาเป็นส่วนหนึ่งในผลงาน

จากข้อสรุปแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ค้นคว้ารวบรวมและนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยเห็นได้ถึงความเชื่อมโยงของประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทย วัตถุ แนวคิดและจินตนาการของศิลปินที่แสดงออกต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อมโยงในตัววัตถุ ดังคำกล่าวของ โรเบิร์ต เร้าเซนเบิร์ก “จิตรกรรมมีความสัมพันธ์ทางศิลปะและชีวิต ข้าพเจ้าพยายามทำในระหว่างช่องว่างทั้งสอง เท่ากับส่วนหนึ่งเป็นผลงานของศิลปิน อีกส่วนหนึ่งแสดงให้เห็นถึงการเจาะลึกลงไปในชีวิตของผู้คนมาปรากฏอยู่บนภาพผลงาน” (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2558, น.493) โดยผู้วิจัยนำความเป็นวัฒนธรรมที่พบในชีวิตมาถ่ายทอดผ่านความคิดสร้างสรรค์โดยใช้สิ่งของและเทคนิคกระบวนการทางการสร้างสรรค์งานศิลปะ สร้างออกมาเป็นงานของตัวผู้วิจัยเอง

บทที่ 3

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการสร้างสรรค์ออกเป็น

2 ขั้นตอน ได้แก่

1.ขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล

2.ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

1. ขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลก่อนนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม

1.1 การเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวม ได้แก่

1.1.1 ศึกษาข้อมูลวัตถุทางพหุวัฒนธรรม (ในพื้นที่บริเวณ กรุงเทพมหานคร)

ศึกษาข้อมูลการเปลี่ยนแปลงไปของวัฒนธรรม วิถีชีวิต ร่องรอยของวัตถุที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม รูปแบบในสมัยต่างๆ ณ พื้นที่ต่างๆ ในกรุงเทพมหานครที่ผู้วิจัยมีปฏิสัมพันธ์และเคยพบเห็น โดยมีลักษณะของความหลากหลายทางเชื้อชาติและชนชาติต่างๆ เข้ามามีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประเพณี วัฒนธรรมในพื้นที่บริเวณนั้น อาทิเช่น เยาวราช พาหุรัด สีลม เป็นต้น เพื่อกำหนดโครงสร้างเรื่องราวของความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สอดแทรกอยู่ในวัตถุที่ซ่อนอยู่ในพื้นที่และสังคมที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่ ศึกษาเรื่องราวที่สอดแทรกอยู่ใน วัตถุ สถานที่ทางวัฒนธรรม ที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่รวมทั้งความเกี่ยวข้องกับความเป็นพหุวัฒนธรรมจากอินเทอร์เน็ตและสื่อต่างๆ ค้นหาสิ่งที่มีความดึงดูดทางทัศนศิลป์ มีรูปร่างและรูปทรงที่เหมาะสม ผสมผสานจินตนาการส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งผู้วิจัยก็ได้สังเกตเห็นว่าวัตถุและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเป็น พหุวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในไทย นั้นมีอยู่ในวัฒนธรรมไทยแทบทั้งสิ้น ซึ่งเกิดจากการซึมซับและรับเอาวัฒนธรรม

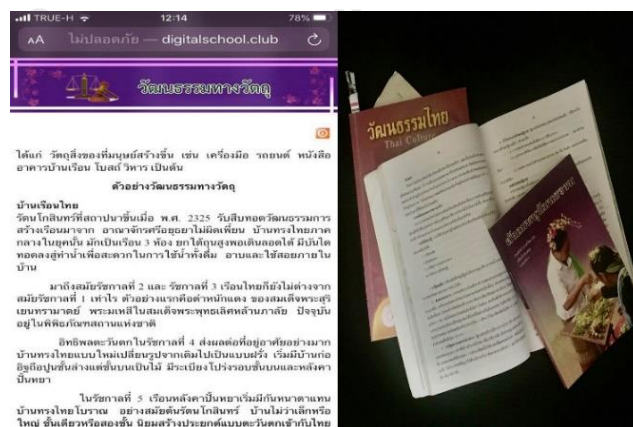
จากชนชาติต่างๆ เข้ามาตั้งแต่ครั้งอดีต โดยเฉพาะประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมที่ซ่อนอยู่ในบริบทต่างๆ ในวิถีชีวิตแบบไทย

วัตถุต่างๆ ที่แสดงออกมาทางลวดลาย รูปทรงและรูปร่างของวัตถุต่างๆ เหล่านี้ มีสุนทรียะ และมีภาษาในการแสดงออกทางวัฒนธรรมสอดแทรกอยู่ในวัตถุนั้นๆ ผู้วิจัยมองเห็นถึงความสอดคล้องกันในแง่ของลวดลาย รูปทรง สีเส้นที่มีความน่าสนใจ และเกิดจินตนาการร่วมต่อวัตถุเหล่านี้

ภาพที่ 39 : ตัวอย่างสถานที่ที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาวิถีชีวิตค้นหาความเป็นพหุวัฒนธรรม
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 40 : ตัวอย่างหนังสือและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่ผู้วิจัยสืบค้นวัตถุและความเป็นพหุวัฒนธรรม
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

1.1.2 ค้นหาและถ่ายภาพวัตถุจากพื้นที่จริง

สำรวจพื้นที่ชุมชนและค้นหาวัตถุ ผ่านพื้นที่ที่คาดว่ามีความเกี่ยวข้องกับความเป็น
 พหุวัฒนธรรมและมีวัตถุที่เกี่ยวข้องกับความเป็นวัฒนธรรมที่หลากหลายซ่อนอยู่ โดยเลือกสรรวัตถุที่มี
 ความเกี่ยวข้องกับ ค่านิยม ความเชื่อ และประเพณี โดยที่มีความหลากหลายและความซับซ้อนอยู่ใน
 ตัววัตถุเหล่านั้นซึ่งเปลี่ยนไปตามบริบทสังคมและยุคสมัย ซึ่งแสดงออกถึงเนื้อหาเรื่องราวที่ต้องการ
 โดยมีรูปร่าง รูปทรง ตรงกับแนวความคิดและจินตนาการในการสร้างสรรค์จิตรกรรมสื่อประสม

ภาพที่ 41 : ตัวอย่างพื้นที่ที่ผู้วิจัยออกไปค้นหาวัตถุที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในผลงาน 1

ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 42 : พื้นที่ที่ผู้วิจัยออกไปค้นหาวัตถุที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในผลงาน 2

ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

ภาพที่ 43 : พื้นที่ที่ผู้วิจัยออกไปค้นหาวัตถุที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในผลงาน 3

ที่มา : ผู้วิจัย, 2563

ภาพที่ 44 : พื้นที่ที่ผู้วิจัยออกไปค้นหาวัตถุที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในผลงาน 4

ที่มา : ผู้วิจัย, 2563

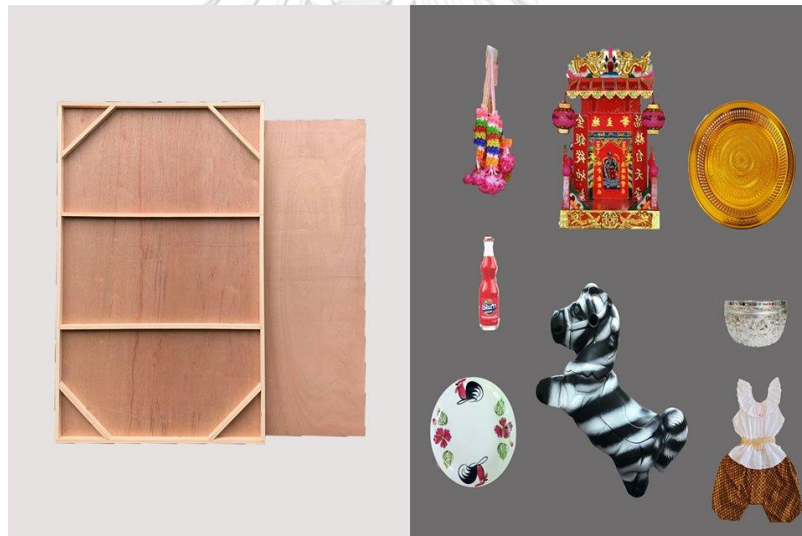
1.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลวัตถุ

1. วิเคราะห์เรื่องราวที่สอดแทรกอยู่ในวัตถุ หาข้อมูลจากหนังสือและอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัตถุแล้วนำมาคิดสรร
2. วิเคราะห์วัสดุที่คิดสรรแล้วตามหลักองค์ประกอบศิลป์ อาทิเช่น รูปร่าง รูปทรง ลวดลาย สี สัน

3. วิเคราะห์ความเป็นวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในวัสดุและความเชื่อมโยงกันของวัสดุ ในแง่ที่มาของลักษณะ รูปแบบ รูปร่าง ที่มีความใกล้เคียงกัน

1.2 การเลือกใช้วัสดุ

1. คัดเลือกวัสดุจากการวิเคราะห์ นำมาทดลองเชื่อมโยงกันด้วยเนื้อหาและที่มา
2. ความเชื่อมโยงกันให้เกิดความชัดเจนอย่างเหมาะสมในการนำเสนอพัฒนาวัฒนธรรมผ่านวัสดุที่หลากหลายโดยยังคงความหมายในตัวเอง
3. นำมาเสนอโดยใช้เทคนิคทางสื่อประสมปะติดวัสดุและทาสีทับ เพื่อสร้างรูปทรงและถ่ายทอดเนื้อหาจินตนาการตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการ ในรูปแบบแนวทางของศิลปะ MIXED MEDIA

ภาพที่ 45 (ซ้าย) : ตัวอย่างเฟรมไม้อัด (2019)

ภาพที่ 46 (ขวา) : ตัวอย่างวัตถุที่ใช้ในผลงาน (2019)

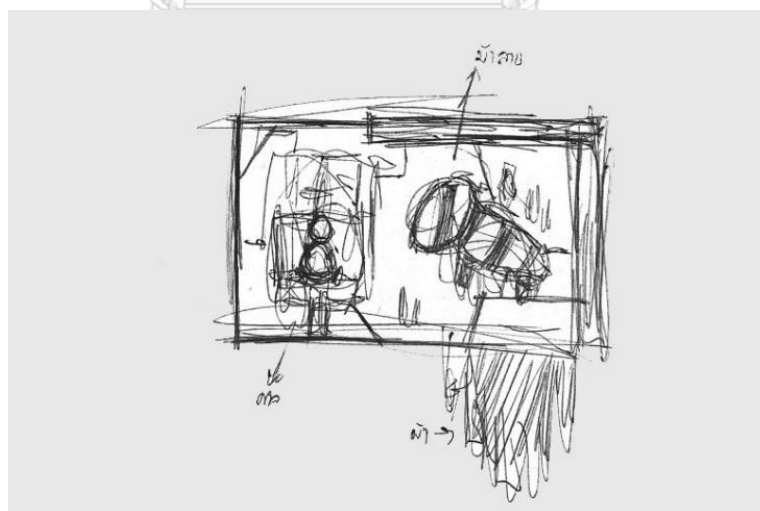
1.2.1 การจัดวางตำแหน่งตามลำดับความสำคัญ

ผู้วิจัยจัดวางองค์ประกอบจากวัสดุและวัตถุ โดยใช้โครงสร้างรูปทรงอิสระบนรูปทรงเรขาคณิตที่เป็นพื้นกระดานไม้อัด จัดวางองค์ประกอบสลับกันทั่วทั้งภาพจนเกิดจังหวะและลีลาที่มีความน่าสนใจ ใช้วัตถุและวัสดุต่างๆ ซ้อนทับกันและใช้วัตถุที่ต่างชนิดกันทำให้เกิดพื้นผิวที่แตกต่างกันออกไป จนเกิดความเป็นตัวตนและเอกลักษณ์ของผู้วิจัย ที่สะท้อนความเป็นพหุวัฒนธรรมที่ซึ่งได้คลี่คลายกลายเป็นงานศิลปะสื่อประสม ตามแนวคิดของผู้วิจัย

2. ขั้นตอนปฏิบัติงาน

2.1 การทำภาพต้นแบบ

ถ่ายทอดเรื่องราวมุมมองความคิดจากสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีความเชื่อมโยงกันภายในวัตถุและวัสดุสำเร็จ แล้วนำมาเข้าสู่การจัดการกระบวนการทางความคิดด้วยหลักองค์ประกอบศิลป์ โดยอาศัยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้การสร้างสรรค์จัดวางองค์ประกอบและโทนสี เพื่อให้เป็นโครงสร้างโดยรวมของรูปแบบและทิศทางที่จะนำไปต่อยอดเป็นผลงานจริง

ภาพที่ 47 : ภาพร่างผลงานสร้างสรรค์

ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

ภาพที่ 48 : ภาพต้นแบบผลงานจิตรกรรมสื่อประสม
 ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

2.1.1 อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์

ภาพที่ 49 : ภาพอุปกรณ์การทำงาน
 ที่มา : ผู้วิจัย , 2563

สีสเปรย์ (Spray paint) หรือ สีอะคริลิก (Acrylic)

เทปกาวสำหรับกันสี

กาวตะปู

สเปรย์กาว

วัตถุปะติดตามผลงานแต่ละชิ้น (แปรผันตามผลงาน)

เทปกาวย่น

2.2 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม

เตรียมเฟรมติดไม้กระดานที่ผู้วิจัยนำมา ตัดให้ได้สัดส่วนตามรูปต้นแบบจากนั้นรองพื้นด้วยสีอะคริลิกขาวทั่วทั้งไม้และเพื่อไม่ให้ไม้ดูดซับสีมากเกินไปทาสีอะคริลิกขาว 2 เทียวทั่วไม้กระดาน หลังจากนั้นร่างภาพ ลงบนแผ่นไม้กระดานตามภาพต้นแบบ โดยผู้วิจัยใช้วิธีลอกแบบจากการฉายโปรเจคเตอร์ลงบนไม้กระดานเพื่อให้ตัวผลงานจริงมีขนาดและอัตราส่วนใกล้เคียงกับภาพต้นแบบที่สุด

ภาพที่ 50 : ภาพขั้นตอนการลงสีรองพื้นสีขาว (2562)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

ภาพที่ 51 : ผู้วิจัยร่างภาพต้นแบบลงบนไม้กระดาน (2562)
ที่มาผู้วิจัย, 2562

ขั้นตอนต่อมาผู้วิจัยทำการลงสีโดยแบ่งออกเป็นสัดส่วนที่กำหนดไว้จากการร่างภาพ โดยใช้เทปกาวกระดาษกั้นแต่ละส่วนเพื่อไม่ให้สีกระจายไปยังส่วนที่ไม่ต้องการ ใช้สีสเปรย์พ่นไม่ต่ำกว่า 2-3 รอบ เพื่อให้เกิดความเรียบเนียนของพื้นผิวและความสดของสีโดยกำหนดชุดสี ซึ่งถูกนำมาจากสีในวัตถุที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุที่นำมาปะติดผลงานเพื่อให้เกิดความกลมกลืนและเชื่อมโยงกัน

ภาพที่ 52 : ระบายสีด้วยสีสเปรย์ชิ้นแรก
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

ภาพที่ 53 : ผู้วิจัยพ่นสีสเปรย์ชั้นสุดท้ายให้เป็นพื้นหลังที่ต้องการ
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

จัดวางองค์ประกอบจากรูปทรง 3 มิติของวัตถุและวัสดุ ให้อยู่ในตำแหน่งที่กำหนดไว้ตามองค์ประกอบภาพ รูปทรง รูปร่างที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอเชื่อมวัตถุต่างๆ เพื่อให้วัตถุยึดติดได้อย่างมีความคงทนกับไม้กระดาน โดยใช้ กาวตะปู ตะปู สเปรย์กาวและวัสดุยึดติด

ภาพที่ 54 : จัดวางองค์ประกอบวัตถุ
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

ภาพที่ 55 : เชื่อมติดวัตถุด้วยอุปกรณ์ยึดติด
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

ภาพที่ 56 : ฟันสเปร์ย์และเพิ่มเติมรายละเอียด
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

ติดตั้งจัดวางผลงานเป็นขั้นตอนสุดท้าย ตรวจสอบความเรียบร้อย เพิ่มเติมผลงานให้มีความ
สมบูรณ์มากที่สุดจนเสร็จสิ้นกระบวนการการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม

ภาพที่ 57 : ติดตั้งผลงานตรวจสอบเก็บรายละเอียด
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

สรุปขั้นตอนการสร้างสรรค้จิตรกรรมสื่อประสม

1. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อค้นหาแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
2. ค้นหาและรวบรวมวัตถุทางวัฒนธรรมจากพื้นที่จริง
3. ผู้วิจัยวิเคราะห์ศึกษาความเป็นมาของวัตถุจากพื้นที่จริงที่สนใจ
4. ร่างรูปต้นแบบจากแนวความคิด
5. นำภาพร่างมาทำรูปภาพต้นแบบโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้เป็นรูปภาพต้นแบบ
6. นำรูปต้นแบบมาสร้างสรรค์สู่ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม
7. รองพื้นด้วยสีขาวจากนั้นร่างภาพต้นแบบโดยใช้โปรเจคเตอร์ฉายลงบนไม้กระดาน
8. พ่นสีลงบนไม้กระดานด้วยสีสเปรย์ ในแต่ละส่วนตามสีที่กำหนดไว้
9. เชื่อมติดวัตถุทางวัฒนธรรมด้วยวัสดุและอุปกรณ์ในการยึดติด
10. ตรวจสอบโครงสร้างและภาพรวมของผลงาน

11. เสร็จสิ้นกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม

บทที่ 4

การพัฒนาผลงาน

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม ชุด “พหุวัฒนธรรมในจิตรกรรมสื่อประสม” ซึ่งเป็นผลงานศิลปนิพนธ์ของผู้วิจัย โดยที่ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปนิพนธ์ โดยแบ่งออกเป็นระยะเวลา 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ช่วงที่ 2 และช่วงที่ 3 ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ ช่วงที่ 1

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม (2561)

ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม โดยในช่วงที่ 1 เป็นจุดเริ่มต้นในการใช้เทคนิคจิตรกรรมสื่อประสม ถ่ายทอดความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากประสบการณ์ในการใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพมหานครอันเป็นเมืองที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ผ่านมุมมองและจินตนาการของผู้วิจัย

ภาพที่ 58 : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม 1 (2561)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2561

ภาพที่ 59 : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม 2 (2561)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2561

ภาพที่ 60 : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม 3 (2561)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2561

ภาพที่ 61 : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม 4 (2561)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2561

ภาพที่ 62 : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม 5 (2561)

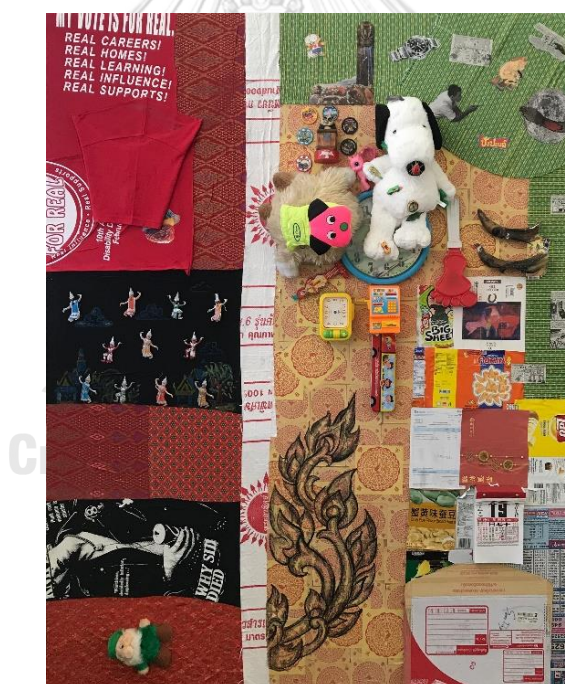
ที่มา : ผู้วิจัย, 2561

แนวความคิด “ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม”

อภิปรายการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ทดลองถ่ายทอดความหลากหลายทางวัฒนธรรม จากประสบการณ์การสัมผัสความหลากหลายทางวัฒนธรรมผ่านเทคนิคจิตรกรรมสื่อประสม นำเอาวัสดุต่างๆ มาถ่ายทอดความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะผ้า ที่มีที่มาและลวดลายที่มาจากที่ต่างที่ต่างวัฒนธรรมผสมรวมกับสีอะคริลิก เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสีสันและความเป็นพหุวัฒนธรรมที่อยู่ในสังคมไทย โดยมีการจัดองค์ประกอบจากจินตนาการของผู้วิจัยเป็นแนวคิดพื้นฐาน

2. การพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ ช่วงที่ 2

2.1 ความหลากหลายของวัตถุ (2562)

ภาพที่ 63 : ความหลากหลายของวัตถุ (2562)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

แนวความคิด “ความเป็นพหุวัฒนธรรมในของเหลือใช้”

อภิปรายการสร้างสรรค ผลงานชิ้นนี้ผู้วิจัยได้เริ่ม ใช้วัสดุและวัตถุทั้ง 2 มิติและ 3 มิติมาผสมผสานในผลงาน ผู้วิจัยได้ใช้วัตถุดิบในการสร้างสรรคที่แสดงออกความเป็นวัฒนธรรมต่างๆ ที่พบเห็นได้ทั่วไป ผสมกับเทคนิคทางจิตรกรรมสื่อประสม ผู้วิจัยแสดงออกให้เห็นถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมในสังคมและแสดงออกให้เห็นถึงความเป็นภาพรวมของสังคมผ่านวัสดุต่างๆ ที่ผู้วิจัยพบเจอในชีวิตประจำวันที่แสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นวัฒนธรรมและชาติต่างๆ โดยในตัวผลงานจะเห็นได้ถึงการนำวัสดุหลากหลายประเภทกระจายตามส่วนต่างๆ ของภาพดังนี้

- วัสดุจำพวกผ้า ได้แก่ ผ้าไทย เสื้อยืดสกรีนลายอักษรภาษาอังกฤษและภาพวาด โดยนำมาปะติดเข้าไปในภาพให้กลืนกับส่วนเดียวกัน ใช้ความแตกต่างของลวดลายเนื้อผ้าและสีทำให้เกิดความแตกต่างของพื้นผิวในความรู้สึก

- บรรจุภัณฑ์สินค้าและกระดาษ ได้แก่ กระดาษอวงแซจี้หรือใบเบิกทาง ถุงขนม บรรจุภัณฑ์สินค้า ปฏิทิน ใบปิดโฆษณา มาปะติดทับซ้อนกันทำให้เกิดระนาบพื้นผิวที่แตกต่างกันของแบบคกราวด์ภาพจากความหนาบางของกระดาษโดยเฉพาะส่วนของปฏิทินที่นูนออกมาอย่างเห็นได้ชัด

- ตุ๊กตาและพลาสติก ได้แก่ ของเล่นและนาฬิกาพลาสติก เสื้อพลาสติก ตุ๊กตานางรำ ตุ๊กตาสุนัขและคนแคระ ตุ๊กตาหนูปี่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเด่นจากสีของวัตถุที่เป็นสีขาวเด่นชัดและเป็นวัสดุที่นูนออกมาจากตัวภาพชัดเจนที่สุดจุดหนึ่งโดยแทบทั้งสิ้นจะเป็นวัตถุ 3 มิติโดยปะติดกระจายไปทั้งภาพ

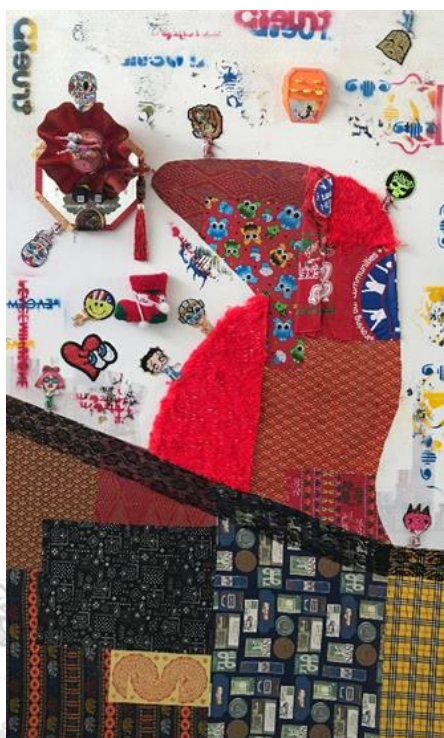
วัสดุที่ปะติดลงไปเกิดลักษณะของ 2 มิติและ 3 มิติ ที่กระจายไปบนส่วนต่างๆ ในผลงานเกิดพื้นผิวนูนหนาขึ้นมาจากตัวภาพ อีกทั้งใช้การวาดเส้นเพื่อสร้างความกลมกลืน และขัดแย้งให้กับวัตถุเพื่อสื่อถึงแนวคิดการสร้างสรรคงานศิลปะของผู้วิจัย

2.2 ความหลากหลายที่ซ่อนอยู่ (2562)

แนวคิด “ความหลากหลายที่ปรากฏอยู่ในลวดลาย”

อภิปรายการสร้างสรรค ใช้วัตถุ 2-3 มิติ ผสมผสานปะติดเข้าไปในภาพเพื่อสร้างเรื่องราวความหลากหลายทางชนชาติ จากวัตถุ 2 มิติและ 3 มิติ เช่น กระดาษแปดเหลี่ยมผสมผสานกับตุ๊กตานางรำ ผ่ากับตุ๊กตานางรำผสมผสานทับซ้อนกันโดยมีจินตนาการต่อวัสดุเป็นตัวนำสร้างสรรครูปทรงสัญลักษณ์ของการผสมวัฒนธรรมในพื้นที่ เพิ่มรายละเอียดของวัสดุที่นำมาทำงานโดยเฉพาะวัสดุประเภทผ้าบนภาพ ในลักษณะที่ต่างรูปแบบนำมาปะติดร่วมกัน แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของ

ลักษณะลวดลายที่แสดงออกถึงความเป็นชาติตะวันตกและตะวันออก ซึ่งปัจจุบันเชื้อชาติหรือรูปแบบวัฒนธรรมที่ต่างกันสามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมไทย และมีการเสริมทับจากโลโก้สินค้าต่างๆ ที่แสดงออกให้เห็นถึงวัฒนธรรมนานาชาติที่ไหลเข้ามาสู่สังคม มาซ้อนทับบนพื้นที่ส่วนใหญ่ในภาพและยังใช้เป็นพื้นที่ว่างในภาพอีกด้วย

ภาพที่ 64 : ความหลากหลายที่ซ่อนอยู่ (2562)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

2.3 Toy (2562)

แนวความคิด “ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ซ่อนอยู่ในของเล่น”

อภิปรายการสร้างสรรค์ แสดงออกถึงความเป็นพหุวัฒนธรรมจากวัตถุที่พบเห็นจนเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน ผสมผสานวัสดุปะติดเชื่อมต่อเข้าไปบนภาพ จากนั้นจินตนาการต่อเพื่อสร้างเรื่องราวจากวัสดุถึงกระบวนการว่ากระจายองค์ประกอบเป็นอย่างไร (จัดองค์ประกอบภาพโดยกระจายสีทั่วทั้งองค์ประกอบภาพโดยใช้ทั้งสีสเปรย์และตัววัสดุเอง สร้างมิติของภาพใช้วัสดุที่มีความ

นุ่มหนาและมีพื้นผิวต่างกัน) จัดรวมวัสดุที่มีสีสว่างและเป็นเฉดสีเดียวกันมารวมอยู่ในจุดเดียวกัน เพื่อสร้างอารมณ์และเน้นจุดสนใจในภาพ จัดวางวัตถุให้มีความเชื่อมโยงในบางส่วน และพ่นสีสเปรย์ สอดแทรกแบบทับซ้อนซึ่งอาจจะเปลี่ยนตัววัตถุหรือเปลี่ยนสีวัตถุไป โดยที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอ ปฏิสัมพันธ์และการอยู่ร่วมของวัฒนธรรม สอดแทรกเข้าไปในตัวผลงานด้วย

ภาพที่ 65 : Toy (2562)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

2.4 วัฒนธรรมอันหลากหลาย (2562)

แนวความคิด “ความเป็นพหุวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่”

อภิปรายการสร้างสรรค ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการจัดวางองค์ประกอบ และการคัดสรร วัสดุ การจินตนาการต่อยอดความคิดสร้างสรรค์และแรงบันดาลใจจากผลงานชิ้นก่อนๆ การจัดการกับ การจัดวางวัตถุดิบ แสดงออกถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเป็นตะวันตกตะวันออกและการผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยในแต่ละส่วนจะมีวัตถุที่แตกต่างวัฒนธรรมผสมผสานกันอยู่ วัสดุจะวาง เชื่อมต่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความหลากหลาย

- วัสดุประเภทผ้า โดยจะแบ่งองค์ประกอบของผ้าออกเป็น 2 ส่วน แบ่งเป็นกลุ่มเสื้อยืดทางด้านซ้ายที่มีทั้งเสื้อแบรนด์ไทยกับต่างชาติปะปนกัน ทางด้านขวาเป็นเศษผ้าทั้งไทยและสากลปะปนกันทั้งนี้เพื่อส่งเสริมแนวคิดความหลากหลายในสังคม เลือกใช้โทนสีเย็นอย่างสีฟ้าเพื่อสร้างพื้นหลังในภาพและช่วยให้เกิดการตัดกันระหว่างสีโทนร้อนและสดใส เพื่อให้จุดเด่นกลางภาพนั้นน่าสนใจยิ่งขึ้น

- กรอบหกเหลี่ยม เป็นจุดเด่นของผลงานที่ผู้วิจัยใช้สีโทนร้อนที่สว่างอย่างเฉดสีเหลืองมารวมกันที่จุดเดียว เพื่อให้เกิดเป็นจุดเด่นโดยปะปนความหลากหลายผ่านการสอดแทรกถุงสินค้าปะปนไปกับใบเบิกทางด้วยโดยรูปทรงของกรอบ จากการรับแรงบันดาลใจมาจากรูปทรงของกระจกหกเหลี่ยม ที่มีการใช้ในผลงาน (ความหลากหลายที่ซ่อนอยู่) โดยใช้กรอบรูปสไตล์หลุยส์ มาเปลี่ยนให้อยู่ในรูปทรงความเชื่อของชาวตะวันตกพร้อมกับวัสดุอื่น ซึ่งผู้วิจัยสื่อความหมายถึงการประยุกต์และการดัดแปลงผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมต่างๆ

ภาพที่ 66 : วัฒนธรรมอันหลากหลาย (2562)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

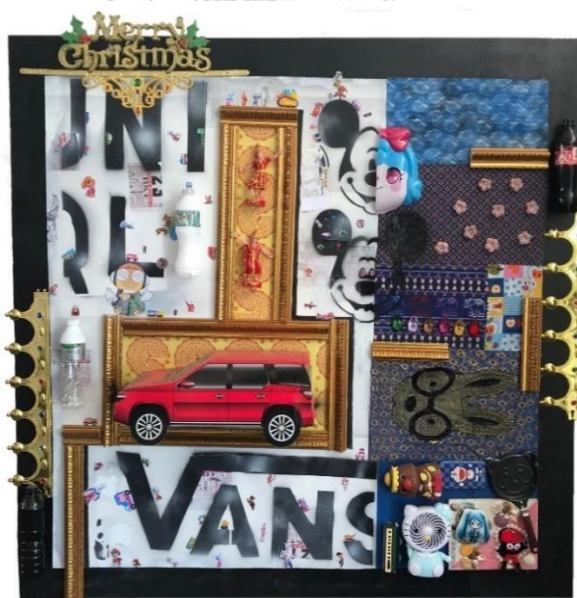
วัสดุและวัตถุอื่นๆ ก็แสดงออกให้เห็นถึงความหลากหลายและการอยู่ร่วมกันของวัฒนธรรมต่างๆ ผ่านรูปทรงและรูปร่าง ที่แตกต่างกันตามวัสดุและจินตนาการของผู้วิจัย อย่างของเล่นในชิ้นผลงาน ที่มีการ

ปะติดลงไป โดยบางชิ้นมีการรวมวัตถุที่มีที่มาต่างวัฒนธรรมมารวมกับตุ๊กตานางรำที่มีหัวเป็นตุ๊กตา
รูปแบบต่างๆ อีกทั้งยังมีวัตถุที่เป็นวัฒนธรรม ประเพณีตะวันตกอย่างฮาโลวีน เช่น เคียวด้านขวามือ
และหน้ากากสีทองที่เป็นจุดเด่นในผลงาน แสดงให้เห็นถึงการสร้างรูปทรงใหม่ที่มีลักษณะให้นึกถึง
วัฒนธรรมตะวันออกจากวัตถุที่ผลิตจากโลกตะวันตกแสดงถึงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในสังคมไทย

2.5 อัตลักษณ์วัฒนธรรมอันหลากหลาย (2562)

แนวความคิด “ความหลากหลายที่ปรากฏในรูปสัญลักษณ์ต่างๆ”

อภิปรายการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยสะท้อนการได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ ที่
กลืนอยู่กับสังคมไทย ที่คนทั่วไปแยกออกได้ก็ดี แยกไม่ออกก็ดีสิ่งเหล่านี้แสดงความเป็นเอกลักษณ์
ของชนชาติ ผู้วิจัยจึงคัดสรรวัสดุที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์นั้นจากประสบการณ์พบเจอในสถานที่
ต่างๆ มาผสมกับรูปแบบและจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของผู้วิจัย แสดงออกถึงการ
บอกเล่าเรื่องราวเอกลักษณ์บางอย่างที่มีอยู่ในแต่ละวัฒนธรรม

ภาพที่ 67 : อัตลักษณ์วัฒนธรรมอันหลากหลาย (2562)

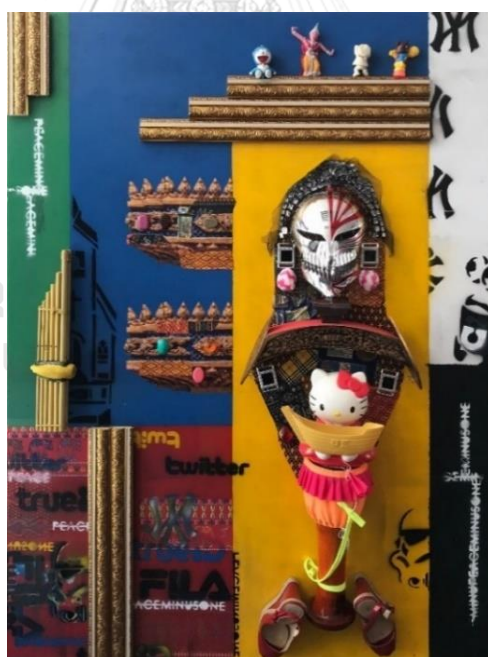
ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

ใช้สีสเปรย์พ่นสร้างสัญลักษณ์แบรนด์สินค้าเป็นพื้นหลังของภาพ ผู้วิจัยต้องการแสดงถึง วัฒนธรรม
ต่างชาติที่ไหลเข้ามาในกระแสสังคมจนเกิดเป็นความคุ้นเคยชินตาในสังคมไทย ตัวอย่างเช่น ตัว

การ์ตูน ความเชื่อ ประเพณี ผ่านวัตถุอุปโภคบริโภค ใช้รูปทรงที่ใกล้เคียงกันและการพ่นสีสเปรย์เพื่อสร้างความรู้สึกเชื่อมต่อ สอดแทรกวัตถุขนาดเล็กกระจายไปทั่วในจุดต่างๆ ให้ล้อกับรูปทรงขนาดใหญ่ในภาพ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องเชื่อมโยงกันของภาพตรงกับความต้องการนำเสนอการอยู่ร่วมกันของวัฒนธรรมในสังคมไทยที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอ โดยเฉพาะจุดเด่นภาพใช้โทนสีเหลืองและแดงเป็นหลักเพื่อขับจุดเด่นออกมาจากส่วนอื่น ปะติดความเชื่อที่หลากหลายบางส่วนในสังคมไทย โดยเฉพาะรถที่เป็นจุดเด่นที่สุดของภาพที่ผู้วิจัยต้องการสื่อให้เห็นถึงการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนและผสมผสานกันทางวัฒนธรรมที่พบเจอในวิถีชีวิต ผ่านตัววัตถุกระดาษกึ่งเด็กแบบจีนแต่มีรูปแบบเป็นรถยุโรป ตุ๊กตาแบบไทย ในองค์ประกอบภาพเดียวกัน

3. การพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ ช่วงที่ 3

3.1 ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 1 (2563)

ภาพที่ 68 : ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 1 (2563)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2563

แนวความคิด “ความหลากหลายที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคม”

อภิปรายการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นไปถึงสื่อวัสดุวัตถุอุปกรณ์ที่หลากหลายนี่โดยปกติพบเห็นได้ทั่วไป แต่วัตถุเหล่านี้บอกเล่าถึงการปรากฏตัวของวัฒนธรรมของชาติต่างๆ ได้ด้วยตัวของมันเอง ความเป็นพหุวัฒนธรรมในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อจินตนาการของผู้วิจัย ทำให้เกิดการผสมผสานเทคนิคสร้างสรรค์ศิลปะสื่อผสมด้วยวัตถุ 2 มิติและ 3 มิติมาผสมผสานเป็นเรื่องราวรูปแบบใหม่

โลโก้แบรนด์สินค้าจากอิทธิพลนาวิวัฒนธรรมของชาติต่างๆ ที่สอดแทรกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนในสังคมไทยในปัจจุบัน เมื่อเราใช้สินค้าเหล่านี้จนคุ้นชินและมีอิทธิพลต่อความคิดเราอย่างมากจนหลงลืมสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาและวัฒนธรรมดั้งเดิมอันงดงามที่สืบทอดกันมาหลายสิบหลายร้อยปี

โดยผู้วิจัยใช้วิธีพ่นสีสเปรย์ลงไปเป็นพื้นเดียวกับพื้นหลังให้กลืนกลายเป็นส่วนหนึ่งของภาพเหมือนกับที่สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม นอกจากนี้ผู้วิจัยก็ใช้รูปทรงแนวตั้ง แนวนอนจากพื้นหลังและวัตถุกระจายไปทั่วทั้งภาพแทนการกระจายอยู่ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม ส่วนกลางจุดเด่นพูดถึงเรื่องการหลอมรวมวัฒนธรรม โดยบางส่วนคงรูปทรงเดิมไว้ บางส่วนจำลองปะติดประกอบสร้างให้เกิดรูปทรงใหม่ แต่ยังคงความหมายของตัววัตถุเดิมไว้

3.2 ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 2 (2563)

แนวความคิด “การรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามาจนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม”

อภิปรายการสร้างสรรค์ ความเป็นพหุวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในวัตถุต่างๆ ในปัจจุบันที่ผู้วิจัยเกิดจินตนาการร่วม โดยบูรณาการเทคนิคผสมผสานศิลปะสื่อประสมทั้งการใช้สีและการปะติดด้วยวัตถุ 2 มิติและ 3 มิติ ให้เกิดความตื่นลึกในภาพโดยการจัดองค์ประกอบตามแนวคิดถึงความหลากหลายของการอยู่ร่วมกันระหว่างวัฒนธรรมต่างๆ ในสังคม เกิดการจัดวางและเชื่อมโยงในรูปแบบใหม่ ที่สะท้อนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตต่างๆ ผ่านลวดลาย รูปร่าง รูปทรง สีเส้น และเรื่องราวความเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของวัตถุที่ผู้วิจัยคงไว้ด้วยความหมายเดิม มีการใช้รูปทรงแนวตั้งและแนวนอนหลายขนาดเพื่อให้เกิดการกระจายตัวของความหลากหลาย สร้างจุดเด่นและจุดรองในภาพ โดยใช้สีโทนร้อนและขับจุดเด่นให้มีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้นโดยใช้วัสดุที่มีความนูนมากกว่าส่วนอื่นในภาพ

ภาพที่ 69 : ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 2 (2563)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2563

3.3 ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 3 (2563)

แนวความคิด “ความเป็นพหุวัฒนธรรมในรูปแบบของความเชื่อ”

อธิบายการสร้างสรรค ความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ ในสังคมไทย นั้นมีการรับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมหลากหลายต่างชาติผสมปนเปกันจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะเห็นได้จากสถานที่ต่างๆที่มีความเชื่อหลายอย่าง เช่น ตี่จูเอี้ยะแบบจีน ศาลพระภูมิกับนางกวักแบบไทย แมวกวักแบบญี่ปุ่น ตั้งรวมกันอยู่ในพื้นที่เดียวกันและกลมกลืนกับวิถีชีวิต

ผู้วิจัยหยิบเอาวัตถุต่างๆ เหล่านี้มาผสมผสานกับแนวคิดความเป็นพหุวัฒนธรรมหลายอย่าง มาปะติดหลอมรวมสร้างชิ้นใหม่ โดยยังคงเค้าเดิมเอาไว้ เช่น ตี่จูเอี้ยะที่เป็นความเชื่อรูปแบบเจ้าที่ไว้ปกป้องรักษา โดยมีแมว กวักญี่ปุ่นที่เรียกโชคลาก ตุ๊กตาที่เรามักจะพบได้จากการบนบานศาลกล่าว กุมารทองตามความเชื่อแบบไทยๆ โดยตุ๊กตาเป็นรูปแบบการ์ตูนตะวันตกสวมเสื้อผ้าแบบไทยๆ เพื่อแสดง

ให้เห็นถึงความเชื่อและวัฒนธรรมที่หลากหลายในพื้นที่เดียวกัน โดยใช้การปะติดและสุนทรียภาพทางสื่อประสมในการแสดงออก

ภาพที่ 70 : ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 3 (2563)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2563

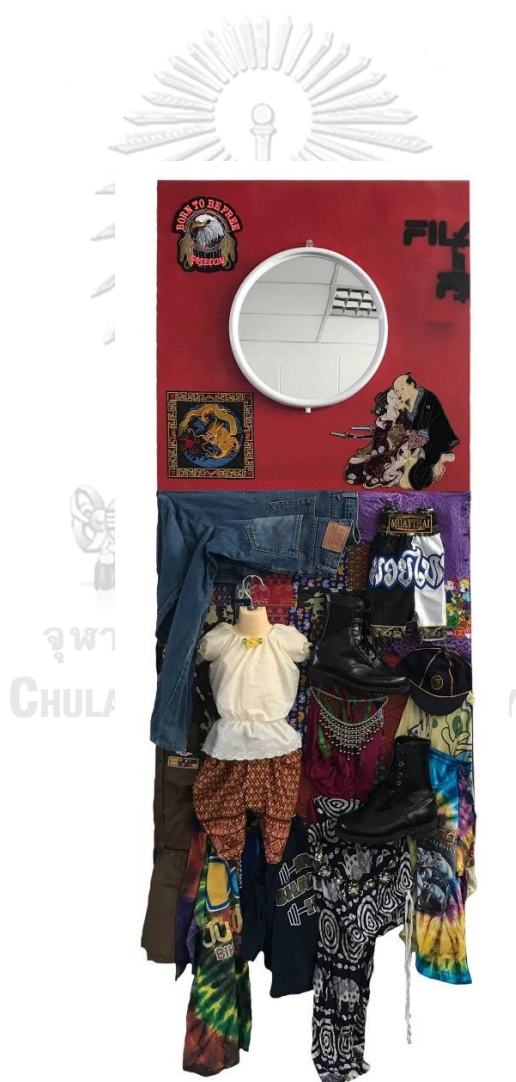
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.4 ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 4 (2562)

แนวความคิด “การนำอิทธิพลวัฒนธรรมต่างๆ มาประยุกต์ในเครื่องแต่งกาย”

อธิบายการสร้างสรรค์ วัฒนธรรมการแต่งกายมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยหลายรูปแบบ และยังเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ไทยได้รับอิทธิพลมาจากชาติอื่นโดยเฉพาะช่วงกลางกรุงรัตนโกสินทร์ ที่ได้รับอิทธิพลต่างชาติมาประยุกต์และผสมผสานกับวิถีชีวิตความเป็นไทย จนกลายเป็นชุดประจำชาติไทยที่มีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสแฟชั่นในแต่ละยุคจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยเห็นถึงความน่าสนใจในเอกลักษณ์นี้

ผู้วิจัยจึงสร้างรูปทรงโดยรวมเครื่องแต่งกายหลายแบบปะติดรวมกัน ด้วยลวดลายและรูปแบบของเครื่องแต่งกายตามวัฒนธรรมดั้งเดิมและร่วมสมัยในสังคมไทยที่ยังคงพบเห็นอยู่ ทั้งเครื่องแบบราชการ และชุดประจำชาติ หลายชุดได้รับอิทธิพลมาจากชาติตะวันตกอย่างชัดเจน อย่างเช่น ชุดไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 เสื้อของผู้หญิงเป็นเสื้อหม่อมแบบฝรั่ง แม้แต่กางเกงมวยที่เป็นวัฒนธรรมไทยก็ใช้รูปแบบกางเกงที่ตัดเย็บตามรูปแบบกางเกงตะวันตกผสมผสานเข้ากับลวดลายตัวหนังสืออักษรไทย จนเกิดความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผู้วิจัยจึงได้ถ่ายทอดความงามในรูปแบบและลวดลายเสื้อผ้า ที่เกิดจากการประยุกต์ดัดแปลงเพื่อให้ไทยเป็นสากลในรูปแบบจิตรกรรมสื่อประสม

ภาพที่ 71 : ผสมกลมกลืนวัฒนธรรม 4 (2563)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2563

4. ผลงานศิลปนิพนธ์ “พหุวัฒนธรรมในจิตรกรรมสื่อประสม”

4.1 ผลงานศิลปนิพนธ์ หนุมาน (Hanuman, 2563)

ภาพที่ 72 : ผลงานศิลปนิพนธ์ หนุมาน (Hanuman, 2563)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2563

แนวคิด “ความเป็นวานรในหลากหลายวัฒนธรรม”

อภิปรายการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยใช้รูปทรงจากวัตถุสิ่งของที่ต่างยุคต่างสมัยและต่างประเภทปรับเปลี่ยนตามความรู้สึก โดยใช้ตัววัตถุสื่อถึงความหมายและจินตนาการที่มีต่อวัตถุกับตำนานความเชื่อของสังคมโดยหยิบยกตัวละครหนุมานจากวรรณคดีรามเกียรติ์ที่เป็นวรรณคดีสำคัญเรื่องหนึ่งของไทยที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีอินเดีย

โดยตัวละครหนุมนามีการอธิบายลักษณะเป็นลิงที่มีอิทธิฤทธิ์ ผู้วิจัยสังเกตเห็นถึงความคล้ายคลึงที่มีความเชื่อมโยงกันในลักษณะกายภาพ ที่ซึ่งมีอิทธิฤทธิ์ เช่น เหง้าเจ็ยจากรวมกรรมไสอิ้ว มาผสมผสานปรับเปลี่ยนจากรูปแบบเดิมผสมจินตนาการและมุมมองของตัวละครโดยใช้วัตถุที่ดัดแปลงและแฝงความหมายทางเนื้อหา วัตถุและวัสดุนั้นล้วนต่างบริบท ต่างยุคสมัย ต่างวัฒนธรรม สร้างสรรค์ออกมาเป็นตัวละครใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากพหุวัฒนธรรมและยุคสมัย เช่น อาวุธประจำกายหนุมนาคือ ตรีเพชร ผู้วิจัยจึงเลือกสิ่งทีคล้ายคลึงกับตรีศูล กระบองอาวุธของเหง้าเจ็ย ที่เป็นลายผ้าไทยซึ่งเป็นอาวุธที่มีอิทธิฤทธิ์เช่นเดียวกัน รวมไปถึงวัตถุอื่นๆ ที่แทรกความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันแต่ต่างรูปแบบ โดยที่ชิ้นงานยังได้แสดงถึงความเก่าใหม่ของวัฒนธรรมทั้งจากตะวันออกและตะวันตก ผู้วิจัยใช้ลายยันต์หนุมนาคแบบไทยบนเสื้อยืดแบบตะวันตก ตัวละครจากการ์ตูนดราโก้บอลที่ได้แรงบันดาลใจจากเทพวานร คิงคองในภาพยนตร์ตะวันตกที่มีกำลังมหาศาล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันของตำนานความเชื่อ ที่มีความคล้ายคลึงกันของไทยกับชาติตะวันตกและตะวันออก

4.2 ผลงานศิลปนิพนธ์ มัจฉานู (Muchanu, 2563)

แนวคิด “จุดร่วมของวัฒนธรรมตะวันออกตะวันตกที่มีร่วมกันในรูปแบบของมัจฉา”

อภิปรายการสร้างสรรค์ ตำนานเทพนิยายที่มีร่วมกันทั่วโลกทั้งตะวันตกและตะวันออก หนึ่งในนั้นก็มีตำนานของ “นางเงือก” ที่มีอยู่ในเรื่องเล่าหลายเรื่องเช่น วรรณคดีรามเกียรติ์ ผู้วิจัยจึงหยิบยกตัวละคร “มัจฉานู” (ลูกของหนุมนากับนางสุพรรณมัจฉา) จากวรรณคดีรามเกียรติ์ มัจฉานูมีลักษณะส่วนหนึ่งเป็นลิงและอีกส่วนหนึ่งเป็นปลา ผู้วิจัยจึงได้มีจินตนาการและแนวคิดการสร้างสรรค์ในการนำเสนอเนื้อหาที่เกิดจากความสนใจและความประทับใจที่มีต่อตัวละครและวัตถุที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยใช้เทคนิคสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยสื่อวัสดุสามมิติและสองมิติที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในการนำเสนอโดยได้ศึกษาวิเคราะห์ความเป็นปลาที่เป็นส่วนหนึ่งของตัวละครอย่างเช่น ปลาตะเพียนसानแบบไทย นางเงือกแบบตะวันตก ปลาการ์ปแบบญี่ปุ่น ผสมผสานออกมาเป็นเรื่องราวใหม่โดยใช้วัสดุเป็นสื่อแทนความหมายที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอ บางส่วนมีการจำลองขึ้นเพื่อให้เกิดรูปแบบใหม่ในการนำเสนอแต่ยังคงไว้ซึ่งความหมายเดิม โดยผสมทั้งการปะติดวัตถุและการใช้สีพ่นหรือระบายสีลงบนวัสดุ และนำเสนอออกมาในรูปแบบจิตรกรรมสื่อประสม

ภาพที่ 73 : ผลงานศิลปนิพนธ์ มัจฉานู (Muchanu, 2563)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2563

4.3 ผลงานศิลปนิพนธ์ เสือ (Liger, 2563)

แนวคิด “ความหลากหลายที่มีร่วมกันในวัฒนธรรมรูปแบบเสือ”

อภิปรายการสร้างสรรค์ ตำนาน ความเชื่อ ประเพณีวัฒนธรรมนั้นมีหลากหลาย แม้กระทั่ง สัตว์และ สัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับสัตว์ ผู้วิจัยจึงได้หยิบยกสัตว์ สัญลักษณ์ดังกล่าว และความเชื่อตำนานที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน โดยใช้วัตถุดิบสำเร็จรูปมาเป็นสื่อสัญลักษณ์ในการสร้างรูปแบบใหม่ จากที่ผู้วิจัยต้องการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ โดยหยิบยกเสือซึ่งมีการกล่าวถึงในหลากหลายบริบท และเป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อในรูปแบบต่างๆ รวมถึงแฟชั่นทั้งในอดีตและปัจจุบัน

เช่น ผ้าลายเสือที่ในไทยตามวรรณคดี นิทานเรื่องเล่ามักถูกสวมใส่โดยฤๅษี ทางฮินดูองค์พระศิวะก็มีเครื่องแต่งกายเป็นลายเสือเช่นกัน ทางจีนก็มีเทพเจ้าแห่งเจีย หรือแม้แต่กรีกเองก็มีวีรบุรุษเฮอร์คิวลิสที่สวมใส่ อีกทั้งยังมีแฟชั่นที่มีการใช้สิ่งๆ ที่เกี่ยวกับเสือที่เป็นสัญลักษณ์เกี่ยวข้องของผู้วิจัยจึงได้เกิดแรง

บันดาลใจรวบรวมเครื่องแต่งกายเหล่านั้น สร้างออกมาเป็นรูปทรงใหม่ผสมผสานระหว่างลวดลาย ตะวันตก ตะวันออก รูปแบบทั้งสมัยเก่าสมัยใหม่ สัญลักษณ์ในยันต์เสือและสิงห์ กระจกแปดเหลี่ยม แบบจีนเองก็มีเสือเป็นสัญลักษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่จากวัตถุที่ต่างกันตัวอย่างเช่น กระจก ยันต์ หน้ากากและดาบของเล่น กรอบรูป นำมาประกอบกันโดยที่ยังคงความรู้สึกของกระจกแปดเหลี่ยมไว้โดยใช้การปะติดวัสดุ ผสมผสานและสร้างสรรค์ให้เกิดรูปแบบใหม่โดยยังคงความหมายของ วัตถุเดิมเอาไว้

ภาพที่ 74 : ผลงานศิลปนิพนธ์ เสือ (Liger, 2563)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2563

4.4 ผลงานศิลปนิพนธ์ สิงห์ (Tigon, 2563)

แนวคิด “ความหลากหลายที่มีร่วมกันในวัฒนธรรมรูปแบบสิงห์”

อภิปรายการสร้างสรรค์ เสื้อและสิงห์ ในทางความเชื่อเป็นสัญลักษณ์ของความกล้าหาญน่าเกรงขาม เป็นผู้ทรงอำนาจ ขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย ด้วยความหมายเหล่านี้ จึงมักถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม ทหาร นักรบและผู้มีอำนาจทั้งชาติตะวันตกและตะวันตก อาทิเช่น การเชิดสิงโตมักถูกใช้ใน ช่วงตรุษจีน เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มดาวในราศีของกรีก เสื้อคาบดาบที่เป็นสัญลักษณ์ของหลักสูตรหนึ่งของทหารราบในไทย นอกจากนี้ยังมีการใช้เสื้อและสิงห์ ในวัฒนธรรมร่วมสมัยในหลายรูปแบบ เช่น ภาพยนตร์ แบล็คแพนเธอร์ ที่เป็นซูเปอร์ฮีโร่ นักรบ การ์ตูน วินนี่-เดอะ-พูห์ ที่มีตัวละครเป็นเสื้อชื่อทิกเกอร์ซึ่งมีการปรับรูปร่างของเสื้อให้มีความน่ารักเข้ากับเด็กๆ ได้ง่าย อีกแฟชั่นเสื้อผ้าลวดลายที่มีการใช้เสื้อและสิงห์มาประยุกต์ดัดแปลง ให้เข้ากับสไตล์ต่างๆ อีกทั้งยังมีของเล่นรูปทรงอาวุธที่ได้รับอิทธิพลจากชาติต่างๆ มากมาย สิ่งเหล่านี้ทำให้รูปสัญลักษณ์เข้าถึงได้ง่ายและหลากหลายมากขึ้น

ภาพที่ 75 : ผลงานศิลปนิพนธ์ สิงห์ (Tigon, 2563)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2563

ผู้วิจัยจึงได้ผสมผสาน รูปลักษณะต่างๆที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงและใกล้เคียง ด้วยวัสดุ หน้ากาก จากภาพยนตร์และวัฒนธรรมจีน รูป สัญลักษณ์ ลวดลายผ้าเก่าและใหม่ ตัดจากการ์ตูนตะวันตก อารูธจากหลายชาติ ที่มีความต่างในลักษณะพื้นผิว รูปทรง รูปร่าง และสีสันทันแต่สามารถแสดงออกให้เห็นว่าวัตถุที่แตกต่างกันนั้นแท้จริงแล้วแสดงถึงสิ่งเดียวกัน เพียงแต่ถูกบอกเล่าในรูปแบบและเนื้อหา ต่างกัน

4.5 ผลงานศิลปนิพนธ์ นาค (Naga, 2563)

ภาพที่ 76 : ผลงานศิลปนิพนธ์ นาค (Naga, 2563)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2563

แนวคิด “ความหลากหลายที่มีร่วมกันในวัฒนธรรมรูปแบบนาค”

อภิปรายการสร้างสรรค์ ‘นาค’ คือ หนึ่งในสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในตำนาน ความเชื่อมายาวนาน หลายพันปี นาคนั้นมีหลากหลายประเภท อาศัยอยู่ในหลากหลายพื้นที่ ลักษณะของนาคโดยรวมเป็นงู

ขนาดใหญ่ มีหงอนสีทอง มีเกล็ดเหมือนปลา ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามรูปแบบชนิดของนาค และความเชื่อในแต่ละภูมิภาค บางพื้นที่ก็มีสิ่งมีชีวิตที่มีลักษณะคล้ายกันนี้ อย่างเช่น มังกร เป็นต้น ปัจจุบันมีวัตถุที่มีความเกี่ยวข้องกับนาคมากมาย ในรูปแบบที่หลากหลาย และมีความน่าสนใจอยู่ไม่น้อย เช่น ในลักษณะเครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับ หุ่นจำลอง มีการปรับเปลี่ยนลวดลายต่างๆ ให้เข้ากับความเชื่อของคนในสังคมที่เล้าสืบต่อกันมา

ผู้วิจัยต้องการแสดงออกถึงความคิดที่มีต่อความเป็นนาค ผ่านวัสดุในรูปแบบของผลงานเฉพาะตน นำเสนอโดยการถอดรูปแบบที่เป็นลักษณะโดยรวมของนาค และนำมาสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ต่อยอดจากรูปแบบวัฒนธรรมเดิม เช่น การนำรูปสัญลักษณ์มาประดับตกแต่ง อาทิ ลวดลายประดิษฐ์จากลายไม้ ผ้าลายไทย เป็นต้น โดยนำมาสร้างรูปแบบเฉพาะตัวโดยการตัดทอนรายละเอียดและเชื่อมวัสดุต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อสื่อถึงความเป็นนาคในผลงาน

4.6 ผลงานศิลปนิพนธ์ ครุฑ (Garuda, 2564)

แนวคิด “ความหลากหลายที่มีร่วมกันในวัฒนธรรมรูปแบบครุฑ”

อภิปรายการสร้างสรรค ตราสัญลักษณ์ ครุฑ เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยพบเจอมาตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบัน โดยมักจะปรากฏอยู่บนหัวจดหมายราชการ ธงประจำพระองค์และหน้าธนาคารต่างๆ อีกทั้งยังปรากฏในปกรณัม วรรณคดีอย่างกาพย์ และอีกหลายเรื่อง ผู้วิจัยมีโอกาสได้ศึกษาสิ่งเหล่านี้ จึงได้รับรู้ ถึงพลังอิทธิฤทธิ์และลักษณะของครุฑ เช่น การกำเนิด ถิ่นที่อยู่ รูปลักษณะแบบไทย อินโดนีเซีย อินเดียที่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยได้เห็นถึงความหมายและความสำคัญของครุฑที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย ในรูปแบบประเพณีนิยม และราชพิธีต่างๆ ที่เกิดจากการรับอิทธิพลความเชื่อของอินเดียที่ว่า พระมหากษัตริย์เป็นพระนารายณ์อวตารลงมา และครุฑเป็นราชพาหนะของพระนารายณ์ จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ในรูปแบบเฉพาะตัวของไทยเอง ขณะเดียวกันในปัจจุบันมีการนำ ครุฑ มาสร้างสรรค์ในงานศิลปะร่วมสมัย เช่น ภาพยนตร์ปักษาวายุ แอนิเมชันครุฑมหาบุรุษทมิฬพานต์ เสือยัดแพชั่น ภาพประกอบลายเส้นร่วมสมัยในหนังสือ ตัวละครจากเกมส์และการ์ตูน

อีกทั้งในประเทศตะวันตกและอื่นๆ ก็มีตำนานความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพญาปักษา เช่น นกฟีนิกซ์ ฮันเตอร์เบิร์ด การใส่ขนนกประดับหมวกของ อินเดียแดง และนกอินทรี รวมทั้งงานศิลปะร่วมสมัยของต่างชาติล้วนเป็นสัญลักษณ์ตามคตินิยมของชนชาติ เผ่าพันธุ์ต่างๆ

จึงเกิดแรงบันดาลใจ สร้างงานที่ต้องการแสดงจินตนาการส่วนตน ถ่ายทอดความนึกคิด และสัญลักษณ์ของเทพผู้ทรงอำนาจ ด้วยการสร้างสรรค์องค์ประกอบของงานที่มีโครงสร้างเน้นพลังอำนาจของครุฑด้วยสีเส้นและองค์ประกอบสมัยใหม่ ที่ยังอิงตำนานความเชื่อเดิมแต่เป็นการสร้างรูปลักษณ์ใหม่ของครุฑให้มีความน่าสนใจในแง่พหุวัฒนธรรม

ภาพที่ 77 : ผลงานศิลปนิพนธ์ ครุฑ (Garuda, 2564)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564

4.7 ผลงานศิลปนิพนธ์ มารีย์ (Mary, 2564)

แนวคิด “ความหลากหลายที่มีร่วมกันในวัฒนธรรมรูปแบบกว้าง”

อภิปรายการสร้างสรรค์ กวาง เป็นสัญลักษณ์ของความรุ่งเรืองมั่งคั่ง ยศฐาบรรดาศักดิ์ อายุ มั่นขวัญยืน ปรากฏอยู่ในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันหลากหลายรูปแบบเช่น พระพุทธศาสนา สัตว์หิมพานต์ ตราสัญลักษณ์สินค้าอุปโภคบริโภค และองค์กรต่างๆ นอกจากนี้ยังปรากฏอยู่ใน

วรรณคดี รามเกียรติ์ ตอน พระรามตามกวาง (โดยในเรื่องเป็นยักษ์กายสีขาวชื่อมารีศ ได้รับคำสั่งจาก ทศกัณฐ์ให้แปลงเป็นกวางทองไปล่อลวงนางสีดา) นอกจากนี้ในไทยแล้วยังมีกวางของชานตาคลอสตาม ความเชื่อของชาติตะวันตก

ภาพที่ 78 : ผลงานศิลปนิพนธ์ มารีศ (Mary, 2564)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564

ผู้วิจัยได้รับรู้ถึงความหมายและความสำคัญของกวางที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย ในรูปแบบ สัญลักษณ์ ตำนานความเชื่อต่างๆ อาทิเช่น ธรรมจักรกวางหมอบเป็นสัญลักษณ์เกี่ยวข้องกับทางพุทธ (เป็นสัญลักษณ์แห่งการตรัสรู้และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา) รวมไปถึงชนในไทยที่หยิบยกลักษณะ กวางทองและมารีศมาเป็นหัวโชนในการแสดง ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียด้วยกันทั้งคู่

ขณะเดียวกันในปัจจุบันมีการนำ กวาง ที่ได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกในรูปแบบศิลปะร่วมสมัยเข้ามาสู่สังคมไทย เช่น กวางหมอบที่มาจากการ์ตูนเรื่อง กวางน้อยแบมบี้ ผ้าขนสัตว์กับเสื้อผ้าแฟชั่น ตะวันตกลายกวางสีทอง หัวกวางที่เป็นลักษณะของตัวต่อร่วมสมัย สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสัญลักษณ์ตามสังคมนิยม ในพื้นที่ต่างๆ บนโลกที่เกี่ยวข้องกับกวาง

จึงเกิดแรงบันดาลใจ ในการสร้างสรรค์ที่ต้องการแสดงจินตนาการส่วนตัว ถ่ายทอดความคิด และสัญลักษณ์ของสัตว์สิริมงคล ด้วยการสร้างสรรค์องค์ประกอบของผลงาน ที่มีโครงสร้าง เน้นเรื่องราว ความเชื่อเกี่ยวกับกวาง ด้วยสีเส้นและองค์ประกอบสมัยใหม่ที่อิงรูปแบบเดิม โดยสร้างรูปลักษณ์ใหม่ของกวางให้มีความน่าสนใจในแง่พหุวัฒนธรรม

4.8 ผลงานศิลปนิพนธ์ กินรี (Kinnaree, 2564)

ภาพที่ 79 : ผลงานศิลปนิพนธ์ กินรี (Kinnaree, 2564)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564

แนวคิด “ความหลากหลายที่มีร่วมกันในวัฒนธรรมรูปแบบกีนรี”

อภิปรายการสร้างสรรค์ กีนรี มีลักษณะเป็นครึ่งวิหคครึ่งสตรีมีปีก อยู่อาศัยในป่าหิมพานต์ ตามตำนานความเชื่อ ปรากฏอยู่ในศิลปกรรมและวรรณคดีมากมาย ผู้วิจัยได้มีโอกาสเห็นสิ่งเหล่านี้มา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเล็งเห็นถึงความสำคัญที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย ในรูปแบบประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ของ กีนรี อาทิเช่น ระบำกีนรีร่อน วรรณคดีเรื่อง “พระสุธน-มโนราห์” ภาพจิตรกรรมฝาผนังตามโบสถ์วิหาร ประติมากรรมในวัดพระแก้ว ฯลฯ โดยที่กล่าวมานี้ได้รับรูปแบบ กีนรี มาจากประเทศอินเดียเกิดการประยุกต์ดัดแปลงจนเกิดเป็น กีนรี ในรูปแบบของไทย

อีกทั้งยังมีความตำนานความเชื่อเกี่ยวข้องกับระหว่างวิหคกับสตรีเพศ อีกหลากหลายทั่วโลก โดยหยิบยกลักษณะของสตรีกับวิหคตามความเชื่อในเชิงรูปสัญลักษณ์ผ่านวัดสุทัศน์ร่วมสมัย อาทิเช่น ไม้ฉลุลายหงส์ ที่ตามความเชื่อของจีนเป็นสัตว์สิริมงคล เป็นราชินีแห่งนก เป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิงที่มีความยิ่งใหญ่ , “harpy” ครึ่งหญิงสาวครึ่งนก ตามตำนานความเชื่อกรีกโรมัน ในรูปแบบของการ์ดเกม “ยูกิโอ” ของญี่ปุ่นที่เป็นที่นิยมของเด็กไทย ที่ใช้ตัวฮาร์ปี้มาเป็นตัวละครในการ์ดเกม

ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจ สร้างงานที่ต้องการแสดงจินตนาการส่วนตัว ถ่ายทอดความนึกคิด และสัญลักษณ์ของสตรีกับวิหค ด้วยการสร้างสรรค์องค์ประกอบของผลงาน ที่มีโครงสร้างเน้น อิทธิฤทธิ์และภาพลักษณ์ของ กีนรี ด้วยสีเส้นและองค์ประกอบสมัยใหม่จากวัสดุร่วมสมัย ที่ยังอิงตำนานความเชื่อเดิมแต่เป็นการสร้างรูปสัญลักษณ์ใหม่ของกีนรีให้มีความน่าสนใจในเชิงพุทธวัฒนธรรม

4.9 ผลงานศิลปนิพนธ์ กิเลน (Kirin, 2564)

แนวคิด “ความหลากหลายที่มีร่วมกันในวัฒนธรรมรูปแบบกิเลน”

อภิปรายการสร้างสรรค์ ม้านิลมังกร คือสัตว์ประหลาดในวรรณคดีไทยเรื่องพระอภัยมณีโดยมีลักษณะ ตัวเป็นม้าหัวเป็นมังกร หางเหมือนนาค ลำตัวเป็นเกล็ดสีดำแวววาว จากลักษณะโดยรวมแล้วจะเห็นได้ว่าได้รับอิทธิพลมาจาก ตัวกิเลนของไทยซึ่งมีลักษณะ 2 เขาค่ายกับเขากวาง หน้าคล้ายสิงห์ มีหนวดและเครา มีเกล็ดทั่วร่าง นิ้วเท้ามี 2 กีบ โดยที่ไทยได้รับอิทธิพลกิเลนมาจากจีน จนเกิดการประยุกต์ดัดแปลง กลายเป็นกิเลนในรูปแบบของไทยเอง จากที่เห็นปรากฏในสังคมไทย อาทิ เช่น สมุดภาพสัตว์หิมพานต์ ประติมากรรมวัดจีนในไทย วรรณคดีไทย จิตรกรรมฝาผนัง ตราสัญลักษณ์สโมสรฟุตบอลและสินค้าอุปโภคบริโภค

ความเชื่อเรื่องสิ่งมีชีวิตในลักษณะของกิเลน ยังปรากฏอยู่ในชนชาติอื่นอีก อย่างเช่น ญี่ปุ่น ที่เรียกกิเลนว่า คิริน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากจีนเช่นเดียวกับไทย โดยที่จีนมีความเชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของวาสนา ความมั่นคง ความโชคดี และป้องกันสิ่งอัปมงคลเป็นส่วนผสมของสัตว์มงคลและเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ต่างชาติตะวันตกก็มี ยูนิคอร์น สัตว์วิเศษในตำนานที่มีลักษณะคล้ายกับกิเลน

ภาพที่ 80 : ผลงานศิลปนิพนธ์ กิเลน (Kirin, 2564)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564

ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจหยิบยืมรูปแบบลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมของกิเลนในสังคมไทย ที่อยู่ในหลากหลายรูปแบบทั้ง ความเชื่อ ศิลปะ และเชิงพาณิชย์ ให้เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางสุนทรียภาพจากสัญลักษณ์แห่งกิเลนที่ปรากฏพบเจอในสังคมพหุวัฒนธรรมจากชีวิตประจำวัน ในความเป็นสัญลักษณ์ชั้นสูงและความธรรมดาทั่วไป ที่ผสมผสานเชื่อมโยงไปถึงความตำนานความเชื่อดั้งเดิม โดยจัดองค์ประกอบจากลักษณะรูปร่างของกิเลน ใช้ลักษณะของหนังสือตัวเลื่อยคลานกับขนสัตว์สีแดง เขาสัตว์ ด้วยการใช้เทคนิคปะติดผสมผสานกัน เสริมด้วยผ้าหลากหลายสีสันทัน ที่มักใช้ในการผูกกับสิ่งเป็นมงคลที่พบเห็นได้ในสังคมไทย เพื่อให้เกิดบรรยากาศและอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อการผสมผสานความเชื่อในสังคมไทย โดยแสดงออกมาในรูปแบบลักษณะของกิเลนตามจินตนาการส่วนตัว

5. การวิเคราะห์และอภิปรายผล

ในการพัฒนาสร้างสรรค์ผลงาน จิตรกรรมสื่อประสม ผู้วิจัยได้ทำการทดลองและพัฒนาวิธีการของการวิจัยให้ สอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง พหุวัฒนธรรมในจิตรกรรมสื่อประสม ในการทำวิจัยศิลปะนิพนธ์เล่มนี้ โดยผู้วิจัยจำแนก ผลจากการวิเคราะห์ ที่ส่งผลถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบผลงานสร้างสรรค์ออกเป็นหัวข้อดังนี้ เพื่อให้ผลงานออกมาเหมาะสมที่สุด

การจัดองค์ประกอบศิลป์ แสดงออก อารมณ์ความรู้สึกและความคิด โดยที่ผู้วิจัยได้เลือกวัสดุเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมจากการจัดวางวัสดุให้เกิด จังหวะ สีลา และรูปทรง ที่แทนค่าความคิดและเนื้อหา ทำให้เกิดองค์ประกอบที่ต้องการไปในทิศทางเดียวกับความคิด สร้างสรรค์บนพื้นที่ให้เกิดมิติของภาพ ด้วยความตื้นลึกของวัสดุที่ต่างกันอย่างอิสระ ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันในแต่ละตำนานความเชื่อในเรื่องราวต่างๆ

ด้านทัศนธาตุ สร้างสรรค์บนพื้นที่อิสระ ใช้สีสว่างสุดและเข้มสุดเพื่อขับเน้นจุดเด่นของวัสดุ โทนสีประกอบด้วยสีโทน ร้อนและโทนเย็นตัดกันเป็นส่วนใหญ่ อาทิเช่น สีเหลืองกับสีฟ้า สีแดงกับสีเขียว ฯลฯ ผู้วิจัยเลือกใช้จุดอยู่บริเวณกึ่งกลางของภาพเป็นส่วนใหญ่และใช้วัสดุที่มีพื้นผิวและลักษณะดึงดูดสายตาเป็นจุดที่เด่นชัดมากที่สุด แล้วใช้วัสดุอื่นและจุดอื่นเป็นเส้นนำสายตาเพื่อ ช่วยขับเน้นส่วนที่เป็นจุดเด่น แสดงออกถึง เนื้อหาเรื่องราว

การสร้างสัญลักษณ์ตามความเชื่อต่างๆ ใช้สื่อวัสดุเป็นสื่อแทนความหมาย เชื่อมโยงในด้านรูปแบบ เนื้อหา สัญลักษณ์นำมาสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ โดยการถอดรูปแบบมาจากวัฒนธรรมเดิม ด้วยภาพลักษณ์ที่เป็นการ เชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรม ดีความถึงอิทธิพลจากต่างชาติมาสู่สังคมไทย เพื่อแสดงออกถึง จินตนาการจากเนื้อหาเรื่องราวและความหมายในตัวเองของวัสดุที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอื่น

วัฒนธรรมต่างชาติที่ปรากฏในนิทาน ตำนาน และความเชื่อ สร้างรูปแบบจิตรกรรมสื่อประสมโดยนำเอาวัสดุร่วมสมัยทั้งเก่าและใหม่ แสดงออกผ่านทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์ เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดด้วยกระบวนการสร้างสรรค์ ซึ่งเน้นวิธีการ ASSEMBLAGE ซึ่งนำเอาวัตถุและวัสดุต่างๆ มาสร้างรูปแบบที่แปลกใหม่ มีความน่าสนใจและมีความหมายในตัวเอง อันเป็นผลมาจากการพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้าสิ่งที่น่าสนใจต่างๆ อย่างเช่น รูปแบบของศิลปะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ศิลปะ MANGA ของญี่ปุ่น ประติมากรรมจีน และลวดลายของศิลปะไทย ฯลฯ มาวิเคราะห์และผสมผสานกัน ให้สื่อความหมายของคำว่า “พหุวัฒนธรรมในสังคมไทย” ได้อย่างลงตัวและต่อเนื่องกันเท่าที่จะเป็นไปได้ จนเกิดความสอดคล้องระหว่างรูปแบบและแนวคิด ตลอดจนประสบการณ์ส่วนตัว ตามจุดประสงค์ของการสร้างสรรค์จิตรกรรมสื่อประสม ซึ่งถ่ายทอดพัฒนาการทางการเรียนรู้ การค้นคว้า และจินตนาการ ออกมาเป็นผลงานวิจัยสร้างสรรค์ของผู้วิจัยชุดนี้

บทที่ 5

สรุป

การศึกษาพหุวัฒนธรรม พหุวัฒนธรรมสำหรับผู้วิจัย คือ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ที่ทำให้สิ่งต่างๆ ในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตามบริบทของสังคมและยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้ขอบเขตของวัฒนธรรมกว้างมากขึ้น และพัฒนาเป็นรูปแบบที่หลากหลาย ผู้วิจัยได้เห็นว่า สังคมไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม เปิดรับให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมใหม่ๆ สู่อสังคมน้อยอย่างต่อเนื่อง จากสิ่งที่เกิดขึ้นทำให้เห็นถึงคุณค่าของการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างวัฒนธรรมเก่ากับใหม่ที่หลั่งไหลเข้ามาตามวิถีชีวิตไทยอย่างมีคุณค่า และเกิดความงามในรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว จึงต้องการนำเสนอ ความเป็นพหุวัฒนธรรมในสังคม เพื่อคงไว้ซึ่งความงามและรูปแบบคุณค่าที่น่าสนใจ

การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมสื่อประสม ผลงานจิตรกรรมสื่อประสมเป็นผลงานสร้างสรรค์ ที่ผู้วิจัยศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานร่วมกับทฤษฎี โดยการศึกษาความเชื่อมโยงในรูปแบบลักษณะและความเป็นอัตลักษณ์ของสิ่งต่างๆ ในสังคมไทย เพื่อถ่ายทอดจินตนาการและแนวความคิดส่วนตัวให้เกิดเป็นศิลปะร่วมสมัยตามประสบการณ์ที่ได้สัมผัสมา ผู้วิจัยได้ศึกษาความงามและรูปแบบอันมีคุณค่าที่น่าสนใจ ศึกษาเกี่ยวกับศิลปินในลัทธิทางศิลปะต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงหยิบยกวัตถุที่ศึกษามาสร้างผลงานจิตรกรรมสื่อประสมที่แสดงออกถึงความงามพหุวัฒนธรรมตามเป้าประสงค์ ซึ่งได้ค้นพบว่า สังคมไทยรับวัฒนธรรมจากชนชาติอื่นมาประยุกต์ผสมผสานเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน และยังคงเติบโตมีการเปลี่ยนแปลง ดัดแปลงและพัฒนา แต่ยังคงไว้ซึ่งความงามและรูปแบบคุณค่าที่น่าสนใจ

ผู้วิจัยต้องการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างประวัติศาสตร์และความหลากหลายของวัฒนธรรมไทย วัตถุ แนวคิดของผู้วิจัย เช่น การรวมวรรณคดีกับการดูโน้ตด้วยกันเอาตัวละครจากความเชื่อ ตำนาน และเรื่องเล่า มาเล่าในบริบทที่ต่างจากเดิม เป็นการสร้างสรรค์ต่อยอดจากรูปแบบวัฒนธรรมคลาสสิกของเนื้อหา ให้เกิดการสร้างสรรค์ในรูปแบบ และสื่อใหม่ด้วยจินตภาพ (Image) ที่เป็นการเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรม ในด้านรูปแบบ เนื้อหา สัญลักษณ์ ผ่านผลงานการสร้างสรรค์จิตรกรรมสื่อประสม โดยนำความเป็นวัฒนธรรมที่พบในวิถีชีวิตมาถ่ายทอดผ่านความคิดสร้างสรรค์

โดยใช้สิ่งของและเทคนิคกระบวนการทางการสร้างสรรค์งานศิลปะ ผู้วิจัยจึงได้นั้นถึงการใช้รูปแบบแนวคิดการนำวัสดุสำเร็จรูป (Ready-made) มาเชื่อมโยงให้เห็นถึงความหมายและเรื่องราวทางวัฒนธรรม และแสดงออกถึงสุนทรียภาพทางศิลปะสมัยใหม่ อิทธิพลของสังคมที่ศิลปินนำมาต่อยอดจนส่งผลให้เกิดเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่สื่อถึงแนวคิดของตัวศิลปิน ผ่านสิ่งของและเครื่องหมายต่างๆ ทั่วไปที่ใช้กันในสังคมและวิถีชีวิตประจำวันที่มีเอกลักษณ์ดังกล่าว แล้วถ่ายทอดเป็นผลงานศิลปะที่มีรูปแบบเอกลักษณ์ของตนเอง

บรรณานุกรม

- กัมปนาท สังข์สร. (2555). *การเดินทางแห่งอารยธรรมวัตถุ*. (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์, สาขาทัศนศิลป์.
- กัจจกร สุนพงษ์ศรี. (2558). *ศิลปะสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2561). *วัฒนธรรมไทย*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จิระภัทร ทศนสมบูรณ์. (2545). *ความขัดแย้งของความต่างทางวัฒนธรรม*. (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์, สาขาทัศนศิลป์.
- จิระพัฒน์ พิตรปรีชา. (2552). *โลกศิลปะศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- จิระศักดิ์ ทองหยวก. (2548). *ศิลปะสื่อผสม กรณีศึกษาแนวคิดและเทคนิคทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสมของ ริชาร์ด แฮมิลตัน และ โรเบิร์ต แรตส์เซนเบิร์ก*. (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะวิจิตรศิลป์, สาขาวิชาทัศนศิลป์.
- ชญาวัฒน์ ปัญญาเพชร. (2558). ศิลปะร่วมสมัยไทยภายใต้แนวคิดหลังอาณานิคมในทศวรรษที่ 1990. *วารสารวิจิตรศิลป์*, 6(1), 86-124.
- ณัฐา คุ่มแคว้น. (2554). “วัฒนธรรมต่างชาติ” พลวัตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- दनัย ไชโยธธา. (2550). *อารยธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล และสรวิศ อ่องสกุล. (2561). *สังคมพหุวัฒนธรรม*. เชียงใหม่: วนิตาการพิมพ์.
- เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ. (2555). *เทคนิคองค์ประกอบศิลป์*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- นฤทธิ วัฒนภู. (2554). *พื้นฐานประวัติศาสตร์ศิลป์บนดินแดนไทย*. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.
- ปานพรรณ ยอดมณี. (2557). *รูปทรง - ครีทชา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์, สาขาทัศนศิลป์.
- พระมหามงคลกานต์ ฐิธะมูโม, คงสุชญ์ แพงทรัพย์, พูนศักดิ์ กมล, และอาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2562). การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(2), 46-59.

- พัชรภาพร ดีวงษ์. (2556). การผสมผสานวัฒนธรรมต่างชาติผ่านสื่อโทรทัศน์. *วารสารนักบริหาร*, 33(1), 87-93.
- พิริยะ วัชจิตพันธ์ (ตัวแน่น). (2562). *ขรัวอินโข่ง รุ่งอรุณของศิลปะไทยสมัยใหม่*. สืบค้น 22 มกราคม 2563, จาก https://anowl.co/anowlrod/หลงรูป/long_roob01/
- พิริยะ วัชจิตพันธ์ (ตัวแน่น). (2561). *ไทยนั่ง ฝรั่งเศสวาด ภาพเหมือนบุคคลยุคบุกเบิกของไทย*. สืบค้น 22 มกราคม 2563, จาก https://anowl.co/anowlrod/หลงรูป/long_roob04/
- มณฑิเยร บุญมา. (2532). *กิจกรรมของชีวิตชนบท*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาาระดับมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์, สาขาวิชาจิตรกรรม.
- รสลิน กาสต์. (2558). *แอฟโฟรพรีเอชันอาร์ตศิลปะหิบบีม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2563). *ขรัวอินโข่ง*. สืบค้น 25 มกราคม 2563, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ขรัวอินโข่ง>
- วิโชค มุกตมณี. (2530). *โครงสร้างและสัญลักษณ์ในสภาวะการณ์ใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาาระดับมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์, สาขาวิชาจิตรกรรม.
- วุฒิ วัฒนสิน. (2552). *ประวัติศาสตร์ศิลปะ*. กรุงเทพฯ: ลีปประภา.
- ศิริจิต สุนันตะ. (2556). *สถานะการโต้แย้งเรื่องพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย*. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 32(1), 7-19.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2547). *ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.
- สรรเสริญ สันติธัญวงศ์. (2560). *ศิลปะในศตวรรษที่ 20*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สันติ เล็กสุขุม. (2554). *ประวัติศาสตร์ศิลปะไทย(ฉบับย่อ)*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. (2561). *ศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย*. สืบค้น 5 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://ocac.go.th/ศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย/>
- สิทธิโชค ปาณะศรี, พระปลัดสาคร สาครโร, และพระครูอรุณโกศลกิจ. (2561). พหุวัฒนธรรมในมุมมองของปรัชญาหลังนวยุค. *วารสารเซนต์จอห์น*, 21(28), 31-45.
- สุริยะ ฉายะเจริญ. (2559). *สภาวะสมัยใหม่ในงานทัศนศิลป์ไทย*. สืบค้น 23 มกราคม 2563, จาก <http://jumpsuri.blogspot.com/2016/11/blog-post.html>

โสรัจ พฤตมิโกมล, สมเกียรติ โพธิ์ทิพย์, และเฉลิมชัย สุวรรณวัฒนา. (2560). การพัฒนาประวัติศาสตร์ศิลปะไทยผ่านการถ่ายทอดผลงานของศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตเพาะช่าง, การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 "ราชมงคลสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0" (น.134-145).

Angie Kordic. (2015). *Takashi Murakami and his Monumental Cycle 'The 500 Arhats' Coming to Mori Art Museum in Japan*. Retrieved 14 February 2020, from <https://www.widewalls.ch/takashi-murakami-500-arhats-mori-art-museum-japan/>

Sylvester. (1967). *David (e.d.) The Book of Art. Vol. VIII: Modern Art from Fauvism to Abstract Expressionism*. New York: Grolier.

Takashi murakami. (2017). *Takashi murakami the octopus eats its own leg*. Italy: a division of Rizzoli international publication.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ณัฐนันท์ เลิศประดิษฐ์
วัน เดือน ปี เกิด	5 กุมภาพันธ์ 2539
สถานที่เกิด	
วุฒิการศึกษา	โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โรงเรียนสารวิทยา หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต ภาควิชาศิลปกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง หลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	143/65 ถนน พหลโยธิน แขวง คลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร 10220
ผลงานตีพิมพ์	ณัฐนันท์ เลิศประดิษฐ์ และจิระพัฒน์ พิตรปรีชา. 2564. พหุวัฒนธรรมในจิตรกรรมสื่อประสม. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร ปีที่ 6 ฉบับที่ 1, มกราคม - เมษายน 2566 จังหวัดจันทบุรี.